

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: **VÉSZI JÓZSEF.**
Felelős szerkesztő: **BRAUN SÁNDOR.**
Kiadja: **A SZERKESZTŐSÉG.**

Egész évre 14 frt, 1/2 évre 7 frt, 1/4 évre 3 frt 50 kr,
egy hónapra 1 frt 20 kr.
Egyes szám Budapesten 4 kr., vidéken 5 kr.

Ne emlékezzünk régiekről!

Budapest, december 20.

(K.) Kap rajta a szélsőbal, hogy a szabadelvűpárt tagjai csak a jövőre nézve értenek egyet, a multra nézve nem. A szélsőbaltól ez némiképpen különös, mert az ő tagjai meg csak a multra nézve értenek egyet s a jövőre nézve nem. Sőt, ahogy lassankint kiderül, még a mult megítélésében is elágaznak a véleményei. S ha sem a multról, sem a jövőről nem gondolkozzán egyformán, még sem robban szét a szélsőbal: mégis csak különös, hogy a szabadelvűpárt egységét már akkor is félti, mikor a jövőről ott mindenki egyformán gondolkozik, a mult bolygatására pedig senki sem keresi az alkalmat. Nem kell azt az egységet féltetni.

És ha gróf Apponyi Albert mai beszédében, érthető tartózkodással, az egész hangulati kontroverziáról csak annyit mondott, hogy azt a kontroverziát nem kell a szélsőbal Kolumbusoknak fölfedezniök, mert ország-világ tudja, hogy a szabadelvűpártban egy táborba kerültek a mult kormány támogatói és leghevesebb ostromlói: ez nem minden, ami a kontroverzia ártatlan voltát igazolja. Hivatkozhatott volna arra a sokkal jelentősebb kapcsolatra is, amelyet hatvanhétben sikerült régi ellenfelek közt megteremtteni s amelynek szintén az volt a vezérelő gondolat, hogy fátolt a mult s közös érdek szerint előre. Annak a jelentősebb kapcsolatnak is sokszor kellett már a tűzpróbát kiállania és fog kelleni még ezután is, de ahogy a kiegyezést megvédi a jövőre való tekintet, mikor a mult fátolának föllebbentése, mint ezekben a napokban is, pillanatnyi kontroverziákat teremt: úgy az új rendre egyesült szabadelvűpárt is egységes

fog maradni a jövő feladatainak megoldására, noha a mult emlékei pillanatra meg is zavarják a békés egyetértést. Végre is a jövő a fontosabb és nem a mult. A politikában pedig egyszerűen meg kell fordítani a régi mottót. Ne emlékezzünk régiekről! Emlékezzünk a jövőnköről! Van ez olyan összetartó erejű gondolat, mint a másik. S hogy a szabadelvűpártnak jó, ha inkább a jövő felé veti tekintetét, azt a legegyszerűbb okosság tanítja, mert hiszen a szélsőbal nem privát gyönyörűségből nógatja mindig a multba való nézésre. Oda szeretné csalni, ahol a jégréteg gyöngébb és beszakadhat alatta. Már mint a szabadelvűpárt alatt. Hát nem kell a multra lépni, ennyi az egész.

És ezt mondta meg gróf Apponyi Albert. Megmondta egy beszédében, melyben a szónokművészek nemes heve az államférfiúi okossággal, az őszinteséggel a lojalitással becses összhanggá párosult. Amit nem mondott, de mondhatott volna, talán még fontosabb momentum. Mert ha van ennek a kontroverziának olyan tanulsága, melyet a szélsőbaltól inkább illett volna észrevennie, hát ott van az a jelenség, hogy a pártfegyver immár nem akarja elfojtani az egyéni véleményeket. De még csak arra sem törekszik, hogy az esetleges kontroverziákat a klub intímabb helyiségeire szigetelje el. Ilyen kritikák napokban, amikor esztendőnk legkényesebb kérdése, a kvóta, van napirenden és mindenki természetesnek találja, ha a kormány az ellenzéki taktika ellensúlyozására egyszerűen hallgatásra szorítaná a maga táborát, egyetlen hatalmi szó nem korlátozta az egyéni vélemények szabad megnyilatkozását. Sőt az egyéni vélemények mellett, amelyek az ország színe elé valók, megnyilatkozhattak azok a hangulatok is,

amelyeknek elcsöndesítésére talán mégis csak a klub való inkább. Vagy mindég úgy volt és föl se tűnik már, hogy a párt mögött meglátszanak az egyének is, akikből a párt tömörül? És mindig úgy volt, hogy a kormány nemcsak a szavazáshoz tereli be a pártját, hanem a vitából is kivételi vele a részét? Nem mindig volt így. És ha gróf Apponyi Albert abból az éppen olyan elmés, mint igaz képből, melyet az új rend diadalmas előrehaladásáról festett, ezt a momentumot ki is hagyta, a szélsőbaltól illett volna észrevennie. Mert gróf Apponyi Albert ugyan nem akart emlékezni régiekről és mi sem akarjuk ezt a momentumot jobban kiszínezni, de a szélsőbal szívesen bolyong vissza a multba és emlékezhetnék. Ámbár hiszen erre is áll az Apponyi elmés hasonlata s a szélsőbaltól most már a gyorsvonal is csiga. Nemrégén még teli volt panaszzal, hogy a többség csak szavazógép, most meg észre sem veszi, hogy a legtöbb magot éppen az a gép szállítja a vitába.

Amint hogy a gróf Apponyi Albert mai beszédében is az volt a fontosabb, amit a tegnapi epizódon felül mondott. Az a kettős mérleg, melyet az ország számára s a maga személyes használatára csinált, hajszaifinomossággal mutatja meg, hogy amit a kormány a képviselőháztól kér, azt így kell kérnie s amit a nemzeti párttal együtt Apponyi tesz, azt így kell tennie. Mert amikor a nemzet gazdasági és politikai érdeke követeli, hogy a kiegyezés egész komplexumát még áldozatok árán is révbe segítsük, akkor a politikuskak ezt még áldozatok árán is támogatnia kell. A nemzetnek áldoznia kell, hogy a gazdasági béke valószínűségét meg ne hiusítsa. És a nemzet érett politikai megfontolással ezt az áldozatot meg is hozza.

T Á R C A.

Örök tavasz.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: **Pékar Gyula.**

Firenze.

Egy óriási világ ez a város, — egy magából termett, magának elegendő, magában teljes külön világ, mely, ha minden elpusztulna erről a földről, eszményien egész képét tudná adni a tökéletes emberi életnek, mindannak, ami isteni a nemesen szárnyaló emberi gondolatban. Olyannyira egész Firenze önmagában, hogy azt lehetne mondani: van Firenze és van rajta kívül a föld többi mindensége... Ha valami különös ötlet folytán világkiállítást rendeznének a föld városából s egy egyetemes jury azt keresné, hogy hol szállt az emberi lendület a legmagasabbra, hol volt az ember testileg és lelkileg Isterhez leghasonlóbb, — azt hiszem, csak Athéné és Firenze jöhetnének számításba. Sem a régi, sem az új világ egyéb metropolisai nem valósították meg ennyire az eszményét annak, ami halhatatlan bennünk. Hogyan, — ez a két aránylag kis város elvinné a pálmát a Babylonok, Rómák, Byzancok, Párisok, Londonok és New Yorkok felett? Hát igen: Athéné és Firenze géniusának magas lelki lendületével szemben földiebbek, anyagiabbak a városok géniusai. Ha csak Róma maradna meg a világból mutatónak, azt hihetné valami földöntúli szomláló, hogy az Ember csak felségesen erős és parancsolóan hatalmas tudott lenni, — Babylon és Byzanc a pompától és kéjektől mámoros világzsarnok egyoldalú képét nyújtánák, — London meg New York pedig a még sokkal anyagiabb kereskedelmi uralom eszményét tüntetnék fel. Páris? Mindenesetre köze-

lebb van Athénhez ezeknél, de azért sem a phéidiaszi nagy Szépnék, sem a dantei nagy költészetnek nem a városa. Páris művészetben a csinosnak, költészetben a szellemesnek a legnagyobb apothéozisa... Nem, ha a tökéletes ember mintájával akarnánk kirukkolni planéta vetélytársaink előtt, akkor Firenzével és Athénével állnánk ki eléjük. Nem a pusztító Mars, nem az érzéki Vénus, nem a kereskedő Mercure az ő géniuszuk, hanem Psyché, — az a lenge Világ-lelek, kinek halhatatlan nyelve tán minden világokon egy és ugyanaz...

De tán az Örökvárossal szemben a legérdekesebb Firenze vetélkedése. Akkor a Róma hódító diadala, hogy pillanatra azt hisszük, világsúlyával egyszerűen agyonnyomja a Psyche arnóparti szentélyét. Hát az egyetemes földi hatalomnak a szimbóluma az Örökváros: a város: *Urbs* ez, amely egyszersmind a világ is: *Orbis*... És tény, hogy Róma imperatoriaiban és pápaiban a cselekvés legnagyobb hőseit mutatta fel, — de vajjon so *őnként* nagy gondolkodót vagy művészt hozott-e létre? A Renaissance-ban alig lehet szó "római iskoláról," — akik ott tündököltek, azok ugyiszlóval mind vagy a Firenze szülőitől, vagy legalább is az ő neveltjei. Nos, ugy ál a dolog, hogy az erőnek és hatalomnak olyan nagyszerűen önző gyakorlása s ennek a gyönyöre: a parancsoló gőg, a primitív harciaság, a vérengző diadaléret, — már magukban véve mind olyan földi és anyagi dolgok, hogy ugyiszlóval ki is zárják azokat a nagyon magas tiszta lendületeket, melyek tán ott kezdődnek, ahol amazok végződnek. E tiszta magas lendületeknek épp az a jellemzőjük, hogy céljuk nem valami *akasztól* éreműző kézzel foghatóban, hanem ugyiszlóval önmagukban van... Az athénei vagy firenzei spirituális diadallal szemben meghatón egyszerű a nagy hódító — városok vagy emberek — diadallal: a szerkezet. Erre a rövidke, naiv elvre vezethető vissza: elvinni azt, ami a *másé*... Föl lehet ezt elvet-

diszítani a caesari vagy napoleoni „glorie“ minden pompájával, de végeredményében a dolog mindig ugyanaz marad. Róma vagy Byzanc, Caesar vagy Napoleon nem azért lettek nagyokká, mert netalán valami eszmével halhatatlanabbá tették volna az embert, hanem egyszerűen azért, mert elvették azt, ami a másé, — a szó leganyagibb értelmében... Innen nézve az eszmény sem emberien nem nemes, sem mint gondolat nem nagy: mindig ugyanaz az önző, földi valami marad, akár egy kis zsarnok elfoglalja a szomszéd falut, akár egy még nagyobb Napoleon meghódítja — mondjuk a legnagyobbat — mind az öt világrészt. Végre is többet nem lehet meghódítani ennél a határolt földgömbnél. Hát határolt a hódító diadallal alap-gondolata, ennek a földnek a mivoltához tapad, — s tán épp azért nem egyetemes valami, mert a végtelen eszméje hiányzik belőle. Az ember pedig igazában csak ott kezd felségeséggé lenni, ahol a végtelennel kerül szembe.... Hódítás? Mint gondolat egyáltalában alig nevezhető nemesebb értelemben véve emberinek. Plato és Pico della Mirandola mosolyogtak volna rajta. A nagy hódítókat lényegében ugyanaz az ösztön kergeti, a mi a ragadozókat, sőt az állat bizonyos fokig még nemesebb, mert többnyire csak annyit öl és pusztít, amennyire szüksége van s nem képes a napoleoni telhetetlenségre. E Napóleonok imperatori öltönye olyan fényes, hogy rendesen káprázik a szemünk, ha bensejükbe akarunk belepillantani: a legtöbb esetben borzasztóan komplikáltak gondoljuk lelkük szerkezetét. Pedig épp egyöntetű egyszerűségükben van az erejük! Mentül körültekintőbb bennük az állatvilágból örökölt ragadozó önzés, annál nagyoobyszerűek... Napóleon eddig még mindig Anatole France jellemezte legjobban, midőn azt mondá róla, hogy eszménye nem volt sem nagyobb, sem kisebb a gránátosai eszményénél... Hisz nagyszerű lehet a világ-

Mert a cél megéri az áldozatot. A politikusnak pedig támogatnia kell ebben a nemzetet, még ha a következetesség látszatát kell is miatta feláldoznia. S itt Apponyi igazán meszerien tudta kimutatni, hogy a kvóta megszavazásával a következetességnek csak látszatát kell feláldoznia. Sorba állította mindazt, amiért huszonöt esztendőn keresztül küzdött: a kiegyezés szellemének tiszta magyarázatától kezdve a közvélemény megnyilatkozásának szabadságáig. Mindent beállított a sorba s a kvóta nincsen közte. Mert a kvóta nem volt soha elvi kérdés, azt a törvény is mindig az alku terére utasította. Ha már most huszonöt esztendőn keresztül hirdett elveket s azoknak megvalósulására a legteljesebb garanciát látja: egész életének munkájához válik talán hűtelenné és kockáztassa a saját vetésének kikelését, csak hogy egy incidentális és nem is elvi kérdésben következetes maradjon? Cserben hagyja az elveit, melyek már valósulni kezdenek, csak hogy következetes maradjon abban, ami elvi kérdés soha sem volt? Az alternatíva nem olyan, hogy ingadozhatott volna. De nem is alternatíva. Hiszen akkor az is alternatíva volna, mikor az emberre barátságtalan éjszakákon valaki rákiált: „Az életedet vagy a pénzedet!” Oh, milyen könnyen készül el a határozatával ilyenkor az ember.

A szavak mások voltak, az értelem ez. És Apponyi azt mondja, hogy lelkiismerete fölmenti őt. De az ő lelkiismerete ezzel csak példát vesz a nemzet lelkiismeretéből, mely egész csöndben ugyanígy állította ítélszéke elé ezt az országot és szintén fölmentő verdiktet hozott. Mert nemcsak Apponyinak kellett választania, hogy legszentebb törekvéseinek megvalósulását tegye kockára egy incidentális és nem is elvi kérdés miatt. Választania kellett az egész nemzetnek, melyet az átélt szenvedései nem hagynak olyan könnyen feledni s mely a gyorsvonaton is emlékezik még a vicinálásra, sőt a sárba ragadó parasztszekerre is. Ez a nemzet már szinte úgy hallotta azt a barátságtalan kiáltást: „az életedet és a pénzedet!” Ez a nemzet a legrosszabbra csak azért nem volt elkészülve, mert semmire sem volt elkészülve. S ha most már csak a pénzt kérik, oh milyen szívesen váltja ki magát ennyivel a régi állapotból!

hatalom élvezetének a mámorea bizonyára valóbb a legkényeztetésnél, — én mindig úgy képzelem magamnak: szinte fizikai élvezet lehet az... Egy ember van a világban, kinek ítéltele és tekintetben mérvadó lehet. A három legnagyobb ember egyike ez, tán minden korok legtekélyesebb embere: Marcus Aurelius, ki nemcsak a legnagyobb világbirodalom császára, de egyszersmind a legfeneklebb bölcs is volt. Nos ő, aki úgy a földi, mint a lelki dicsőségéből kivette a részét, úgy látszik az utóbbi felé hajlik. Mily boldogan menekül imperatori nagyságából a tiszta eszmék világába s innen mily gyermekeseknek, szánalmasnak tűnnek fel előtte világrendítő hadakozásai, hatalma, rengeteg dicsősége!

Nini, de hová jutottunk! Azt vitatjuk, hogy a cselekvő élet feneklebb-e vagy a szemlélődő — ugyanazt a témát, melyet e kékbe vesző firenzei hegyek erdei magányában több mint négyszáz évvel ezelőtt vitatott meg egy illusztris társaság. 1468. egy forró nyári napján Lorenzo de' Medici platói akadémiaja oda rándult ki a San Romualdo camaldoli-i kolostorába. Ott voltak Lorenzo és Giuliano, udvaruk legelőkelőbb firenzei ifjait — aztán Landino, Ficino s a mindenek közt legnagyobb Leon Battista Alberti. Leültek a forrás mellé az arkádái pázsitra s mint egykor az antik görögök, derűsen vitakozának a boldog toskán ég alatt. A szent remete életéből kiindulva, Alberti ékesen szóló hévvel dicsőítette a szemlélődő életet: szerinte a nagymány elmélkedéseiben hatol az ember legjobban be a természet rejtelmeibe s ennek révén a szellemi világba. Lorenzo, a *Magnifico*, bár egyetért barátjával, a vita kedvéért a cselekvő élet szempontjára helyezkedik s igyekszik bebizonyítani, hogy a bölcsnek nem szabad önzően magának megtartani magányérlelte tapasztalatait, hanem le kell szállani az emberek közé s azokat kell gazdagítani. Négy napon át társalognak a szubtilis tárgyról... Oh boldog aranykora a nemes emberi életnek, mikor a filozóf-zsarnokok az első

Hiszen megint föléledt, a vére kering, az agya dolgozik. Pedig még nemrég... De „ne emlékezzünk régiekről!”

ORSZÁGGYÜLÉS.

Budapest, december 20.

Gróf Apponyi Albert beszélt, tehát a mai nap az övé volt egészen. Az a négy ellenzéki szónok, aki ma tovább húzta a vitát, nem tehet róla, hogy olyan veszedelmes szomszéd-ságba került, amilyen az Apponyi s hogy tehát jobbadán azzal kellett megelégedniük, hogy a megfelelő negyedórák leírásért megkapták az elismerő bizonyítványt a vitarendező bizottságtól.

Nem lehet pedig tagadni, hogy volt a négy közt olyan beszéd is, amely egyéb elismerésre is számot tarthatna. Így Visontai Soma terjedeleme is jelentékeny beszédje előkelően ütött volna ki az obstrukció szürkéségéből; de ma a szomszéd-sága ütötte. Meg kell adni azonban, hogy így sem volt hatástalan és egyes, igazán érdekes részei így is érvényesültek. Legérdekesebb momentuma mégis az volt, mikor Polónyi határozati javaslatának a fejtegetése közben éles összekülönbözést támadt Ugronék és a szélsőbal másik pártja közt.

A mai ülés többi ellenzéki szónok, Oláh József, Fáy István és Sturmman György, rövidebb lélegzetű volt. Fáy szimpatikus lelkesedéssel védte a függetlenségi álláspontot, tüzes, temperamentumos volt, de mindvégig parlamentáris hangon beszélt és Sturmman György is formás, ügyes beszéddel töltötte be a neki osztott szerepet.

Az ülésnek magasan kiemelkedő momentuma természetesen Apponyi beszédje volt. Persze, hogy e nagyszabású szónoklat mellett — amelynek politikai jelentőségét első cikkünk méltatja — minden egyéb háttérbe szorult. Minden figyelmet Apponyi foglalt le magának és szónoki babér ma nem termelt más részére. A magyar parlament e ragyogó szónok a egyik legszebb diadalát aratta. És annál tökéletesebb és annál értékesebb volt ez a diadal, mert a szabadelvűpárt egész táborára egyforma lelkesedéssel ünnepelte Apponyit ma — a tegnapi történetek után. Eppen ezért a mai nap egyik legszebb napja volt nemcsak Apponyi politikai pályájának, hanem a magyar politikai szónoklat és az új szabadelvűpárt történetének is.

költői voltak országuknak s így tudtak beszélni alattvaló barátaikkal!

De ne ezen csodálkozzunk, inkább azt kérdezzük: hogy is lehetett volna ez másként? Az Arno feletti magaslaton állók a világ legszebb terraszán, a Piazzale Michel Angelon, honnan a komor zseni óriási Dávidja, mint maga a testet vett Renaissance, valami ébredő ifjú fenséggel néz el a világ felett. A szelíd hajlása hegyek ölen mintegy istenektől itt feledett diadém ragyog a lábam alatt Firenze. Ott káprázik az őszi napfényben a kigyózó folyam partján: olyan csillogó, olyan kíváncsi, — az ember szinte utána nyúl, hogy felvegye s világgá szökték a kincsét... S az a rebarború kristálytiszta kék ég! Mindinkább azt hiszem, ebben van a titok, a varázslat. Nem olyan ez, mint a többi olasz egek. Nem az érzéki, opálos velencei bolt ez, sem a nápolyi szenvedélyesen mély azur: valami szűzies, szinte átszellemült van ebben a firenzei égből. Mikor az ember felnéz rá, olyan az, mintha egy második szeme nyílnék ki egy nagyobb világosságra. Tán a lélek szeme ez a második szem... Érezzük, hogy fenekölt lendületek, nemes általános eszmék: a harmónia olyan gúnyosnak laknak ebben a mennyben, amelyek egybeült ismeretlenek. És csak innen szállhattak le az alatt várakozó Firenzébe a Danték, a Lionardok, Michel Angelok, azok a világujító géniuszok, kik nem vették el a másét, mint a hódító Napoleonnak, hanem adták, örökök csak adtak, ontották a világnak a lélek ama új kincseit, melyekből még ezredévekig kell élnie az emberiségnek...

Séta.

Egy óriási világ ez a város, — mérhetetlen birodalmi vannak itt a kincseknek, melyek csak akkor kezdik szédületeit eltölteni az embert, mikor először futólag átnézte valamennyit. Huszonkilenc templom és tizenhét muzeum és képtár!... egy emberéletre elegendő ez. És mégis bizonyos

A képviselőház ülése december 20-án.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elűk: Daniel Gábor.

A kormány részéről jelen vannak: Széll Kálmán miniszterelnök, Wlassics Gyula, Dardányi Ignác, Cseh Ervin báró, Fejérváry Géza.

Elűk: Megnyitja az ülést a felolvasatja az interpelláció könyvet, amelybe Major Ferenc a konzultusi vizsgáló vonatközlő a miniszterelnökhöz interpellációt jegyzett be.

Következik a kvóta-törvényjavaslat általános tárgyalásának folytatása.

Oláh József tisztában van azzal, hogy a függetlenségi párt küzdelme eredményre nem vezet, mert a nagy többség lezavazza; mindazonáltal a párt kötelességét teljesíteni fogja az utolsó lelhelletig. A kvóta felemelése által az ország Ausztria érdekét szolgálja és azért a törvényjavaslatot nem fogadja el.

Gróf Apponyi Albert beszéde.

Gróf Apponyi Albert: T. képviselőház! Midőn ehhez a nagyfentosságnak nehéz kérdéshez hozzászólok, két szempontból kell ezt tárgyalnom. Az első, amely természetesen a legfontosabb és minden egyebet dominál, az, hogy minő elhatározást kíván a képviselőháztól a jelenlegi körülmények között az ország érdeke. A másik szempont az, hogy az ismert antecedienciák folytán ezzel a helyzettel szemben mi csoda különösen az én kötelességem, mi csoda én reám nézve a helyes álláspont. Rendes körülmények között a két kérdés összeesik. Nagyon természetes, hogy ha egyszer az ember a választ megállapította arra nézve, hogy mit kíván az országnak érdeke, akkor minden egyes képviselőre nézve a kötelesség az, hogy az után induljon, amit az ország érdeke kíván. Fennállhatnak azonban egyesekre nézve olyan egyéni, erkölcsi kötelezettségek, amelyek a kötelességeknek ösztönítőbizását állapítják meg. Hogy ez az én helyzetem, abból én titkot nem csináltam, nem is csinállok és akkor az ország és a parlament előtt be kell számolnom, hogy e kötelességeknek ezen ösztönítőbizását hogyan oldottam meg és miért oldottam meg úgy, amint megoldottam. (Halljuk! Halljuk!)

(A zűrzavar Ausztriában.)

Az ország érdeke, tisztelt képviselőház, — nyíltan és kerekén megmondom — én szerintem ma, hogy bár azzal az áldozattal is, amely a szőnyegre fekvő törvényjavaslatban foglaltatik, a kérdés megoldására hozzuk és ez által a közgazdasági kiegyezéssel kapcsolatos, az Ausztriával fennforogó pénzügyi és közgazdasági kérdéseknek egész komplexumát nyugvópontpra juttassuk. (Helyesítés a jobboldalon. Egy hang a szélső baloldalon: Az nem lehet!)

Mindjárt találkozom itt egy előzetes ellenvetéssel, azzal tudniillik, hogy az Ausztriában fennálló viszonyokra való tekintettel, mi akármint teszünk is, az nem lehetséges. (Ugyis van! a szélsőbaloldalon.) Hát különböztesünk meg, tisztelt képviselőház! Az, gondolom, ma már meglehetősen világos, hogy a terminus megtartása nem lesz lehetséges. Nagyon valószínű, hogy ennek az évnek végéig ezeknek a kérdéseknek nyugvópontpra juttatása és megoldása nem lesz lehetséges. Ezt szó nélkül koncedalom. És ez minden esetre azzal a hátránnyal és azzal a kellemetlen-

fokig lokalizálni lehet a Renaissance óriásait a városban; békésen megosztoznak ők Firenzén. Michel Angelo a maga igazán földöntúli komor fenségében ott uralkodik a San Lorenzo Medicikapólnájában, hol oroszlánfejű sisakja árnyékában a *Penseroso* töpreng, hol az *Ejszaka* alszik halottméltyén s a *Hajnal* ébred dantei világ-szomorúsággal.

Itt ebben a kápolnában nincs senki idegen, ő csinált itt mindent: annak a legnagyobb művészetnek az esszenciája e sirbólt, amely már túl van mindazokon a tetszetős, földi formákon, melyeket az emberek rendezes művészetnek hívnak. Itt a művészet már az emberfelettihez ért, vagy is oda, ahol ez a művészet szó kevés neki, ahol az ihletett lendület tulszárnyalja a földi szépelehetőségeit s más, tán kevésbé anyagi megnyilatkozás után vágyik... Az építészet és a szobrászat askéta merevsége nemcsak szándékosan kerül itt minden garióbb emberi hatást, hanem mintegy előre tiltakozik az ellen, hogy a komor remekmű a halandó szép szempontjából tessék... Az a két csodaszép nőalak nem nő többé: a művésza a technika ama tökélyével, mely csak az ő titka volt, kivette belőlük mindazt, ami mindig földi csábítással hat egy meztelen nőben. Nem is érz az ember, hogy asszonyok ezek, mintha nem is volna nemük. Nagyszerűen félelmesek, márványba tett titáni gondolatok ezek, melyek szinte megvetően nyugózik le imponderabilis erejükkel azt a halandó emberi formát, mely nélkül nem tudtak megnyilatkozni. Annak a legnagyobb szobrásznak a műve ez a kápolna, ki megszűnt már emberi művész lenni, ki az emberfeletti világban él s ott tiszta eszméket mintáz, de még mindig a földre nyúl le anyagért...

Nos, itt trónol Michel Angelo. Giotto az ő bájos tornyában, a Dóm campanilejében uralkodik s mint a Renaissance atyja virraszt a város és utódainak dicsősége felett. Azonban a Ruskin könyvei óta freskói révén ma már ő az ur a Santa Croce-templomban is. Di-

séggel jár az országra nézve, hogy még a jövő év folyamán is a mi közéletünkre rá fog nehezedni az az ólomcsúsz, amelyre ezek a függő kérdések annak kifejlődését megbénítják. De abban az értelemben, mint hogyha ennek az elhatározásnak a segítségével, amely előtt az ország ma áll, tudnunk a kvótakereskedés normalis, alkotmányos uton való megoldásával ez a kibonyolódás egyáltalában lehetetlen volna, sőt abban az értelemben, mintha erre nem volna alapos kilátás, ebben az értelemben én az ellenvetést ma nem fogadom el. (Helyeslés a jobboldalon.)

Mert lehetetlen nem konstataálni azoknak, akik a lajtántuli eseményeket azzal a figyelemmel kísérik, amelyre azokat ezen kérdésekkel kapcsolatban kísérni kell, lehetetlen (Egy hang a szélsőbaloldalon: *Fajdalom!*) ... Fajdalom, vagy nem fajdalom, de kísérni kell, lehetetlen nem konstataálni azt, hogy a nehézségek, amelyek most előttünk állnak a Lajtán túl, már nem annyira a kérdéseknek érdemére vonatkoznak, amelyek tekintetében a pártoknak állásfoglalásában egy nevezetes közlekedés mutatkozik, mint inkább csak ezen kérdéseknek kívül álló olyan politikai összefüggésekben, amelyek veméltőlleg elsimulnak és amelyeknek elsimulása után minden valószerűség szerint, magukban ezekben a közgazdasági kérdésekben legyőzhetetlen akadályokat nem fognak találni. Ez, t. képviselőház, csak politikai kombináció, amely ismét a tényeknek összességében alappal és támpontokkal bír és amely elég arra, hogy azt mondjam: ennek az áldozatnak a meghozatalával elég kilátás, elég komoly kilátás, elég nagy valószínűség, sőt majdnem erkölcsi bizonyosság van nyújtva arra, hogy a közgazdasági béke Ausztriával helyre állítható lesz, hogy ennek a valószínűségnek, ennek a kilátásnak fejében azért, hogy ehhez az áldozathoz hozzájáruljak, a felelősséget magamra vállaltam, azért pedig, hogy ennek az áldozatnak a visszautasításával ezt a valószínűséget az országtól elhárítsam és annak a kilátásaitól az országot megfoszsszam, a felelősséget magamra nem vállaltam. (Helyeslés a jobboldalon.)

(A kibontakozás.)

És miért, t. képviselőház? Miért tartom én az ország érdekében levőnek, hogy a gazdasági harc Ausztriával, akár abban az alakban is befejezést nyerjen, amelyet együttvéve képvisel a három percentes kvótamegadás és azok a kiegyezési javaslatok, amelyek Magyarországon, mint egyoldalú intézkedések már törvényerőre emelkedtek. Először azért, mert én azt tartom, hogy minden képzeltető állapot között, amely a mi közgazdaságunkat érintheti és dominálhatja, a legrosszabb az, amely most jelenleg fennáll: *közgazdasági harc, közgazdasági önállóság nélkül.* (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ezt a tételemet talán bizonyíthatom sem szükséges. De ebből csak két irányban lehet kibontakozni. T. i. vagy *kiegyezéssel* azon az alapon, amely alapon az ma előttünk fekszik és lehetségesnek mutatkozik, vagy a *gazdasági önállóságnak* létesítése. (Helyeslés a szélső baloldalon. Egy hang: *Ez az egy kibontakozás van csak!*) Hat, t. Haz, én tiszteletben tartom mindenkinek felfogását; különben pedig egy nagyon vihátozó s nagy erősségekkel támogatható tételnek tartom azt, hogy Magyarország közgazdasági felvirágzásának alapját egyáltalában csak a gazdasági önállóságnak létesítésében keresi. Könnyen beállhatnak olyan helyzetek, hol ezen a talajon mindnyájan

találkozunk. De legyen bár valakinek ideálja az, hogy a gazdasági kérdéseket a gazdasági önállóság, vagy mondjuk, a külön vámtérület alapján oldja meg, két dolgot nem tagadhat senki. Az egyik az, hogy ez az átmenet abból a gazdasági állapotból, amelyben harminc esztendő óta fejlődött közgazdaságunk, a külön vámtérületi állapotba, mindenesetre egy igen komoly krízistől lesz összekötve Magyarország közgazdaságára nézve.

Komjáthy Béla: *Amugy is örökös krízis van!*

Gróf Apponyi Albert: A másik tétel az, hogy kevésbé alkalmatos időpont arra, hogy valamely országot, különösen pedig egy tőkeeszegety országot, közgazdasági krízisnek kitégyük, mint a mostani időpont, midőn a berlini banknak kamatlába 7%-ra emelkedett, midőn a világ politikai helyzete olyan, hogy ezeknek a súlyos közgazdasági viszonyoknak gyors javulására kilátást nem nyújt, kevésbé alkalmas pillanatot arra, hogy egy nemzetnek közgazdasági organizmusát, bárcsak átmenetileg is, krízisnek tegyük ki, nem képzelhetek. (Ugy van! Ugy van! Zajos helyeslés jobboldól.) Ha odaszorítottánk, t. Haz, szembe kell szállnunk ezzel az állapottal is, szembe kell szállnunk ezzel a nehéz feladattal is, szembe kell szállnunk ennek veszélyeivel és ez bizony abban, hogy lesz elég erőnk, lesz elég erő a nemzetben, erkölcsi és gazdasági erő, lesz elég előrelátás és bölcsesség azoknak vezetőiben, hogy ilyen súlyos viszonyok között is a krízissel győztesen szembe tudjunk szállani. De a győzelmes csatáknak is vannak áldozatai és azért, ha ezt a krízist egy egészben véve elfogadható kiegyezés alakjában el lehet kerülni, én, az én egyéni felfogásom szerint, ezt tisztán közgazdasági szempontból a jelenlegi körülmények között Magyarországra nézve biztosabbnak és mert biztosabbnak, előnyösebbnek tartom. (Zajos helyeslés jobboldól.)

Igaz, hogy mikor én ugyanezeknek a kérdéseknek komplexumát az ügyek korábbi stádiumában bíráltam, azt a kiegyezést, a vámszövetségre vonatkozó azon tetteket, melyek most nem mint vámszövetség, hanem mint önálló intézkedések léptettek életbe, azokat kifogásoltam olyan indokokból és olyan tettekből kiindulva, melyeket én igen súlyosnak tartottam. Két kifogásom volt az ellen a kiegyezés ellen, melyet az előbbi kormány javaslati magukban foglaltak. Az egyik az, hogy ott tíz évre kontempláltak a vámszövetség megkötését annak beállásával, hogy a jelenlegi vámtarifa Magyarország érdekében nem felel meg, a nélkül, hogy gondoskodást tartalmazt volna azok a javaslatok arra vonatkozólag, hogy az idegen államokkal kötött kereskedelmi szerződések lejárával a vámtarifa a mi érdekeinknek megfelelő módon eszközöltessék; a másik kifogásom pedig az volt, hogy a togyaszási adók ügye, bár finansziális károsodásunk orvoslásáról gondoskodás történt, amit baladsnak akkor is elismertem, közgazdasági szempontból kielégítő megoldást nem nyert.

Ezen két kifogás közül az egyik időközben elcsúszott, mert az a módosítás, amely a jelenlegi kormány által ama javaslatok tartalmán eszközöltetett, erős biztosítékot ad nekünk arra nézve, hogy az idegen államokkal kötött vámszerződések lejáratát a vámtarifa átalakítása a mi érdekeinknek megfelelőleg eszközöltetni fog. (Élén helyeslés a közpén. Egy hang a szélső baloldalon: *Ausztria érdekében!*) Én erős biztosítékot látok abban, hogy idegen államokkal kötendő szerződésekre vonatkozólag a

tárgyalások meg sem indíthatók, míg a vámtarifa reformja nem eszközöltetik. A másik kifogásom fennáll ma is, azt elismerem minden habozás nélkül. De annak az egyik lényeges kifogásnak eleste folytán ez a kiegyezés ma mindenesetre egészen más színben tűnik fel előttem, mint akkor, amikor mind a kettő teljes erejével állott előttem. És még egy új alkotó eleme van az új kiegyezésnek, amit én egy közgazdasági, mint közjogi szempontból igen fontosnak tartok, t. i. annak az elvnek a beiktatása a mi törvényünkbe, hogy idegen államokkal kötendő kereskedelmi szerződéseknek lejáratát ideje okvetlenül kell, hogy összeessék a magyarosztak vámközösség lejáratát idejével. Ezzel, t. képviselőház, a közgazdasági önállóságra való átmenetnek útját is lényegesen megkönnyítettük és ezzel a két korrek-turával most ennek a kiegyezésnek képe úgy áll előttem, hogy én azt annak a békének tekintem, amelyet a jelenlegi körülmények közt a konfliktusnál biztosabb, az ország érdekei megővéására helyesebb utra tartok. (Élén helyeslés jobboldól.)

T. képviselőház! Így állván a dolog előttem az ország gazdasági érdekeinek szempontjából, az lévén szilárd meggyőződéseim, hogy egy gazdasági önállóságra való átmenet, rögtön, a jelenlegi körülmények között, a jelenlegi politikai és közgazdasági készületlenség mellett, a jelenlegi gazdasági világvizonyok mellett, az országra nagyobb áldozatokat róna, mint amint a 3%-os kvótamegadásban foglaltatnak, az lévén a meggyőződéseim, hogy a gazdasági béke létrejövetele Ausztriával, ha nem is a lejáratí terminusra, hanem egy nem messze áll időben, abban, hogy ezzel az áldozathoz hozzájárulunk, eszközölhető; az lévén továbbá meggyőződéseim, hogy a meghozott törvényekben kezünkben van a fegyver arra, hogy amennyiben ebben a reményünkben csalódnánk és a gazdasági béke Ausztriával helyre nem állana, sőt a harc oda fejlődne, hogy a viszonyok megcsörtetnének, a retorziókat és az ország érdekei megővézésének, egész a gazdasági önállóság igénybevételéig, minden lehetőséggel, kezünkben van, az lévén a meggyőződéseim, én azt tartom ...

Barta Ödön: *A 67-es törvényben is benne volt!*

Gróf Apponyi Albert: Benne volt, de hogyha egyébként bizonyítatlan helyzetben vámszövetséget kötöttünk, akkor a vámszövetség lejáratáig ez a lehetőség szűnhet, holott a viszonyosság alapján a fektett önálló törvényhozás alapján ez a lehetőség soha sem szűnhet, hanem minden pillanatban a kezünkben van. (Élén helyeslés jobboldól.)

Ez lévén, mondom, a meggyőződéseim, én gazdasági szempontból a kvótabiztosítási javaslatnak, illetőleg a törvényjavaslattal elfogadását indokoltan tartom, bár ma is ragaszkodom az álláspontomhoz és athoz a nézetemhez, hogy, tisztán a kvótáigyet tekintve, Magyarország közösgyvi kvótájának felemelése a monarkia két allama gazdasági erőviszonyaiban megfelelő indokolást nem talál. (Ugy van!)

(A kontroverzia.)

Abba a kontroverziába, t. képviselőház, amely a tegnapi napon oly nagy mozgalmat idézett elő, (Halljuk! Halljuk!) abba a kontroverziába, hogy mi lehetett volna a kvótáügynek a megoldása a mult kormány alatt, a mult kormány közreműködése mellett,

csőségének olyan társai vannak ott, amilyen társaságot kevés pantheon gyűjthet össze; körülötte pihennek: Michel Angelo, Dante, Alfieri, Macchiavelli, Alberti, Galilei és Rossini ...

Ghirlandajo hírneves kortársainak arképeivel és pompás firenzei asszonyaival a Santa Maria Novellában uralkodik, Ghiberti a Battisterio kapuiból, Brunelleschi a Dómban a Donatello a Barcelloban. Luca della Robbia a Santa Maria del Fiore, a szelid Beato Angelico pedig a kegyes San Marco kolostor. Botticellit az „Antica e moderna” képtár termében tömjénezik a zarandokoló angolok és oly nagy az ő dicsősége ma Firenzében, hogy csodálom, hogy a többi halhatatlan még nem feltékegy rá ... Hát maga Firenze hol trónol? A Palazzo Vecchióban; azt magának tartotta fent: ott élnek véres szabadságharcainak a krónikái. A Signoria-tér a Gian Bologna nimfáié, a Loggia dei Lanzi pedig az egyéb remekművek dachra mégis csak a Cellini Percusás ... Nos, így osztják fel maguk közt Firenzét a Renais-sance titánjai: külön-külön békésen bámulhatjuk mindeniket a maga házában. Igen, de van ezeken kívül két muzeum, hol valamennyien, mintegy versenyre összekerülnek, sőt nemcsak ők, hanem velük együtt a világ többi legnagyobb mesterei is. És kábító itt a géniuszok e világszátája a halhatatlanságért. A Pitti és Uffizi ez a két muzeum: két óriási birodalom, melyekből az ember elvakult, megsemmisülő kerül ki ismét a napvilágra, az utcára. Alig bírnak el a halandó érzékek ennyi tökéletes szépséget, — szinte jól esnék utánuk valami rutint látni ... De bajos Firenzében ilyesmire ráakadni, mert hisz még ma is, mikor a város már csak a régi dicsőségéből él, még ma is örök vásárván van itt a szépek, az emberi boldogságnak ... Nos, de kik a győztesek a két világversenyn? Az Uffiziban annyira egyensúlyozzák egymást a mesterek, hogy alig tud egyik a másik fölő kerekedni. Alig képzelhető edesebb kin annál, mikor az ember a Tribuna-

terembe belép: a medici Vénus szobra köré olyan hallatlan ügyesen vannak ide csoportosítva a legnagyobb mesterek legjobb képei, hogy bármennyire ösztönserűen igyekszünk is választani, képtelenek vagyunk. Örökkésszat válogatunk s végre kimerülten megyünk el ... A tőkely legmagasabb fokán úgy látszik elenyésznek a művészek ama egyéni sajátosságai, melyek kevésbé magas fokon olyannyira elősegítik a rokonszenvet vagy ellenszenvet: a tőkely, úgy látszik, egy oly rejtélyes közös tulajdonság, amely bármely elütő egyéniségekben vannak is a gyökerei, mindig egyformán hat. A Rafael Fornarina, a Dürer mágusai, Mantegna urbinói hercegnője, a Correggio s a Michel Angelo Szent családjai, no meg a Domenichino bibornoka ... volt egy pillanat, mikor mintegy revelációban azt éreztem, hogy ezt a sok különféle képet voltaképp mind egy ember, egy nagy Névletlen csinálta, — hogy ez a sok festmény lényegében mind egy kép, mert hisz bárhol és bármit ábrázolnak is, mindig ugyanazt fejezik ki: a tökélyt. Azt a különös valamit, aminek nem tudjuk a formuláját, de amit biztosan kiérzünk ... Azt a különös valamit, ami megdöbbsen, mert ember-kéz által ugyanazt az ösmeretlen istenit látjuk megnyilatkozni benne, ami ezt a felséges mindenséget teremtetten —

A remekművek vetélkedése.

A Pittiben másként áll a dolog. Európa legszebb és legbüszkébb palotájában, melynek óriási, fargatlan sziklatömbjei a legfeljedeimibb szalónokat rejtik, amit a képzelem csak megálmodhat, — itt a remekművek remekművei vannak kiállítva. Ugy kell a művészet e hetedik menyországát venni, hogy nincs itt egyetlenegy kép, ami középszerű volna. A világ egyéb nagy muzeumai: a madridi Prado, a Louvre, a bécsi és drezdai galériák, midőn az egyes iskolákat egész feildésükben feltüntetik, a história igaz-

ságához képest sok középszerű művel veszik körül a nagy mesterek remekait. S igazuk is van, mert ily beosztás mellett van mi mellett kitűnni a mesterműveknek ... Nos, a Pittiben épp mivel csupa tökéletes kép sorakozik egymás mellett, az ember elveszti a mértéket. Hiányzik az a „gyarló emberi”, ami kiemelhetné az istenit ... Amint egyik képtől a másikhoz megyünk, sohse tudunk megpíhenni valami középszerűben, hogy ezáltal magunkhoz térhetnénk. Képzeltünk állandóan a rajongó bámulat legmagasabb régióiban reszket, valósággal nem jutunk lélegzethez ... Higyük meg nekem, a képeknek éppoly önálló életük van, mint az egyes embereknek: az ő egyéniségük is átalakul a tömeg egyetemes egyéniségének a hatása alatt. Az emberi tömegek pszichológiáját már megirták a Le Bon-ok, de a képek tömegének vagyis a muzeumoknak a lélektanát még nem dolgozták fel a buvárok. Pedig érdekes ez is ... A subtilis hatások és kölcsönhatások legsajátságosabb játékat látnak itt. Azt hiszik önk, hogy mindegy az, ha az ember Rafaelt Mantegna vagy Tintoretto mellé akasztja, ha Memlinget Rubenshez teszi vagy Dürerhez? A legnagyobb pszichologia, valóságos intuició kell az ily rendezéshez, mert a képeknek is megvannak a maguk rokonszenveik s ellenszenveik s bizonyos szomszédságban jól érzik magukat, másutt meg rosszul. Szalónokban vagy vacsoráknál is azokat a vendégeket juttatja egymás mellé a háziasszony, akik az ellentét vagy a hasonlóság folytán oly módon illenek össze, hogy nem bénítják egymást, hanem csak annál jobban érvényesülnek. Nos ez volna a géniuszok szalónjában is: muzeumokban. Persze, — amennyiben a zsenik önálló, teljes világok magukban s nem szeretik a nagy társaságot, legfeljebb a kettősben való beszélgetést: az ideál az volna, hogy minden mester maga lenne egy teremben, legfeljebb olyan másodmagával, aki csak annál jobban kiemeli egyéniségét. És vannak oly tulságosan hatalmas géniuszok, akik

én nem bocsátkozom; (Helyeslés jobbfelől és a baloldalon.) csak egy esetben tenném: csak abban az esetben, ha a kormányt támogató pártnak sorában is találkoznának olyanok, akik elcsúszásnak tartanák a kontroverziának folytatását; ebben az esetben természetesen én a magam felfogásának kifejtésével és indokolásával nem maradnék adós. (Helyeslés jobbfelől és a baloldalon.) De nem hiszem, hogy azok közül, akik a kormány politikáját őszintén és utógondolat nélkül akarják támogatni, akadnának, akik ennek a kontroverziának folytatását célszerűnek tartanák. (Élénk helyeslés jobbfelől és a baloldalon.) A t. ellenzéknek pedig egyetlen árgyalatával sem fogok erről vitatkozni, mert én nagyon természetesnek találom, hogy a t. ellenzék a szabadelvűpárt azon alakulásának, amely ezen a télen létrejött, (Halljuk! Halljuk!) minden gyenge pontjára, amelyet mind-egyikünk ismer, amelyet én konstátáltam itt a Házban azon a napon, amikor első alkalommal szolgáltam fel, mint a szabadelvű-pártnak tagja, tudniillik a multra vonatkozó lényeges véleményeltéréseket, mondom, nagyon természetesnek tartom, hogyha a t. ellenzék részei a kezét, ránehezkedik egész súlyával ezekre a gyenge pontokra. (Tetszés és helyeslés jobbfelől és a baloldalon.) De én, t. képviselőház, aki azt óhajtom, hogy annak a politikai lépésnek, amelyet érezt megfontolás után tettem, midőn a Széll-kormányt támogatására vállalkoztam, az országnak érdekében megteremjen mindazon gyümölcse, amelyet attól vártam, (Helyeslés jobbfelől és a baloldalon.) én a t. ellenzékkel erre a ténnyel szembe nem fogom. (Élénk helyeslés és tetszés jobbfelől és a középen.) Ugy is, t. képviselőház, a kérdésnek ténybeli oldalára tegnap hallottunk annyit, amennyit ez a Házban levő egyetlen hiteles koronatanutól, a pénzügyminiszteről hallhattunk. Én ott hagytam a kérdést, ahova a t. pénzügyminiszter urnak nyilatkozata azt állította, aki tegnap mon'ott annyit, amennyit jónak látott és aminél többet minden valószínűség szerint meg nem tudhatunk. (Igaz! Ugy van! Tetszés jobbfelől és a baloldalon.) A kérdés kifejtésének kombinatív részeire pedig azért nem megyek át, mert az nem volna egyéb, mint megújítása annak a kontroverziának, amely ország-világ tudomására fennállott és fennáll ma is a szabadelvű párt egy része és másik része között, amennyiben az egyik része a mult kormányt támogatta, a másik része pedig a mult kormányt egész erejével ostromolta, amely differencia a történelem. (Felkiáltások jobbfelől: Ugy van! Ez a helyes!) amelynek elenyészését én semmiféle fogástól, semmiféle mesterséges simítástól nem várom és az, hogy ez a differencia olykor-olykor kipattan, nekem sem aggodalmat, sem fájdalmat nem okoz. (Helyeslés jobbfelől és a baloldalon.) hanem várom egyszerűen attól, hogy mindenki, aki arra vállalkozott, a jelenlegi kormányt programját és kormányzati irányát minden utógondolat nélkül,

tényleg nem tűnnek meg maguk mellett senkit, akik mindenkit agyonütnek, akik mellükkel kerül: ilyen Michel Angelo. Ő magára kell hagyni, mint a hogy magában van a mediei és sixtini kápolnában. E nagy ember, ki az állandó világítás előnyeinél fogva csak a freskókat szerette, megvetette a mozgatható „vázonképeket”, melyeket kiki úgy akasztat, ahogy akar, — s tényleg kevés szorosabb értelemben vett „képet” — festett. S higgyék meg, akárhol láttam még — például a Tribünában — nagyobb képnyájban Michel-Angelot, mindig visszasszánk, szinte méltatlannak tűnt fel az előtttem. A titáni gondolatok e nagy remetéjé magára kell hagyni, mint Dantét a ravenai rengetegben... Van még egy másik nagy remetéje a művészetnek: Lionardo, az a rejtelmes varázsló, ki bármennyien vannak is körülötte, mindig egyedül van: az ő nyugtalanító Gioconda-mosolya, melynek tulvilági gunyja valósággal megbabonázza a környezetét, elnémit mellette mindenkit. — De hát a többiek? Rafael az egyik véglet felé jól megfér Memlinggel, a másik véglet felé pedig Tiziannal. Egyáltalában Rafaelben oly erős az egyetemes harmónia, hogy azt hiszem, csak ama két erőszakos titánnal, Michel Angeloval és Tintorettoval nem állanák a szomszédságot, — ezek mellett veszítene s mennyi nyugalma lusta unalommak tűnnék fel. Ezek az ő legnagyobb ellenségei... De vannak még más nagy ellenségek is, így p. o. Rubens és Dürer. Rubens és Veronese vagy Rembrandt és Cranach. Ezek ha tipikus képekben kerülnek egymás mellé, föltétlenül agyonütik egymást. A dolog magyarázata egyszerű: a Rubens vörös kövérsége a Dürer csontos soványsága mellett olyan összehasonlíthatatlanul, amely nevéssé teszi mindkettőjüket: pedig külön-külön nagyszerűen hat-

a legnagyobb őszinteséggel támogassa. (Élénk helyeslés jobbfelől és a baloldalon.)

Az ellen azonban, t. képviselőház, határozottan tiltakoznom kell, hogyha a multnak történetéből vett, akár hivatalosan konstátálható, akár hivatalosan nem konstátálható bármely számadattal, amely a jelenleg javaslatba hozott kvótaviszonynál alacsonyabb, a jelenlegi kormány ellen támadási objektumot akarnak csinálni. Ez az összehasonlítás az igazság legelőbb követelményeinek sem felel meg. (Ugy van! a baloldalon.) Abból az egyszerű okból, mert a mult kormány nem volt abban a helyzetben, hogy ebben a törvény által akkora utalt tárgyban végső szavát kimondja: a jelenlegi kormány pedig igenis, jutott abba a helyzetbe (Ugy van! a szélsőbaloldalon.) és az alkudozói számtételeknek az alkudozás befejezését képező végleges számmal való összehasonlítása az igazság legelőbb követelménye... (Élénk helyeslés jobbfelől és a szélső baloldalon.) Egy hang a szélső baloldalon: *Ez Pulszkynek szól!*

Ez, t. Ház, az amit úgy a dolognak érdemére, mint a tegnapi napon kifejlődött kontroverziákra nézve elmondani szükségesnek tartottam.

(Támadások.)

De, t. Ház, nagyon természetesen azon támadásokon kívül és azoknak tetejébe, amelyekkel a törvényjavaslatban, mint olyan ellen és annak intézkedései ellen intéztetek, találkoztunk, hogy úgy mondjam, speciális támadásokkal azok, akik, mint én, a kérdés előző stádiumában minden alakban, minden fórum előtt s minden erre kinalkozó alkalommal a legnagyobb határozottsággal a kvótá-emelés ellen nyilatkoztak és akik azt ma mégis szavazatukkal támogatják, nagyon természetes, hogy az eljárás megádatatott; nagyon természetes, hogy kritika tárgyává tetették: szerencsére nincsen az eljárásnak a legszigorubb, de igazságos bírálatról mit tartania.

Ezt a kérdést két szempontból lehet megítélni. Először általánosságban, a politikai következetesség szempontjából, másodszor a választókkal szemben vállalt kötelezettség szempontjából. (Ugy van! Ugy van! a bal- és a szélsőbaloldalon.) A politikai következetesség szempontjából nem fogok sok szót rápazarolni. Ez nem dei kérdés, ez oly kérdés, amelyet maga a törvény az alkudozás terére utal, itt tehát magának a dolognak természete szerint, a kérdésnek törvényileg körülírt természete szerint az első szótól való elterés nem a következetlenség, hanem egyszerűen az ügynek a törvény által meghatározott természetéhez való alkalmazkodás. (Mozgás a szélsőbaloldalon.)

Ratkay László: *Hát a különvélemény?* (Mozgás és zaj a bal- és szélsőbaloldalon.) Egy hang balfelől: *Majd arra is rátérünk!* Halljuk! Halljuk! Az elnök csejget.)

Gróf Apponyi Albert: De megengedem, hogy a politikai következetesség szempontjából és még inkább a választókhöz való viszony szempontjából az ilyen elterést a komolyan és indokoltan kifejtett állásponttól szintén szigorúan indokolni kell. Nos hát, t. Ház, azt hiszem, hogy én ezzel az indokollással nem maradtam adós. (Ugy van! jobbfelől.) Rámutattam a körülmények változására az egész soron; rá-

nak. Veronese és Rubens tán a hasonlóságok folytán nem tudnak szomszédok lenni; csak árnyalati különbség van testszíneik közt, de ez elegendő arra, hogy a néző egyikőjüknek se adjon igazat. Viszont képzelhető-e nevésséesebb hatás, mint a Rembrandt elenyésző színteljei a Cranach éles körvonalművésze mellett? Mindez esetekben onnan ered a baj, hogy a néző kételkedni kezd, hogy oly különböző világnezletek kerülnek egymás mellé, melyek mindegyikétől elveszít a hitét... Hja az egyenlőségnek színik van, a színek pedig nem mind illenek együvé.

Nos, de ki viszi el a pálmát a Pittiben? Persze teljesen egyéni az ily nézet, de — bár nem vagyok túlságos bámolója Rafaelnek, be kell vallanom, hogy őt illeti a dicsőség. Remekművei: X. Leo, II. Julius s a Fornarina, madonnái: az *Impannata*, a *della Sedia* s végül a *del Granduca* olyan győzelmesen követik egymást, hogy rohamuk ellenállhatatlan. Rafael a Pitti királya... Kik a legerősebb vetélytársai? Tán a Tizian Ippolito dei Medicije, a Van Dijk Bentivoglio bibornoka, — tán a Giorgione „hangversenye” vagy a Sustermans dán hercege... De istenem, oly bajos a döntés! S azon töpregek, hogy e világban még is rosszult vanak beosztva a dolgok. Miért van az, hogy a remekművek rajongásunkkal szemben érzéketlenek, változatlanok maradnak? Mért nincs inkább úgy, hogy az emberek szemlélete, igaz bámolatla valamiképp nyomot hagyja rajtuk? Ha például valami aureoláserű fényességben rakodnék rá a képekre és szobrokra a századok áhítata... Mily csudálatos volna az! De akkor itt a Pittiben, mint a paradicsomban, halandó többet mit se látna a mennybéli fényességtől...

mutattam a gazdasági viszonyok alakulására, most itt néhány szóval ebben a Házban és bővebben választóimhoz intézett nyílt levelemben; rámutattam a politikai körülményeknek azon változására, amelyek nem az én személyemre vonatkoztak, hanem az országra nézve egészen más színben tüntetnek fel ugyanazt a dolgot ma, mint azelőtt, egészen más színben és egészen más irányban mutatják meg nekem a kötelesség útját ma, mint akkor. Mért amikor az előtt az alternatíva előtt állok, hogy azoknak a politikai irányzatoknak, amelyeket több mint két évtizeden át szolgáltam, megvalósításához járulhassak-e, azoknak tényleges megvalósítását előmozdítassam-e, vagy azoknak megvalósítását kétségessé tegyem: ezt vállaljam-e magamra, vagy pedig politikai nyilatkozataimnak egyetlenegy pontját megváltoztassam: akkor, szerintem, a politikai következetesség szempontjából sem lehet kétséges az én elhatározásom. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

És ugyanez áll, t. Ház, a választóimmal szemben vállalt kötelezettségem tekintetében is. Én annak az egész politikának megvalósításának előmozdítására vállaltam kötelezettséget, mely az én programomban foglaltatik. Már most ennek a politikának majdnem minden pontja a megvalósulás stádiumába lépett, a megvalósulás reményével biztat.

(A változás.)

Itt legyen szabad azoknak válaszolnom, — mert hiszen ez egy olyan ténykérdés, mely az egész helyzet megítélésére nézve fontos — akik a vita során különböző hangnemből azt mondták, hogy hiszen kérem, itt nem változott semmi. Némelyek hozzátették, hogy igen, változott egy dolog, hogy a parlament vezetésében, a kormány nyilatkozataiban a legnagyobb lojáliságot és megbízhatóságot találjuk, egyeb semmi. Én azt hiszem, hogy ez az egy dolog sem olyan, amelyet egyéb semmivel lehetne elutasítani. De hát, t. képviselőház, nem is így van a dolog. Legyen szabad nekem is a vitának kedélyessé tételéhez egy hasonlatot használnom, hiszen hasonlatokat az adomáért már bőven hallottunk ezen vita folyamán. (Halljuk!) Emlékeztetem t. képviselőtársaimat egy olyan dologra, amelyet talán egyikük-másikuk át is élt, mindnyájan láttunk, hallottunk, tapasztaltunk. Gondoljanak csak arra az előföldi birtokosra, akinek évtizedekkel előbb öt-hat óra járányóra volt birtoka a legközelebbi vasútállomástól, aki az évről felén át ki sem mozdult a kuriajából és aki, mintán a világ zaja az ő csendes lakhelyéhez is eljutott, fájdalommal nélkülözötte az érintkezés lehetőségét: gazdasága is érezte annak hátrányát, hogy közlekedési eszközökkel nem rendelkezik. Most egyszerre egy helyiérdekű-vasut épült, amely közel jár annak a vidéki birtokosnak a majorjához. Milyen nagy most a boldogság! (Egy hang a szélső baloldalon: *Vicinális?*) Vicinális, vagy nem vicinális, az most egyre megy. Milyen nagy az öröm, hogy ő most az év minden szakában közlekedhetik a külső világgal, hiszen elzárja sem ő, sem természet. De ez a boldogság, megelégedettség nem sokáig tart. Egy esztendő múlva kezd azon tűnődni, hogy mégis csak haszontalan vasut ez, miért nem jár itt gyorsvonat? Miért jár úgy, hogy jó ut mellett még az ő lovai is gyorsabban haladnak, mint a vonat. Egy esztendő múlva meg lesz ez is, fejlődnek a közlekedési viszonyok, megjön a gyorsvonat. Nagy a boldogság, öt-hat óra alatt eljuthat Budapestre. Elmúlik egy félév. Félésztendő múlva azt mondja, hogy micsoda gyorsvonat ez, minden stációnál megáll, öt óra kell, míg Budapestre eljuthat, pedig három óra alatt is ott lehetnek. (Tetszés a jobboldalon és a középen.) Nagyon hasonló ehhez a politikai elégedettségnek az a tenórja, amelyivel helyi-el-közzel találkozunk. Ugy, mint az a birtokos, aki két esztendő múlva a gyorsvonatot is lassúnak tartja és szítja, hogy miért nem megy gyorsabban Budapestre, elfelejti, hogy néhány év előtt olyan állapotban volt, hogy ki sem mozdult a kuriajából. Az év nagy részén át épp úgy vagyunk a politikai téren. Azért, mert a viszonyoknak járulása nem mutatkozik olyan rögtönös és gyors tempóban, amint azt mindnyájan óhajtánánk, azért megfélekedzünk arról, hogy minő parlamenti és politikai helyzetből bontakozott ki az ország. Ebben pedig nagy igazságtalanság rejlik. Az én politikai törekvéseim, amelyek nem változtak semmit, egy negyedszázadon át oda csúcsosodtak ki, hogy legyen meg a hatvenhetedik kiegyezésben formulázott közjogunknak korrek, lojális, ezen törvény betűjéhez és szelleméhez hű alkalmazása. Nem nyertük mi ezt meg?

Történt-e a jelenlegi kormány alatt egyetlenegy dolog, mely ellentétben áll a 67-iki kiegyezésnek legszükségesebb alkalmazásával? Nem vezetük-e vissza jó messziről a 67-es kiegyezést és az abban lefektetett minden garanciákat a maguk teljességére és hatályosságára? (Ugy van! balról.)

(Garanciák.)

Az én politikai törekvéseimnek másik tétele az volt, hogy a nemzet alkotmányos jogainak tisztaságában és szabadságában megnyerjük azokat a garanciákat, melyek úgy az intézményekben magukban, mint azoknak az intézményeknek helyes és becsületes kezelésében vannak. (Felkiáltások a szélső baloldalon. *Ez nem elégséges!*) Megengedem, hogy nem elégséges; de minden haladás fokozatos. Nem tettünk-e hatályos lépést a választások tisztasága és szabadsága érdekében? (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Ellenmondás a szélsőbaloldalon. No hát ezt letagadni lehet; de a nyil-

Andrényi bor-pincéjében

Budapest, Váci-körút 46. sz. alatt
Kitűnő borok kaphatók: palackokban, utcán át és poharaként
kímérve. Megrendelések házhoz szállítanak.
ÁRJEYZÉK kíváratra küldet.

vánvaló tények e tagadást tagadják le. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát a nemes-déai választás? Engedelmet kérek, én nem ismerem tüzeteim ezen választásának körülményeit, amelyre itt célzás történt, és így nincs is jogom e felett nyilatkozni. De azt a tényt legyen szabad konstatación, hogy ez a választás nem a mostani, hanem a múlt kormány alatt történt: ennek folytán a jelenlegi kormány kormányzati rendszerével szemben sem ide, sem oda bizonyítékul nem szolgálhat. (Ugy van! jobbfelől és a baloldalon. Mozgás és nyugtalanság a szélsőbaloldalon.)

De, t. Ház, nemcsak az intézményes biztosítókat nyertük meg, melyeket évtizedeken át hiába keresünk, hanem meglettük a garanciát és a tényleges biztosításokat azoknak jóllátás alkalmazására. Mert felhívok mindenkit, aki az ellenkezőt tudja, annak konstatacióra, hogy a választók összeírása ebben az évben kifogástalan jóllátással történt. (Felkiáltások a szélső baloldalon: Már ott, ahol, nem egészen mindenütt!) És ott, ahol kifogás alá estek és a kormányhoz fordultak az illetők, a kormánytól gyors orvoslást is találtak. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől. Ez már igaz! a szélső baloldalon.)

Azonkívül t. Ház, politikai törekvéseimnek egyik vezérsíllaga a kormányzat szellemnek, a kormányzati iránynak olyan alakulása volt mindig, amely a kormányzati hatalmat pártatlanul, szigorú törvénnyel szemben mindenfelől egyaránt gyakorolja. (Helyeslés jobbfelől.) Nohát ennek a kormány-nak nemcsak program-nyilatkozatában, de általam ismert összes tényekben megtaláltam azt, hogy nemcsak felállította ezt a tételt, hanem azt meg is tartotta. (Helyeslés. Ugy van! jobbfelől. Mozgás a szélső baloldalon.)

(A mérleg.)

En tehát t. Ház, azt látom az egész vonalon, hogy amiért én 25 esztendőm óta küzdöttem, az most a megvalósulásnak stádiumába lép. Ha ezt a megvalósulást én meghusztanám, ha én ezen megvalósulásnak folyamatába akadályokat gördítenék, ha én azokat az erőket, amelyek ezen irány megvalósítására törekedtek és fáradoztak, megzavarnám, ha a régi adózó partharcoknak föllevenítésére alkalmat adnék, akkor én hütlenséget követnék el az én programom ellen, bármennyire hirdessem is azt tovább. (Ugy van! Helyeslés jobbfelől.) Mert az én elveimhez való ragaszkodás nemcsak abból áll, hogy én azokat mindig és mindig csak hirdessem, hanem mikor azoknak megvalósítására remény és alkalom nyílik, amikor főleg abból, hogy azoknak megvalósítására a kezdeményezést látom, akkor ezt tényleg támogatassam. (Helyeslés jobb- és a baloldalon.) Ettől a kezdeményezéstől megvonni e támogatást és azután tovább hirdetni ugyanazon elveket, hipokrizis és a kötelességhez való hütlenség. (Igaz! Ugy van! a jobb- és baloldalon.)

Igy állok egész programom előtt és ezzel szemben áll egy pont, a kvóta-ig, amely nem elvi jelentőségű, hanem incidentális természetű, melyre nézve, hogy a többinek megvalósításához, mindannyiunk megvalósításához hozzájárulhassak, meg kellett változtatnom álláspontomat.

Igy állt előttem a bilanc: Ezt az egyet tagadjam-e meg, vagy a többi mind. Ez egy kérdés, amely nem elvi természetű, hanem törvény által az alku terére van utasítva. Ebben ne tekintsem végzőnek az első szót. Ebben az egy kérdésben változtassam-e meg álláspontomat, vagy pedig hagyjam cserben mindazt, amit 25 éven keresztül hirdtettem. Hogyan állnék saját lelkiismeretem előtt, ha ezt az utat választottam volna, csak azért, hogy mellemet verhessem és azt mondhassem, „semmi sem változott, amit kimondtam,” ezért programom 90 részét, összes elvi részeit gyakorlatilag megtámadnám, veszélybe hoznám, megtagadnám, hütlenséget, árulást követnék el, csak hogy a látszatot megóvjam. (Igaz! Ugy van! a bal- és jobboldalon.) Ez, t. képviselőház, ez adja meg, ez adja meg nekem eljárásom kúlsát választóimmal szemben is. Mert ami programom volt, az volt erkölcsi kötelességem választóimmal szemben. Reverzálást nem adtam; aki reverzálást ad, helytelenül cselekszik, hiszen a reverzálások ellen egész hadjáratot indítottunk; de ha egyszer adott valaki, török-szakad, meg kell azt tartani. De reverzálást nem adtam; programnyilatkozatot adtam, amelynek egyes pontjaival szemben a képviselőknek fenn kell tartania, — ha csak az utasításokat nem hozzuk be — a mérlegelés szabadságát, hogy változott viszonyok közt hogyan áll az a kötelesség, melyet vállalt, mikor a programnyilatkozatot tette. És mikor meghoztam magamban az ítéletet, hogy a politikám mérlege így áll, akkor annak megindokolásával választóim elé léptem. Ha választóim ezen az alapon megvonták volna tőlem bizalmukat, tudtam volna, mi a kötelességem.

Mezőssy Béla: Miért nem tették a többiek?

Justh Gyula: Csak leköszönni és új választást!

Gróf Apponyi Albert: Leköszönni! Az a gondolat közelebb állott lelkemben, mint képviselőtársaim talán sejtik; ezzel is foglalkoztam, de mikor bizonyos viszonyok közt a leköszönés, a távozás egészen ugyanazokkal a következményekkel jár, negyedszázados törekvéseimnek éppen az a veszélyeztetésével jár, — ha ugyanis a lemondás nem komédia, hanem komoly, — ha mondom, ugyanazzal a bajjal jár, mint a frontecsinálás, mint az ellenkező szavazás, akkor a lemondás, úgy érzem, megszűnik az erkölcsi felelősség elvállalásával! (Igaz! Ugy van! a bal- és jobboldalon.) Senkit sem vádoltok; egyéni dolog ez, mindenki egyéni lelkiismeretében állapítja meg, mi a teendője; én így érzem, így állapítottam meg kötelességem mérlegét; és azt hiszem, ha védelemre van szükségem, 25 éves politikai multom oly védbástyát emelt körülöttem, hogy nincs az a dobás, amely ezt at

tudná törni. (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon.) Ezekben beszámoltam azokról az objektív, mint szubjektív indokokról, amelyek engem ezen törvényjavaslat támogatására bírtak; azzal a tiszta meggyőződéssel, hogy politikai multamhoz, a közélet erkölcsi tartalmáról táplált és egy negyed századon át hirdetett meggyőződéseimhez ezzel és csakis ezzel maradok hű, megszavazom a törvényjavaslatot. (Élénk helyeslés és éljenzés a bal- és jobboldalon.)

(A vita folytatása.)

Fáy István: Tudatában van a nehéz helyzetének, hogy gróf Apponyi után beszélni kénytelen, de mint népképviselőnek kötelessége az ügynek kellő világításba leendő helyezése. Tiszta képet akar alkotni Széll eddigi működéséről s azért reszummálja azt: Széll programbeszédében rámutatott azon irányra, amelyet követni fog. Minden igaz magyar embernek jól esett, hogy Bánffy megbukása után oly kormány került az ország vezetésének élére, amelynek sarkalatos pontja a jog, törvény és igazság hármassá jelszava lett. A nemzet sokat várt, de csalódott.

A Hentzi-emlékünnepe legérzékenyebb arculcsapása volt a nemzeti önértéknek és a miniszterelnök semmit sem tett ennek elhárítása céljából. De nem is mert tenni. A másik büne Széll miniszterelnöknek az országgyűlésnek királyi kéziratú történet elnapolása volt. A Ház szuverén testület, amely önönmagát napjára el s csak rendkívüli szükség esetén szabad a királyi akaratot igénybe venni. Ezt is a Hentzi-ünnepre vezeti vissza. A nemzet jalkiáltására Bécsből egy új inzultussal felelt. Megbecsületenittek a magyar állam nyelvére. Szeretném tudni, az alkotmány melyik §-ából meríti a király azt a jogot, hogy az állam nyelvét megváltoztassa?

Elnök: A királyi név a vitába bevonni nem szabad. (Meg-megújuló zaj a szélsőbalon. Felkiáltások: Csak magunknak szabad a királyiul takarítani?)

Fáy István: A kvótáigymben is a koronával fedezi magát a többség.

Hová lett az az erő, amelylyel a miniszterelnök ur úrt addig, amíg kormányelnök lett? A kvótábizottság báró Bánffy indítványára közönséget szavazott neki, a nemzet érdekében tanúsított erőlyért. Miért változtatta meg elveit ezen a téren? Sok millióval aranyozta meg a nemzet a miniszterelnök álláspontjának megváltoztatását. Sajnálja, hogy az új rendszer sem tudta lerázni magáról a bilincset, amely, úgy látszik, örökre odalanolt minket Ausztriához. Semmi javulást sem lát a viszonyokban. Küzdött Bánffy ellen, mert remélte, hogy Széll, amit ígért, azt be is váltja. De súlyosan csalódott, mert a nagy többséggel Bécsessel szemben nem tudta megvédeni az ország érdekeit.

Rakovszkyval polemizálva kijelenti, hogy ő sem Bánffy, sem Széll, sem a függetlenségi pártot, hanem a hazát szolgálja. Ha azt látja, hogy Széll a magyar nemzeti eszmének előharcosa lesz, őszinte örömmel fogja őt üdvözölni. De míg ez nem történik, nem lesz semmi változás.

Nem tudja, kire vonatkoztatja Rakovszky a tegnapi beszédében felhozott számos idézetet, de ha azt a függetlenségi partra alkalmazta, akkor azt visszautasítja, mert ők sárral nem dobálnak és csak elveikkel harcolnak. (Zajos helyeslés a szélső baloldalon.)

Nem tartja megengedhetőnek, hogy a kvóta felemelésének politikai szükségességét hangoztatják, mert a helyggyi politikánk nem követeli azt. Így nem fogadja el Horánszky felfogását sem, aki jutalmul a politikai és erkölcsi élet tisztulását várja. A 67-es rendszer alapján nem lehet oly átalakulás, amely a közéletre üdvös lehetne. Nem fogadja el a törvényjavaslatot, hanem a következő határozati javaslatot nyújtja be: (Éljenzés a szélsőbalon.)

Tekintve, hogy általános elismert tény az, miszerint a forgyasztók által fizetett fogyasztási adók jogosan azon országoknak képezik tulajdonát, melyben beszedetők, tekintve azt, hogy e czimen Ausztria körülbelül 60 millió forintot vesz be, mely összeg minket illetett volna: utasítassék a kormány, hogy indítsa meg az osztrák kormányval a tárgyalásokat az iránt, hogy ezen összeget nekünk Ausztria megfizesse. (Élénk helyeslés és éljenzés a szélső baloldalon; a szónokot számosan üdvözlöik.)

Elnök: Az ülést öt percre felfüggeszti.

(Szünet után.)

Visontal Soma: Az egész vita folyamán legérzékenyebb az volt, hogy miként igyekeznek különböző elemek a kvóta felemelése után eredő felelősséget egymásra hárítani. Ez igazolva, mily törvénytelenség a szönyegen fekvő törvényjavaslat. A felelősség kizárólag a miniszterelnököt és a többséget illeti. Ausztriában évtizedek elmúlnak a nélkül, hogy a viták alkalmával behatóbban foglalkoznának a kiegyezéssel. Nálunk minden kérdésnél napirendre kerül az. Pedig holt gyermek az.

A miniszterelnök itt biztatja a képviselőket, hogy megnézgyvással tekint a jövőbe. De míg Budapestről Bécsbe érkezik, ellátan az a megnézgyvás. Idéz a N. Fr. Fr.-ből, amely szerint az átutalási javaslatnak január 1-én leendő törvényereje nem emelkedése esetén sem engedik meg legfeljebb hollyen a forgyasztási vámsorompók felállítását.

Szell Kálmán miniszterelnök: Az a N. Fr. Fr. nézete!

Visontal Soma: Hát akkor mondja meg a miniszterelnök ur, hogy így lesz-e vagy nem?

Szell Kálmán miniszterelnök: Ugy lesz, ahogy mondtam!

Visontal Soma: A függetlenségi párt már számtalanszor hivatkozott a 67-iki XII. törvény garanciáira, mert azok végrehajtását és a nemzet érdekében azoknak fruktifikálását kívánta. Különben a 68. §-ra vonatkoztatja azt. Most a nemzeti-nárt hatalomra került

és elvárja, hogy ígértét teljesíteni fogja. Nem támadja Horánszkyt és elvtársait azon helyzet előidézéséért, amelyben ők nyakig benne vannak, de viszont nem fogadja el álláspontjukat, hogy politikai okokból a törvényjavaslatot elfogadják.

A hatalmon levők nem az ország érdekét nézik, hanem hogy minél erősebben megmaradjanak a hatalmon, ennek érdekében megcsontítják a törvényeket. Felolvassa Bekics Gusztávnak egy *Wekerle* Sándorhoz intézett, a véderőre vonatkozó előterjesztését, melyben Bekics igazolja, hogy a *hadserég magyarországi eredeti magyarul lehetne vezényelni.* (Egy hang: Ez régen el van intézve.)

Kérdi tehát a miniszterelnököt, hogy miért áll érdekében úgy magyarázni ezt a törvényt, hogy az gyengítse a nemzeti aspirációkat? E közjogi kérdéseket felhozta, hogy indokolja, miért felt ki egy a párt olyan ellentállást minden eszköz ellen, mely a közös intézmények fönntartására szolgál. Ezért nem fogadja el a törvényjavaslatot, hanem csatlakozik Polónyi határozati javaslatához, mely Kossuth határozati javaslatát mintegy kiegészíti. Foglalkozik e határozati javaslat ellen függetlenségi részről felhozott vádakkal és tiltakozik az ellen, mintha ez a javaslat ellentétben állana a függetlenségi törekvésekkel. Felolvassa Polónyi határozati javaslatát és annak konkluzióit.

Olaj Lajos: Ez új kiegyezés!

Ugron Gábor: Dehogy, csak új szerződés, olyan, melyet Németországgal vagy más állammal kötünk.

Visontal Soma: Hisz Kossuth is érintkezett Ausztriával éppugy, mint Törökországgal, vagy más állammal. Ma azonban mindig csak a *le roi a dit* elve a mérvadó és csak a *Neue Freie Presse*-ből szabad megtudnunk, mit akarnak velünk csinálni.

Olaj Lajos: 67-ben erősebb volt az ország és mégis rossz lett a kiegyezés. Milyen rossz lenne az most!

Visontal Soma: Nekünk mindent meg kell ragadnunk eszméink kivívására. Ehhez segít úgy Kossuth, mint Polónyi határozati javaslata, melyet pártol, míg a törvényjavaslatot el nem fogadja. (Zajos, élénk tetszés és helyeslés a baloldalon.)

Sturmann György: Mind politikai, mind gazdasági okok tiltakoznak a kvóta felemelése ellen. Azok az okok, amelyekkel a javaslatot eddig védtek, nagyon szomorú világot vetnek a nemzet közérzetére. Matlekovics a fejlődés új adatait sorolta fel, amelyek követve csak az osztrák ipari cikkek terjedését mozdítják elő. Ilyen a vasutak fejlődése. Nem fogadja el a törvényjavaslatot.

Következik az interpelláció.

(A konzuli vizsgák.)

Major Ferenc bevezetésül elmondja, hogy a közös külügyminiszter rendelte, amelylyel megállapítja a konzuli vizsgák tantárgyait, minden nyelvet tekintetbe vesz, csak éppen a magyar nyelv létezéséről nem vesz tudomást. Elég elegendő az a túrelem, amelylyel elnézzük, hogy a mostani konzulok nem tudnak magyarul, de ha már nem követeljük a most alkalmazásban levő és magyarul nem beszélő konzuloknak állásuktól való felmentését, azt joggal elvárhatjuk, hogy ezental a magyar nyelv ezen a téren is elfoglalja a megillető helyet.

A következő interpellációt intézi a miniszterelnökhez:

Van-e tudomása a t. miniszterelnök úrnak arról, hogy a külügyi kormány által hivatalosan közzétett rendelet, mely a konzulági fogalmazók szolgálatbalépéséről és a konzulági attasék vizsgálatáról szól, a magyar nyelvnek ismeretét és abban való jártasságot nem írja elő, — miről, ha van tudomása a miniszterelnök úrnak: —

szándékozik-e a törvényeinkben biztosított ama jogával élni, miszerint a magyar államra ezen felette sérelmes rendelet megmástitassék és a magyar nyelvnek a konzulatusi vizsgálatoknál a megillető hely biztosításassék?

Elnök: Az interpellációt kiadja a miniszterelnöknek.

Az ülést délután 3 órakor bezárja.

BELFÖLD.

Minisztertanács. Ma délután minisztertanács volt, amelyben a kabinetnek a fővárosban időző valamennyi tagja résztvett. A minisztertanács folyó ügyekkel foglalkozott.

A valuta-kérdés. A valutarendezés céljaira beszerzett aranykészlet ellenőrző országos bizottság Horánszky Nándor elnöklésével ma a pénzügyminiszteriumban ülést tartott. A pénzügyminiszter a bizottság elé kimutatásokat terjesztett az aranykészlet állagáról, amely kimutatások szerint a valutarendezés céljaira lekötött aranykészlet állaga a mai napig nem változott meg. Miután azonban november hó folyamán a kormány az 1899. XXXIII. törvényeik alapján a rendelkezésre állott szabad aranykészletből 9-6 millió forintot az Osztrák-Magyar Banknak kiszolgáltattott; a bizottság a megfelelő elismervények megtekintése után a valutarendezés céljaira szolgáló aranykészletből ugyanily összeget a bizottsági ellenőrzés alól feloldott s azt a pénzügyminiszter rendelkezésére bocsátotta. A valutarendezési célokra lekötve levő aranykészlet fölött a rendes helyszíni szemle megtartása után az ülést véget ért.

Horvát felirat a miniszterelnökhöz. Zágrábból jelentí egy táviratunk, hogy a szerb nemzetiségű horvát képviselők ma értekezletet tartottak és elhatározták, hogy Széll Kálmán miniszterelnökhöz feliratot intéznek, amelyben azt kívánják, hogy a horvát hatóságok a cirill-írást a latinnal egyenjogúnak ismerjék el.

A parlamenti helyzet.

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, december 20.

A képviselőház vitájának megszakításáról, a kvóta-javaslatnak a napirendről való levételéről ír ma egyik-másik napilap. Erről pedig, a mi értesülésünk szerint, ma még nem esett szó. A kormánynak az az álláspontja, hogy addig nem szakítja el a fonalat minálunk, amíg odaát teljesen el nem szakad. Hogy ez milyen helyes, azt igazolja a most érkezett bécsi estilapoknak az a híre, hogy gróf Clary még az utolsó órában is megkísérelte a csehekkel való érintkezést.

Az az időhatár, amelyen túl a kvótajavaslat tárgyalását nem szándékozik a kormány folytatni, a birodalmi tanács elnapolása. Ha ez az ünnep előtt bekövetkezik, akkor a kvótajavaslatot leveszik a napirendről és a képviselőház rendes karácsonyi szünetet tart újév utánig. A szünet alatt a delegációk folytatják munkájukat; a szünet után pedig áttér a képviselőház a legsürgősebb javaslatok tárgyalására, amelyek közt az ujonejavaslat lesz a legelső.

A szabadelvűpárt hangulata.

A tegnapi eseményeknek s az ezek hatása alatt támadt hangulatnak ma már semmi nyoma nem volt a szabadelvűpártban. A klub helyiségeiben ma este is szokatlan nagy számban jelentek meg a tagok, de csillapodott állapotban és szinte tüntetve nyugalmukkal és megbékültségükkel. „Nagyon jó volt — így szolt a régi pártnak egyik orthodox érzelmű embere — nagyon jó volt az a tegnapi kis vihar. Legalább tisztultak a nézetek, kiderültek a félreértések és most már teljes lesz a béke és megingathatatlan a kölcsönös lojalitás”. Valóban az volt az általános érzés, hogy a tegnapi incidensben utóljára explodáltak a régi ellentétek s hogy a mindkét részről történt férfias magyarázatok után biztosítottak tekinthető a régi és új elemeknek ezentúl egészen zavartalan s baráti együttműködése.

Igen élénk rokonszenvvel tárgyalták ma este a klubban gróf Apponyi Albert beszédét. S nemcsak érdekes, de fontos is, hogy a párt régi tagjai magasztalták ezt a beszédet a legmelegebb hangon. Dicsérték benne a férfias őszinteségnek a diskrét kiméletességgel való szerencsés vegyülését és lelkes elismeréssel adózták lojalitásának és tapintatának. A közfelfogás az volt, hogy Apponyinak mai beszéde után nincs jogosultsága egyik oldalról sem a bizalmatlanságnak s hogy a fuzió, amelynek a politikai jogosultsága az első perctől fogva megvolt, a beszédnek révén megkapta a szilárd erkölcsi alapot is. Gróf Apponyit a pártkörben minden oldalról a legszívesebben üdvözlözték; és semmi sem bizonyítja erősebben a békének tökéletes helyreállítását, mint az, hogy a gratulációk közt ott volt Zeyl Gábor és Lónyay Sándor is, a régi gárdának e két exponált embere.

Az átutalás.

A miniszterelnök ismételtén határozott alakban megismertette a kormány álláspontját a fogyasztási adók átutalásának dolgában. Hogy a kormány ezekhez a kötelező kijelentésekhez milyen rigorózan ragaszkodik, s milyen erősen el van töltve arra, hogy érvényt szerez a magyar törvény rendelkezéseinek, azt tanúsítják azok az intézkedések, amelyeket a kormány már megtett arra az esetre, ha az osztrák kormány az átutalásról szóló törvényünknek megfelelő rendelkezéseket a kellő időben nem léptetné életbe.

A pénzügyminiszter december 17-én kelt rendeletében utasította az összes magyar vámhatóságokat az átutalási törvény értelmében a cukor, szesz és sör fogyasztási megadottaira az osztrák tengeri és boszniai és hercegovinai határvámállomásokon. A pénzügyminiszter rendeletében utasítja

a vámhatóságokat az átutalási törvény tanulmányozására, annak szigorú betartására, és figyelmezteti őket, hogy a törvény mindez intézkedése 1900. január 1-én életbe lép. Amennyiben a rendelet valamely intézkedését megváltoztatnák, arról a hatóságok idejekorán táviratilag értesítenni fognak. A távirati értesítés végtermínusaként a rendeletben december 27-ike van megjelölve és így nyilvánvaló, hogy a magyar kormány csak e napig vár arra, hogy az átutalási törvényt Ausztriában a 14. §. alapján vagy törvény útján életbe léptessék. Ha ez nem történik, Magyarország életbe lép a közbenszám vámvonal a fogyasztási adó alá kerülő cikkeknek nézve.

A pénzügyminiszteréhez hasonló rendeletet boesított ki a kereskedelmi miniszter is a vasuti állomásokhoz, utasítva őket a pénzügyi hatóságok intézkedéseinek támogatására és végrehajtására.

(Bánffy és a kvóta).

A tegnapi kvóta-kontroversziába ma beleszól báró Bánffy Dezső is. Egy könyomatos lapnak nyilván általa inspirált erre vonatkozó közleménye így hangzik:

Teljesen illetékes helyről arról értesül a „Fővárosi Tudósító”, hogy báró Bánffy Dezső volt miniszterelnök igenis tárgyalt az osztrák kormánnyal a kvóta ügyében. Ugy Badeni, mint Thun osztrák miniszterelnökök több ízben intéztek jegyzékeket Bánffyhoz, amelyekben a kvótának 35%-ra leendő fölemelését követelték. Bánffy Dezső ezzel szemben a leghatározottabban kijelentette, hogy 35%-os kvótát semmi esetre sem hajlandó tárgyalás alá boesítani, egyben kifejezést adott ama hajlandóságának, amit a jegyzékváltások egyik későbbi stádiumában írásba is foglalt, hogy a maga részéről 33.4%-hoz hozzájárul. Az összes, az osztrák kormányokkal váltott jegyzékekben más szám nem fordul elő.

A Fővárosi Tudósítónak ezen értesülését a Bánffy-kabinetnek egy tagja még azzal egészíti ki, hogy gazdasági viszonyainkra való tekintettel annak idején szüksége forgott fenn, hogy a kiegyezési pontozatok, amelyek reánk nagy terheket róttak, alapos változtatás alá kerüljenek. Bánffy mindezeket ő felsége előtt is erősen hangoztatta. Ez alkalommal a kvóta emelésére nézve számadat szerinti megajánlásról szó sem volt, hanem pusztán egy elvi kijelentésről, hogy a kvóta olyan fölemelése, amely Magyarország teherviselési képességének határait túl nem lépi, vihető csak keresztül.

A sugalmazott közleményre kevés a megjegyzésünk. Az a színe van a dolognak, mintha ez a közlés megerősítene Lukács László tegnapi nyilatkozatát; pedig valójában polemizál ellene. Az is szokatlan, hogy nyilvánosságra jutnak egy volt miniszterelnöknek az uralkodóval folytatott beszélgetései, midőn ezek még mindig aktuális kérdésekre vonatkoznak. Ujat különben nem mond a közlemény. Pulszky Ágostól már megtudtuk tegnap, hogy Bánffy alatt *in actis* nem fordult elő 33.4-nél magasabb kvóta; de megtudtuk ugyanattól azt is, hogy Bánffy a magánértekezésben a 35 százalékos kvótát mondta annak a határnak, melynél a lehetetlenség kezdődik. Ez a sugalmazott közlemény Pulszkyknt ezt a kijelentését nem cáfolja meg, de meg sem erősíti, hanem agyonhallgatja. Ez zel a jellemző hézaggal immár lezárhatjuk az aktákat.

KÜLFÖLD.

Wittek-minisztérium.

Budapest, december 20.

Bécsben még gomolyog a ködös, de a zürzavarból már kezd kibontakozni az új alakulás. Clary ma még egy végső kísérletet tett a csehekkel; próbált a lelkükre beszélni, hátha deferálnak mégis a sürgős államszükségleteknek. Kosarat kapott megint, tehát megy. A legvalószínűbb utód nyilván Wittek, a mostani vasut-miniszter. Bürokrata ember, aki tévovázás nélkül fogja a tizennegyedik szakaszt alkalmazni s ilyen módon lépteti életbe az átutalási eljárást. Német ember ő is, mint Clary s elődjéhez hasonlóan ő is adminisztrálni fog csupán, de szintén nem a németek ellen, hanem a németekkel. Neki csak annyiban lesz könnyebb a dolga, hogy ellene nem fog obstruk-

ció folyni; még pedig azért nem, mert bizonytalan időre elnapolják a birodalmi tanácsot. A Wittek-kabinet is igyekezni fog a cseheknek a németekkel való kiegyeztetésére, de a reichsrathból a prágai tartománygyűlésbe helyezi majd át az experimentum színterét. A vége ennek a kísérletnek is nyilván kudarcra lesz. Hogy a kudarc után mi fog következni Ausztriában, annak a mindentudó Isten a tudója.

(A kormányválság.)

Bécs, december 20.

Kétségre nem vont tény ma már, hogy gróf Clary a tegnapi koronatanácsban és ő felségénél volt külön kihallgatásán bejelentette a mostani kormány visszalépését. Ezt különben beismerte ma a csehek előtt is, kiknek végrehajtóbizottságával hosszasan konferált s kérte őket, hogy ne gátolják az állami szükségletek elintézését. A cseh urak azonban hajthatatlanok maradtak, s ő annak a kijelentésével vált meg tőlük, hogy visszalép, mert a 14. §-t nem alkalmazhatja.

Dr. Wittek, a deszignált kormányelnök, megkezdte a kabinet-alakítást célzó tárgyalásokat. Bizonyosnak látszik, hogy gróf Welserheimb és Chludowski lovag belépnek az új kabinetbe; Stibralnak a kereskedelmi tárcá elén való megmaradása azonban még kétes. Bizonyosra veszik, hogy a pénzügyminiszter báró Jorkasch-Koch pénzügyminiszteri osztályfőnök lesz. A belügyi tárcá vezetésére Stummer osztályfőnök van kiszemelve, a földművelési tárcát pedig Blumfeld osztályfőnök kapja meg. Közoktatásügyi miniszternek gróf Bylandt, igazságügy-miniszternek pedig Schrott osztályfőnököt emlegetik, bár nincs kizárva, hogy a miniszter-ananyag kiművelése okáért e két tárcát egy kézbe adják, mint esetleg a pénzügyi és kereskedelmi tárcákat is, ha Stibral meg nem maradna.

Az új provizórius — mert csak a 14. §. alkalmazására hivatott — kabinet megalakulásáig a Clary-kormány fogja tovább vezetni az ügyeket. Maga Clary ma délután két órakor bucsuzott el a képviselőházban a baloldali pártok vezéréitől. A bucsuzás igen barátságos jellegű volt. Clary megköszönte a baloldali klubok támogatását és sajnálkozásának adott kifejezést a felől, hogy nem volt lehetséges a parlamentáris gépezetet működésbe hoznia.

A klubelnökök mindnyájan rokonszenzvről biztosították a bucsuzó miniszterelnököt, különösen azért, hogy oly erőlyesen és férfiasan utasította el magától a 14. §. alkalmazását, vagy valamely más esetleges módus vivendit.

Bécs, december 20.

A jobboldali pártok, a parlament berekesztése alkalmából manifestumot akarnak kibocsátani a választókhoz, melyben okát adják obstrukciós maguk tartásának.

A baloldali pártok végrehajtó bizottsága ma délutáni ülésében elhatározta, hogy szintén manifestumot fognak közrebocsátani.

(A képviselőház ülése.)

Bécs, december 20.

A képviselőház mai ülésén az állami szolgák javadalmazása tárgyában hozott törvényjavaslatot vette tárgyalás alá, melynél Verkauf megragadta az alkalmat, hogy az urakháza tegnapi ülésén a hírlap-bélyegek eltérőlése ügyében hozott határozatára is kiterjeszkedjék. Igen éles hangon bírálja az urakháza határozatát, különösen megtámadva Niebauer osztályfőnököt tegnapi nyilatkozatait.

— A tegnapi nap — nygmond — az osztrák bürokráciára nézve végetes volt. Olyan férfiak voltak előtérbe, akik helyesebben tennék, ha a nyilvánosság elől szégyenkezve elbujának. Ezek közé tartozik Niebauer ur is, ki arra használta befolyását, hogy az osztrák földhitelintézetnél busásan jövedelmező állást csikart ki. E vérebelk előtt azonban mindeki hason csuszik, ki valamit el akar énni.

A szocialisták roppant lelkesedéssel közbe-kiabálnak: Ugy van! Helyes! Kutyák! Vérszopók!

Azután a törvényjavaslatot elfogadták, az iparügyi bizottságot permanensnek jelentették ki s áttértek az igazságügyi indítványok tárgyalására, majd Kaiser, Hoffmann és társaiknak a 14. §-ra vonatkozó indítványára.

Lemisch azt mondja, hogy itt a 14. §. alkalmazhatóságának korlátozásáról és a parlament jogainak megvédéről van szó. Clary azért bukik, mert miut német ember szavát tartotta, mert Ausztriának ismét meg kellett hajolnia a dacos zsidó-magyarág előtt. Pártja csak azért sürgette a költségvetési provizórium gyors elintézését, hogy sorra kerüljön a költségvetés, amelyet azonban a párt nem fogadott volna el. Epp oly kevéssé szavazta volna meg a párt az átutalási törvényt vagy a kvótát.

Azután Rieger szociáldemokrata beszélt, mire Kaiser indítványának sürgősségét 167 szavazattal 112 ellenében elvetették.

A Ház ezután Funke sürgősségi indítványát tárgyalta a 14. §. módosítására küldött bizottságnak a szakasz törlésére irányuló indítványát tárgyalva.

Kaiser kritizálja az ifju-csehek magatartását, és azt kívánja, hogy a Ház határozatával vegye elejét ily visszaéléseknek. Ha megint olyan minisztérium jönne, amilyen Clary előtt volt, az tapasztalni fogja a németek teljes erejét.

Zeller kijelenti, hogy a szociáldemokraták az indítvány mellett fognak szavazni.

Kramar kijelenti, hogy az ifju-csehek a sürgősség és a Funke-féle indítvány mellett fognak szavazni.

Funke indítványának sürgősségét a szükséges többség hiján elvetették. A szavazatok aránya 151 : 110.

Az elnök kijelenti, hogy a legközelebbi ülés napját írásban fogja közülni és a képviselőknek boldog ünnepeket kíván.

Az elnöki bejelentések közt volt többek közt Wielowicz interpellációja, mely felhívja a kormányt, hogy bírja rá a német kormányt a nemzetközi egészségügyi egyezménynek megfelelő állapotnak mielőbbi helyreállítására, ez akció meghiusulása esetén pedig tegye közzé az o. tárgyra vonatkozó összes aktákat és ha a szerződéssel ellenkező mai állapot tovább tart, tegye meg a vámpolitikai intézkedéseket arra nézve, hogy államunknak, mint szerződéses hatalomnak egyenértékűsége megállapíttassék.

Bécs, december 20.

A képviselőház a Clary-kabinet kormánya alatt és alkalmasint ebben az évben is ma utóljára volt együtt. A mai ülés nagyon különös képet mutatott. Általános tudták, hogy a Clary-kormány legközelebb megváltik az ügyek vezetésétől és a Ház minden oldalán szívélyes búcsút vettek a miniszterelnöktől. Hogy Clary a németek rokonszenvét megnyerte, az csak természetes, mert neve elválaszthatatlanul összeforrt az osztrák németek nagy sérelmének megszüntetésével, de hogy a szlávok és a Ház többi pártjai is ma rokonszenvesen búcsúztak el tőle, azt bizonyítja, hogy gróf Clary egyenes, férfias és nyílt jellemével tényleg mindenkinek rokonszenvét megnyerte és különösen a jobboldalnak imponálni tudott. Ugy látszik, hogy a rokonszenven ez a megnyilatkozása Claryra bizonyos hatást gyakorolt, mert felhasználta az alkalmat és egy utolsó kísérletet tett, hogy a jobboldal pártjaival, különösen pedig a csehekkel az írást tárgyaljon: nem volna-e talán még lehetséges karácsony után egy ad hoc összehívandó ülésben az államszükségletekként jelzett törvényjavaslatokat keresztülvinni. A jobboldal több pártja hajlandónak is mutatkozott erre, de a kísérlet a csehek merev negációján megtört. Így magyarázható meg, hogy a városban el volt terjedve a hír, hogy a képviselőház még egyszer össze fog ülni, hogy az államszükségleteket megszavazza.

A mai üléstől felemlítendő még, hogy a németek ma sürgős indítványt nyújtottak be, mely szerint az összes államszükségletekre vonatkozó intézkedéseket csak parlamentáris uton szabad elvégezni. A szavazás igen érdekes eredményt tüntetett fel. Az egész jobb oldal ugyanis az indítványellen szavazott és így a legközelebbi, muló jellegű hivatalnok minisztériumnak, mely a parlamenti szünet alatt kormányozni fog plein pouvoirt adott arra, hogy a 14. §-al kormányozzon.

A Clary-kabinet a delegációk legközelebbi üléséig marad hivatalban. Ez az ülés karácsony utáni csütörtökre lesz.

A jövő kabinet összetételéről oly sok verzió kering, hogy alig lehet felsorolni. Csak annyit bizonyos, hogy szintelen hivatalnokminisztérium lesz. Feladata csak abból fog állni, hogy az államszükségleteket a 14. §. alapján keresztül vigye és a csehek és németek kibékítésére újabb kísérletet tegyen a prágai tartománygyűlésen.

A jövő miniszterelnök személyét illetőleg, variálnak még a hírek, csak annyit bizonyos, hogy két hónapnál tovább nem marad kormányon. Némelyek Witteket, mások Welsersheimbert emlegetik miniszterelnöknek. Karácsony után mindenesetre el fog dőlni ez a személyi kérdés. Hogy a Ház mikor fog ismét összeülni, az bizonytalan, valószínűleg csak a tartománygyűlések ülészakainak bezárása után, 2½–3 hónap múlva.

— BUDAPESTI NAPLÓ. December 15-én új előfizetési nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

HIREK.

Budapest, december 20.

— Személyi hírek. Stefánia özvegy trónörökös és Erzsébet főhercegnő Laxenburgból átköltöztek Bécsbe.

— A hercegprímás karácsonya. Vaszary Kolos bíboros hercegprímás titkárával, dr. Kohl Medárd pápai prelátussal együtt a karácsonyi ünnepek alatt budavári palotájában marad. A primás a legjobb egészségben van s karácsony első napján valószínűleg pontifikálni fog a Mátyás-templomban tartandó ünnepi misén. Vaszary hercegprímás különben az egész telet Budapesten tölti.

— Hír Munkácsyról. Egyre érkeznek a hírek a beteg Munkácsy Mihályról, még pedig a legszomorúbbak. A Figaro ma érkezett számában azt az értesítést közli, hogy Munkácsy már senkit sem ismer fel környezetéből, még feleségét sem. Munkácsyné esodlatos gonddal ápolja a beteg férjét, aki fizikailag is szenved. Attól félnek, hogy már a legközelebbi jövőben elveszti a szeme világát.

— A jászóvári koadjutor lemondása. A jászóvári premonstrei rend házfőnökei tegnap Szász konferenciát tartottak, amelyben résztvettek: dr. Stöhr Szilárd konviktusi kormányzó, dr. Takács Menyhért, a kassai főgimnázium igazgatója, Kotunovits Sándor nagyváradai és Heffler Konrád rosznyói igazgatók és Fábray Emil budapesti házfőnök. Az egybegyűlt házfőnökök a koadjutor lemondását elfogadták s elhatározták, hogy a jövő választást husvét táján fogják megtartani.

— Ráth Péter üdvözlése. Ráth Péter udvari tanácsos orsz. képviselőnél ma délelőtt Trencsén-megye felső járásának küldöttsége tisztelgett, hogy legutóbbi kitüntetésé alkalmából a megyének őszinte ürmét és üdvözlését fejezze ki. A küldöttség vezetője és ezonoka podhrágyi báró Popper Armin trencsényi nagybirtokos volt. A küldöttségben résztvettek továbbá Rakoncsy, Géza a trencsényi kerület képviselője, Haydin Imre a kis-ugyhelyi járás és Szeghy János a csacai járás főszolgabírája és mások. Popper báró beszédére Ráth Péter meghatottan mondott köszönetet és megígérte, hogy Trencsén vármegye érdekeit továbbra is éppúgy szívén fogja hordani, mint a hogy ezt mindeddig is tette.

— Karácsony a katonáknál. Lobbokvitz hadtestparancsnok rendeletet intézett a katonáihoz, melyben az öreg legényeknek tíz nap karácsonyi szabadságot enged, a fiataloknak négy napot. A legénység pénteken kezdi meg az ünneplést.

— Krüger prédikációja. Nagy temetés volt Preťorijában. A boerok temették el első nagyobb halottjukat, Kock tábornokot. A tábornok koporsója mögött ott volt az egész szabadságáért küzdő boer sereg, a katonabanda után egy Maximágyut vontattak. A sirnál az őz Krüger mondott halotti beszédet. Így fejezte be a beszédét:

— Egyedül az isten fog dönteni sorsunk fölött. Ó a mennynek és földnek ura, fohászunk hozzá, hogy adjon békességet és erőt a győzelemre, hogy az ördög és az egész világ tudja meg, hogy isten kezében tartja a hatalmat.

— Sortűz s a koporsót elthantolták.

— Adomány az újságíró-egyesületnek. Az erdélyi erdőipar részvénytársaság igazgatósága ma száz forintot küldött a budapesti újságírók egyesületének.

— Választás az orvosgyememen. A tudományegyetem orvoskari tanártestülete legutóbb tartott ülésén az első belgyógyászati klinikához dr. Sipos Dezső, a II-ik körbonctani intézethez pedig Dudutz Gerő szigorló orvost díjtalan gyakorolónak választotta meg.

— A harmadik párt. Egy társaságban a dél-afrikai háborúról beszéltek. Némelyek az angolokat pártolják, mondván, hogy a civilizációt terjesztik. Mások a boerok pártján vannak s dicsérik a szabadság és jog harcát.

— És ön, kisasszony, — kérde egy éltet ur a házikisasszonyt — kinek a pártján van?

— A sebesültek pártján.

— Új egyetemi magántanár. A vallás- és közoktatásügyi miniszter dr. Bartha Béla debreceni ev. ref. jogakadémiai tanárnak a kolozsvári Ferenc József tudományegyetemen a magyar pénzügyi jogból egyetemi magántanárná történt kinevezését jóváhagyta s e minőségében megerősítette.

— A megfagyott gyermek. Hentaller Lajos országgyűlési képviselő interpellálni akarta Hegedűs Sándor kereskedelmi minisztert azokra a hírekre vonatkozólag, amelyeket a lapok egy kis gyermekről közöltek, aki a szombathelyi vasúti állomáson az anyja karjai között megfagyott volna, mert nem engedték meg az anyának a váróteremben való tartózkodást. Hentaller, akit ma a miniszter a vizsgálat adatai alapján úgy informált a történetről, hogy a gyermek nem a hideg miatt, hanem régebbi betegségében, gyomorgöröcsökben halt meg, ez után az információ után elállott az interpellációtól.

— Tizenhárom vértanu — tizenhárom utca. A bácsmegeyi Ó-Verbásznak véletlenül éppen tizenhárom utcája van ezeket az utcákat eddig csupa közönséges nevek különböztették meg egymástól. Felszeg, alszeg, hosszú-utca, kurtá-utca, közép-utca... A minap aztán összeült a község tanácsa, csupa szerb, ruthén és német ember, akikről azonban sok magyar tanulhatna kegyeletességet és hazafiságot — s új nevet adott minden utcának. A tizenhárom aradi vértanúról nevezték el a tizenhárom utcát. Ez a nép a mienk, el nem hódítja már tőlünk semmiféle náció. S az csak külsőség és nem lényeg, hogy az öregek nem tudnak magyarul, csak a maguk nyelvén. A gyermekek már azt éneklék, hogy: — Isten áldd meg a magyart.

— Verekedő városatyák. Ilyen cím alatt természetesen csak a bécsi község tanácsról lehet szó. Lueger és Strohbach polgármesterek és barátai mindig gondoskodnak valami újabb szenzációról, amely a mostani városi többség gazdálkodásától elvonja a figyelmet. A község tanácsnak egyik ülése zajosabb a másiknál. Olyan volt a tegnapi is, amely éjfél után végződött s azután verekedéssel tetőződött be.

— Az antisemita dr. Mayreder és dr. Goldmann verekedtek össze. Mayreder ugyanis az ülés alatt Brunnernek, ki a többségnek nem tetsző dolgokat mondott, több ízben azt kiáltotta:

— Zsidó! zsidó! csitt, zsidó! Itt zsidónak nincs szava!

E miatt aztán Goldmann, az ülésről kimenet, jó hangosan azt mondta:

— Ugy látszik, Mayreder be van rugva!

Mayreder aztán kimenet erre felelősségre vonta Goldmann, hogy vajjon csakugyan azt mondta-e róla, hogy ő bepálinkázott és be van rugva.

— Azt mondtam, hogy ön úgy viselkedik, mint az olyan ember szokott, aki felöntött a garatra — volt erre Goldmann válasza. — Különben, ha tetszik, helyt állok a szavaimért.

— Zsidó nem párbajképes! — vágott vissza Mayreder.

Hogy erre mi következett, azt a szemtanúk némileg eltérően írják le.

Az egyik szerint Goldmann Mayredert mellen ragadta és derekasan összerázta. Mások szerint meg is pofozta.

A többiek erre odarahantak s meglökdösték Goldmann is, Mayredert is, akiket aztán Strohbach választott szét.

Ma azután az osztrák haladó párt ülést tartott, amelyben elhatározták, hogy a helytartót felkéri a község tanácsa viszonyok tanulmányozására. Gróf Kiemann helytartó még délelőtt el is ment a városházára, ahol a polgármesterrel hosszasan értekezett.

— Ausztria felosztása. Különös és bennünket közelebből érdeklő mozgalom foglalkoztat némely francia író és párisi újságot egy idő óta. Nemrég Charles Benoist tollából ily című röpirat jelent meg: *Europa Ausztria nélkül*. Egy Cherdame nevű politikus is kiadott röpiratot az osztrák kérdésről. A lapok vezérekkel tárgyalják a kérdést, hol a legbájosabb tudatlansággal, hol a legborzasztóbb rosszakarral. Az Echo de Paris ma érkezett száma is furesa vezérekkel közöl *Az osztrák kérdés* címmel. Elmondja, hogy mi az osztrák-magyar monarchia jövője. Ferdinand és Ottó főhercegek szerint sohse fognak trónra jutni. Németország az összes provinciákat, amelyekben túlsúlyban van a német elem, magához csatolja. Magához kapartja még Triestet is, de az olaszoknak átenged egy darabot. Az erdélyi románokat az Echo de Paris Romániának ajánlkozza, Galiciát, Morvaországot, Horvát-Szlavonországot pedig Oroszországnak. Mivelünk igen kegyelmesen bánik az Echo de Paris. Mi *önálló királyság* maradunk és József főherceg családja fog bennünket kormányozni. A vezérek kirove Jean de Ramberehamps és ugylátszik, hogy hülye.

— A sarkadi Toldi Miklós. Jó Toldi Miklós, aki tudvalevőleg bujdosása közben pusztá kézzel megfojtott egy hatalmas farkast, aki őt megtámadta, méltó párja akadt Sarkadon. Szegedi Károlynak hívják a virtuosus legényt, aki a minap kint járt a tanyájukon s hazajövet kellemetlen találkozással akadt egy vén ordassal. A fekete erdő szélén ballagott Szegedi Károly, amikor az erdőből rá támadt a bestia. Vad ordással rontott a legényre, akit azonban nem hagyott el bátorsága, torkon ragadta az éhes állatot s addig szorongatta, amíg egy csepp pára volt benne. Azután pedig, amint aki jól végezte a dolgát, hátára vette és nagy diadallal vitte a másfél órányira lévő faluba. A sarkadiak most nagyon büszkék az ő Toldi Miklósukra.

— Halálhír. Emőkei Janik Ágostonné, született négyesi Szepessy Etelke, utóbb Ottó József, m. kir. honvédelezredes özvegye e hó 19-én 74 éves korában Kassán meghalt. Temetése holnap lesz.

— **Elítélt katonatisztek.** Kinos feltűnést keltett Szegeden ezeltől pár hónappal az az eset, hogy egyik odaváló kávéházban három katonatiszt megölték és alaposan összevagdalták *Engl Lajos* szegedi lapkiadót, a *Szegedi Napló* tulajdonosát. A katonai hatóság — mint megírjuk — a vagdalkozó katonatisztek ellen rögtön megindította a vizsgálatot. A három katonatiszt, *Andor Béla* és *Weinher Antal* honvéd-főhadnagyok és *Vörös László* honvéd-hadnagy hadbírság elé kerültek, amely az eset óta vizsgálati fogságban tartotta őket. A szegedi honvéd-főhadbírság elnöke *Tóth István* hadbíró-örvény ma hirdette ki a vagdalkozó katonatisztek előtt az ítéletet, amely *Andor Béla* főhadnagyt *három hónapi*, *Weinher* főhadnagyt és *Vörös* hadnagyt *másfél hónapi helyettesi fogsággal* sújtja. Az elítélt katonatiszteknek azonnal meg kellett kezdeni büntetésüket. Szegeden — mint tudósítónk telefonon jelenti — nagy meglepéssel fogadták a hadbírság ítéletét.

— **A sürgős levél.** Egy kis olasz városban, *Terniben* nagy meglepetést okozott a minap egy levél. *Menghi* Ágoston ottani lakos címére érkezett, akinek azonban nem kézbesíthették, még pedig abból az egyszerű okból, mert a címzett már tíz év előtt meghalt. Visszaküldték tehát a feladási helyre, *Folignoba*, ahol hivatalosan felbontották a levelet és így megtudták, hogy a *Biondi és Noechi* cég adta fel, amely cég azonban már évek előtt feloszlott. Ekkor megnézték a levél dátumát és rájöttek, hogy a levelet még 1878 május 2-ikán adták fel, még pedig *sürgős*-sen. Így tehát a sürgős levél éppen 21 évig és 7 hónapig volt után. — E szerint az arány szerint aztán ki lehet számítani, hogy az expressz-levél Olaszországban 43 évig és két hónapig, a rendes levél pedig 86 évig és négy hónapig vándorol, amíg kézbesítik.

— **A vakok boltja.** A Király-utcában a hatvannegyedik szám alatt van egy bolt, amelyben csupa olyan holmit árulnak, amit a vakok intézetének iparos növendékei készítettek. Maga a bolt nem pompás, tükörrablakos nagy piaci üzlet, de sok benne az igazán szép holmi. Családok az ember azon, hogy hogyan képesek olyan precizitással dolgozni a világtalanok, ami becsületére válnék akármicsoda épszemű iparosnak is. Hogy ebbe a boltba mégsem jár el eléggé a publikum, annak az az oka, hogy nem igen tudják a vásárlók, hogy a boltban voltaképpen ipari specialitásokat, vak emberek munkái árulják. Aki még nem vásárolta be a karácsonyi holmit, menjen oda. Nem bánja meg, mert minden olcsó és szép, s minden vásárlás egyszeres-mind jótétemény is.

— **A mulatság vége.** *Mondok* Imre cipészlegény egész éjszaka mulatott és csak ma reggel tért vissza Halász-utca 2-ik szám alatt lévő lakására. Bérköcsin érkezett meg és kissé mámorosan támogett a szobájába, ahol rögtön lefeküdt. Amikor megébredt, heves főfájásról panaszkodott, s elmondta, hogy az Andrássy-uton összeesett néhány emberrel, akik kegyetlenül elverték és azóta fáj a feje. A fájdalmak egyre erősebbek lettek és a szerencsétlen ember nemskára elvesztette az eszméletét. A segítségül hívott mentők haldokolva vitték a János-kórházba. A rendőrség ez ügyben megindította a nyomozást.

— **A vizünk legalább jó.** Egyebünk aztán ugye jó s a sok nem jóért vizsgálatlásnak nagyon sovány a jó víz. Mindazonáltal ez is valami. Olyanformán sült ki ez az igazság, hogy egy külföldi cég ajánlatot tett a fővárosnak, hogy a tüdőbajosok szanatóriuma számára berendez egy speciális vizsűrűt. A főváros áttette az ajánlatot a szanatóriumot létesítő egyesülethez, amelynek igazgatósága csupa orvos, tanár. S ezek mondták ki, hogy nem kell semmiféle szűrő, mert Budapesten jó a víz.

— **Katasztrófa a tengeren.** A *Perseo* nevű olasz gőzhajó Dél-Amerikából Genuába menet éjjel egy órakor a sűrű ködben összeütközött a *Meuse* francia gőzessel, amely *Marcell*-ből Gibraltárba és Tangerbe ment. Az összeütközés következtében a *Meuse* fűzőlétén tűz támadt. A hajó fölborult. A legénységet az *America* spanyol hajó mentette meg. A *Perseo* erősen megrongálódott. Hír szerint több utas és a *Perseo* legénységének egy része a tengerbe fullt. A vízbe fullt utasok mind olaszok voltak.

— **Házasság.** *Kovács* Jenő, e hónap 26-án délután fél háromkor esküszik örök házasságot a dohány-utcai izraelita templomban *Sugár Eleka* kisasszonynak.

Bartók Bernát december 25-én déli 12 órakor tartja esküvőjét *Schneider* Jolán kisasszonnyal a dohány-utcai izraelita templomban.

Dr. *bellusi Baross* János miniszteri segéd-fogalmazó tegnap vezette eltarhoz dr. *Szivák* Imre országgyűlési képviselő leányát, Irént. Az ifjú pár frigyét először a kálmán-téri református templomban, azután a mária-utcai jezsuita templomban áldották meg. Násznapok voltak: *Martinovics* Péter és *Baross* Miklós földbírók. A násznép közt ott voltak: *Szivák* Imre és *Baross* Pál örömapák és a két család

számos tagja. Az esküvő után a násznép dr. *Szivák* Imre házánál gyűlt össze lakomára, mely után az ifjú pár külföldre utazott.

— **A szatmári diák halála.** A megszökött Papp Zoltánné, aki magával vitte Eszter nevű cselédjét is — megtalálták és a vizsgálóbíró elé állították. Egy délelőtti telegramm jelenti ezt, hogy másik pedig, amit délután adtak föl Szatmáron, azt mondja, hogy az asszony kihallgatása még késő délután is tart. Papp Zoltánné persze mindent tagad. Tudni nem akar semmiről. Szerinte tisztá véletlen az is, hogy megszökött a vizsgálat elől. Ellene bizonyít azonban a cseléd-leány. Azt mondja a cseléd, hogy amikor Papp Zoltánné a mérgezett pálinkából töltött Papp Endrének s a fiatal ember elment, a férje rákiabált:

— Számár, megittatad vele azt a mérget, amit Elemérnek szántunk.

Az asszonyt valószínűleg szintén vizsgálati fogságba teszik kihallgatása után.

— **Szerencsétlen esés.** Ma reggel súlyos balcsert érte *Maschauer* Frigyes szekerész-vezető. A Lehel-utca és az Aréna-ut sarján lévő szekerész-kaszárnya udvarán, ahol most a vízvezeték javítják, egy ott heverő vascsőben megbottolt és oly szerencsétlenül bukkolt el, hogy *jobb combját eltörte*. Gyorsan a mentőkerék telefonáltak, akik a súlyosan megsebesült ezredest első segélyben részesítették és azután *Krisztina-körút* 9. szám alatt lévő lakására szállították.

— **A Magyarországi Kereskedelmi Utazók Egyesülete** *Auer* Róbert elnökelete alatt tartott utolsó igazgatósági ülésén tárgyalta a kereskedelmi miniszternek az ipariörvény 50. §-ának tervezett módosítása ügyében leérkezett átiratát. Beható tanácskozás után az igazgatóság oly értelmű feltevésekre alapult meg, hogy bár a detal-utazás kellő ellenőrzését helyesli, a szándékolt módosítást mégis szigorúsan tartja. Ha a javaslat törvényerőre emelhetnék, különféle kereskedelmi üzletszakra kérne kivételt és kérné azt is, hogy vegyék ki a törvény rendelkezése alól az összes olyan műiparosokat, akik kizárólag megrendelésre dolgoznak. Tárgyalók továbbá az *áru-árusítólányokról* szóló tervezetet. A törvényjavaslat irányát és tartalmát az egyesület általánosságban helyesli. *Beck Géza* elnök indítványára elhatározták, hogy a szerb kir. államviseletől kérni fogják, hogy a kereskedelmi utazók podgyászra részére engedélyezzen 30 kilogramm szabad-utalt, hogy a cs. és kir. Dunagőzhajózási társaság és a többi gőzhajótársulatok keleti vonalainon adják meg a magyar kereskedelmi utazóknak ugyanazon kedvezményeket, mint a belsőföldön. Kérni fogja továbbá az egyesület a kereskedelmi minisztert arra, hogy az új beosztásu már. bérlet-jegyek ne csak az egyes üzlethez tartozó területre adassanak ki, hanem a jegyekre bizonyos minimum megállapítása mellett kilométer-szám szerint rovassek ki, és a vonalak szabadon legyenek kombinálhatók.

— **Öngyilkos márk.** *Anconából* táviratozzák, hogy *Pietro Serafini* márkai tartományi főnök vadászfegyverrel agyonlőtte magát. A márkai a legutóbbi időben állandóan pénzügyi zavarokkal küzdött és valószínűleg e miatt lett öngyilkos.

— **Tűz a Royalban.** A Royal fogadóban az éjjel szobátűz volt. A fogadó negyedik emeletén, a 403. számú szobában *Szilasi József* pécsi lakos a villamos lámpát akarta bekapcsolni s gyufát gyújtott, hogy a bekapcsolót megkeresse. Az égő gyufával azonban olyan vigyázatlanul bánt, hogy a láng belekapott a függönybe, amely egyszerre tüzet fogott. A lángok olyan gyorsan harapóztak tovább, hogy egy pillanat alatt az egész szoba lángba állott. A fogadó személyzete gyorsan berohant és elfojtotta a veszedelmet, a függöny, az ablakkeret, a diván és a padló-szőnyeg azonban már a lángok martaléka lett. A kivonult tűzörsgnek már nem akadt dolga.

— **Sikkesztő házmester.** *Berényi* A. Márkus ház tulajdonosnak a Jósika-utca 3-ik számú házában *Pitko* Ignác badosos volt a házmeester. *Pitko* az utolsó negyedik házéből 450 forintot elszikkasztott, miért is gazdája feljelentést tett ellene s a rendőrség letartóztatta.

— **A feltékenység áldozata.** *Kormos* János 25 éves szakaszvezető az éjjel a Széll-utca 4-ik szám alatt lévő keresztemben mulatott s szenvedélyesen udvarolt a keresztemben szép leányának, amivel felkeltette vetélytársai feltékenységét. Amikor azután kissé mámorosan hazafelé tartott, a sötétben két ember megrohanta. A meglepett ember alig vette észre magát és támadói már elragadták tőle oldalgyevert, amelyvel azután alaposan összeszokkáltak. A szerencsétlen embert vérbefagyva vitték a *Laktanya-utca* 23. szám alatt lévő laknyába, ahol most ápolják, a feltékeny támadókat pedig a rendőrség nyomozza.

— **Mereg a fürdőben.** Ma délután a Gschwindt-féle fürdőben egy körülbelül 30 évesnek látszó, ruhazata után itélve munkásasszony rumba kevert mérget ivott. A mentők eszméletlen állapotban vitték a Rókus kórházba. A szerencsétlen asszony két levelet hagyott hátra, amelyek közül az egyik *Fazekas Anna*, a másik *Erdély Mihály* nevére volt címezve, akik *Iszabella-utca* 63. szám alatt laknak. A leveleket a rendőrség vette magához.

(x) **Dr. Kovács közpasztyja**, (csakis a félhold-alakú védjeggyel valódi) 3 nap alatt a kezét gyengéd és fehérré varázsolja. Egy tegy 60 kr. Kapható minden gyógyszerárban s droguériában. Főraktár: dr. Kovács Ernő gyógyszerháza Budapest, Gyár-utca 17.

(x) **Mindenféle fehérneműt**, menyasszonyi kiegészítő legelőnyösebben vásárlunk *Sigmund József*, felszárad óta fennálló nagy-raktárban, Budapest, (most) IV. Városház-tér 10.

(x) **Karácsonyfadísz, ajándékokat és játékokat** *Kertész Tódortól* *Kristóf-teren* ajánljuk *karácson* beszerezni.

A tápió-györgyei menyasszony.

— A *Budapesti Napló* tudósítójától, —

Budapest, december 20.

A tápió-györgyei menyasszonyt, *Fluck* Márta kisasszonyt a *Gottescha* Gyula rejtélyes halála ügyében vezetett vizsgálat addigi adatai alapján *gyilkossággal* gyanúsítják. A rejtélyes bűnyűg összekuszált szálaiból az bontakozik ki, hogy *Gottescha* Gyula fiatal gazdatiszt nem önkézzel oltotta ki életét, hanem — gyanu szerint — a menyasszonya ölte meg. Az örülőség szerelmes fiatalember esütörtök este ott állt raggambi *Fluck* Ottokár, dusszagdag földbirtokos tápió-györgyei udvarházának a kertjében, várta menyasszonyát éjszakai, titkos találkára, talán beszélt is a szépségéről, jószágáról híres Márta kisasszonnyal... s egyszerre eldördült egy lövés. A golyó megölte *Gottescha* Gyulát. A holttestét azután gyorsan elvitték a kastélyból. Titokban történt minden. Igen, igen sok a homályos, a megfajthetetlen részlet ebben a szörnyű regényben. *Gottescha* Gyula holttestét már exhumáltak is s most orvosok, bírák, szóval a hatóság megakarja vizsgálni a borzasztó tragédia minden epizódját.

(A halálos találkozó.)

Fluck Ottokár tápió-györgyei előkelő földbirtokos kertjében — mint mai tudósításunkban megírtuk — esütörtökön éjjel halva találták *Gottescha* Gyula fiatal gazdatisztot, *Gottescha* Károly zombolyai földbirtokos fiát. A fiatal ember halálának körülményei mindinkább gyanussá teszik az esetet s a homályos, titokzatos események azt sejtetik, hogy a fiatal áldozat nem a maga szántából ment a halálba. *Gottescha* ötéves óta kismegelt jegyese volt *Fluck* Mártnak, *Fluck* Ottokár szép leányának. A formaszorinti eljegyzést mindössze az késleltette, hogy a fiatal ember, aki gazdasági akadémiát végzett, sehogysan tudott állásra szeri tenni. Csak legutóbb nyílt reménysége arra, hogy egy gazdasági intézői állást fog elnyerhetni s azután feleségül veheti azt a leányt, akit már fiatal tanuló korában rajongásig szeretett s aki mellett hűségesen kitartott, dacára annak, hogy *Fluck* Márta több ízben szakítani akart vele. Az új reménységgel egyuttal azonban új akadályok is támadtak. *Fluck* Márta az utóbbi időben egy budapesti műépítésszel, *Fiala* Gézával ismerkedett meg. Amely mértékben nőtt rokonszenve az új ismerős iránt, ugyanoly mértékben hidegült el régi udvarlójától. A mellőzött fiatalember megtudta, hogy ki a vetélytársa és *Fiala* is tudta, hogy *Gottescha* halálával fenyegette a leányt, ha nem megy hozzá.

Néhány nappal a haláleset előtt *Gottescha* *Fluck*ekhoz készült, de mikor megtudta, hogy *Fiala* is ott van, csak a kertben járkált a ház előtt. Be sem ment a szobába. Alig ért az ablak alá — így beszélt az áldozat *Sándor* Aladár nevű barátjának — hirtelen feltartat az ablak s két lövés dördült el.

— Azt hiszem, — mondta *Gottescha*, — hogy *Fiala* süttöte rám a revolvert.

Néhány nappal az eset után, *Gottescha* levelet kapott *Fluck* Márától, melyben a lány a fiatal embert *Tápió-Györgyre* hívta, mert sürgősen akart vele beszélni. Figyelmeztette levelében, hogy birtosság kedvéért hozzon magával revolvert s ne menjen be a házba, hanem maradjon az ablak előtt.

Gottescha ugy is tett, odament az ablakhoz. A továbbiakat már *Fluck* Márta mondja el.

— *Gottescha* azt kérdezte tőlem, hogy csak-ugyan szakítani akarok-e vele. Felgombolta a kabátját s revolvert szegezett a melléne s minden rimánkodásom dacára agyonlőtte magát. A revolvert megismertem, az édesapám volt. Sikoltozva szaladtam anyámban... A többi a cselédség végezte el. Egy parasztszékére tették a fiatal embert, aki még hűrgött s a halottasházba vitték. Dr. *Telek* Miksa közegéi orvos csak késő este értesült a dologról, jöllehet a szomszédságban lakik. Megvizsgálta a halottat s konstátálta a halált, megkérdezte *Fluck* Márától, vajjon az elhunyt nem hagyott-e hátra levelet. A leány *Gotteschának* egy régebbi levelet nyújtotta át az orvosnak, melyben *Gottescha* azt írta, hogy öngyilkossá lesz.

A haláleset után *Fluck* Márta Budapesten járt s *Gottescha* budapesti lakására azzal állított be, hogy *Gottescha* Gyula ücsesét keresi. A háznap azt felelte, hogy a fiatal ur elutazott báz. mert arról ér-

tesítették, hogy bátyja, akivel itt Pesten együtt lakott, meghalt. A leány erre a Göttescha fiuk szobájába ment s onnan különféle leveleket vitt magával.

A Göttescha család kérelmére a kecskeméti törvényszék elrendelte a holttest kiásását és a törvényszéki orvosi boncolást. A törvényszéknek ezt a határozatát tegnap tudatták a közszéki előjárósággal.

(Gyanu a menyasszony ellen.)

Göttescha Gyula rejtélyes halála ügyében a holttest exhumálásának elrendelése után újabb meglepetés történt. Rudnyánszky szolgabíró ugyanis Abonyból a helyszínen megjelenve, jegyzőkönyvet vett fel s kijelentette, hogy a szolgabíróság az előjáróság ellen a haláleset körül követett eljárás rendellenes volta miatt fegyelmi vizsgálatot indít.

Göttescha Gyula családja egy budapesti meg egy zsombolyai ügyvéd közbejvetelével tette meg előterjesztését a kecskeméti törvényszéknek a vizsgálat kiterjesztése és a holttest felboncolása ügyében. Az előterjesztésre különféle körülmények szolgáltattak okot.

Göttescha Béla budapesti műgyemtemi hallgató, az elhunyt testvéröccse, azt vallotta Schirrell vizsgálóbíró előtt, hogy Fluck Márta egy ízben így szólt Göttescha Gyulához:

— Annnyira féltékeny vagyok rád, hogy agyon tudnád lötni, ha megcsalnál! Csak volna egy irás a kezemből arról, hogy öngyilkos lettél!

Ezt a képtelenségnek látszó kijelentést a család egybevetette az elhunytak az öngyilkosságról szóló s menyasszonyánál talált, de a szülőkhöz címzett levelével és tovább kutatott. Az a körülmény, hogy a gyilkos revolver a leány atyjáé volt, hogy a fiatal ember revolvert használatlan állapotban találta meg a zsebében, hogy továbbá az apa revolvere éppen a falúvén volt, mintha valaki a lövés után az ablakban kiejtette volna, azt a gyanút ébresztette a családban, hogy Göttescha Gyulát a menyasszonya lölte le.

A gyanút a következő körülmények érelték meg. A fiatal ember mellén a ruha egy szét volt huzva, ahogy csak két kézzel lehet széthuzni. A golyó nem a baloldalon hatolt be, ahová a szívükre célzó öngyilkosok irányítják a fegyvert, hanem a mell közepén. A seb széle nem volt megpörköltve, csak a szétnyílt mellény két széle, tehát a lövés távolabbról jöhetett. A házbeliek a lövés után sem orvost nem hívtak, sem másval nem közölték az esetet, hanem a holttestet gyorsan eltakarították s kivitették a temető halottsházába, csupán Fiala Géznak, az elhunyt vetélytársának sürgönyözött az elhunyt menyasszonya, hogy jöjjön azonnal. A sürgönyt viró cseléd Kecskény állanvasúti hivatalnok előtt azt mondta, hogy a test még meleg volt, amikor kocsihoz tették.

A plébános rendes egyházi temetést adatott az elhunytinak.

— Ha öngyilkos volna, — mondta a plébános — nem engedném pappal eltemetni, de mert nem öngyilkos: kaplán ur, menjen ki és temesse el!

Fluck Márta, a szép ifjú menyasszony pénteken, a haláleset után való napon Budapestre utazott dr. Telek Miksa közszéki orvossal. Fölment az elhunyt lakására, ahol az az öccsével tartózkodott, összekevergette minden hozzántézet levelet s magával vitte. Mikor pedig a család arra kérte, hogy adja vissza a leveleket, azt válaszolta, hogy elégette.

Az elhunyt édesapja kijelentette a vizsgálóbíró előtt, hogy a fia — amint ismerte — képes volt mellén az inget fölnyitni és menyasszonya elé állni, hogy leföjje. Ezek miatt az előterjesztett gyanuok miatt rendelte el a kecskeméti törvényszék a további vizsgálatot és a holttest kiásatását.

(A vizsgálat.)

Fekér András tápió-györgyi közszéki bíró azt mondta, hogy bár az eset esztörtökön este történt, az előjáróság még másnap sem tudott róla semmit sem. Sándor Aladár vasúti hivatalnok pénteken délelőtt mondta el a dolgot az előjáróságnál. Nyomban odahívták dr. Telek Miksa közszéki orvost, aki mindaddig nem tett jelentést az esetről. Csak délben küldhették el e miatt a jelentést az abonyi szolgabírósnak. Schirrell vizsgálóbíró a cselédseget nem a közszékházánál, hanem az udvarban hallgatta ki.

Dr. Telek Miksa közszéki orvos szerint a golyó a mell közepén, az 5—6 borda közt hatolt a testbe. A lövés egyenesen történt s a golyó 7—8 csigolya közt akadt meg. A lövés után az elhunyt 15—20 percig élethetett, de nincs kizárva, hogy aszörnnyethalt. Fluck Ottokár revolverre, mikor az orvos és Sándor Aladár a kertbe ment és a holttest már nem volt ott, annak az ablaknak a középpontja alatt feküdt a falúvén, amely ablaknak a fiatal ember menyasszonyával beszélgetett. Három golyó hiányzott a hatlővetű fegyverből. Az orvos a Füzetlen Hirmondó tudósító-

jának elmondta, hogy Fluck Ottokár, a leány édesapja, hosszabb ideig volt már a budapesti Glück-féle intézetben hidegvíz-kurán, a lány nagynénje, édesanyjának a testvérhuga pedig husz év óta a lipótmeezei országos elmegyógyító intézetben van elhelyezve.

Göttescha Gyula rejtélyes halála ügyében az abonyi járás főszolgabírája a történetekről az előjáróságnál jegyzőkönyvet vett fel.

(A völegény levele.)

Göttescha Gyula helyzetére és lelkiállapotára némi világosságot vet egy levél, amelyet december 1-én Fluck Márta édesapjához, Fluck Ottokárhoz írt. Ebben a levélben élénk színekkel festette le helyzetét. A levél, amelyben választottja édesapjának befolyásos protektorát kéri egy állami intézői állás elnyerése végett, így hangzik:

Budapest, 1899. december 1-én.

Édes jó Bácsikám! Tegnap vett kedves soraira válaszul, jelen esetben nem sokat írhatok. Először azt engedje kijelentem édes Bácsi, hogy őszintén bevallhassam, miszerint Atyámat jobban nem szeretem, mint Önt, ki nekem igazán jóakaróm. Engedje azt mondanom, Atyám, sirva olvastam el édes sorait s oly kimondhatatlannul fáj, hogy a balsors boldogságom és boldogságom elé annyi akadályt gördített. Elvesztett embernek hittem már magamat s ime egy újabb reménység, mely az Ön atyai jó szívetől eredt s mely talán boldogságához enged annyi keserű megpróbáltatás után. Én nem csüggedem, vas akaratú, bükiarassal szembe szálltam s szállók a sors bármint esete ellen, de legyen egy célom, mely szent s melynek elérése életközletem. E cél vezetett eddig s vezérel, míg élek s az nem egyéb, mint leány bírása s az ő boldogítása.

Nem sorozom magamat s szégyelném önmagam előtt mint férfi, hogy én önmagam a mai tucatlakok közé sorolva, keressem boldogságom, melyet az érdekek vezérel. Hanem igen, férfi vagyok, küzdjek azért, kit szeretek, a megélhetésünkért. A férfi legszébb dize a munka, nem rettentem vissza soha tőle, s ha ma lenne hely, hol érvényre juttatni tudnám ömereteimet, vasszorgalommal kivinnám önerőmből azt, mit ember szorgalom, becület s tudás után elérhet, a legmagasabb polcra. De élnék kell lennie, s ha Mártól lemondok, nincs célok, veszte vagyok!

Jól tudhatja, édes Bácsám, én se ez előtt, se most nem tudakoltam vagyonit állapotát s azt a jövőben sem fogom tenni. Őszintén megmondom, fáj, hogy csak gondolni is merte azt, hogy talán érdekek fűz ahhoz a lényhez, kit imádok s kitégy szál ruhában is örömet elveszek. Mert önéretem legszébb éke volna, önerőmből, saját szorgalmamból biztosítani jövőjét, boldogságát annak, kit feledni sohasem tudnék, s még kevésbé róla lemondani. Életemről le tudok mondani, de ő róla soha.

Szülői szempontból eredő ellenvetését engedje megcáfolnom azzal, hogy az én szerelmem nem ideig-óraig tartó érzés, az csak velem semmisülhet meg s nem az évek haladtával. Az, ha kell, tűr, nélkülöz, le tud küzdeni minden akadályt, s nem szégyenlem tartom, hanem dicsőségné a kitartást, grávaságnak a lemondást.

Higgye el édes bátyám, engem keserít s ejt kétségbe legjobban, hogy ma nem rendelkezem azon javakkal, amelyek szükségesek egy család-alapításra. De reményem nem adom fel. Ön adta kezembe annak fonatát, áldja érte az ég hatalmas ura!

Rövid idő leltével azt hiszem a legkedvezőbb dolgokról értesíthetem. Ugyanis értesemre jött, miszerint a közalapítványnál 1900. januártól kezdve a földmivelügyi minisztérium vezetése alatt 40 kerületi intézőség lesz felállítva, amely kerületek gazdasági szellemi birtokok lesznek feles mivelessel. Ma tudakoltam ki ez állás részleteit s azzal biztattak, miszerint, ha van egy kis protektorom, okvetlen elnyerhetek egyet a 40 közül. Minden követ meg fogok mozdítani, hogy teremt sikerüljön!

Oly állás, hol biztosítva látnám jövőmet már annyiból is, minthogy állami intézmény s állami szolgálat az előmenetel részleteit ma még nem tudom, épp úgy az állással járó javadalmazást sem, mindazonáltal hiszem, hogy méltó lesz ahhoz, hogy büszkén vallhatom leánytá nőmnek, s magamat becses családjuk tagjának. Azért is igénybe kell vennem édes jó bátyám ajánlatát. S... bacsához kell fordulnom. Hiszem, azaz közvetítem eddig irántam tanusított jóindulatából, hogy kérem megtagadni nem fogja, mikor az neki oly kevés fáradságba kerülne. De mindenesetre igénybe kell vennem édes bátyám szívesését is azért, hogy legalább becses címen kieszközölje A... bacs jóakaratait, tudniillik írnia neki s tenne mideről említet... Kérem tartson meg atyai jóindulatában továbbra is és ne engedje, hogy vesznem kelljen! Kérősköm jelzésével maradok mely tisztelő, szerető öccse.

Göttescha Gyula.

(Későn...)

A sors sajátásgos játéka, hogy Fluck Ottokár befolyása révén Göttescha Gyulának sikerült a leveleiben említett állást elnyerni. Göttescha azonban erről mit sem tudott, mert amire erről értesítették Fluckot, a sorsüldözött fiatalembert már el is temették.

Mi tilos?

A Duna mindkét partján van egy csomó figyelemre méltó tábla. Rendes körülmények között (tehát nyáron) ez olvasható a táblákon:

TILOS
A
FÜRDÉS

És jött a tél. A városligeti tavon vigan korosolyázik a nép, s a Dunában még mindig nem szabad fürödni. Ily furcsa tilalom már a főváros irányadó köreiben is mosolyt keltett. Elhatározták, hogy ezeket a táblákat a tél közeledtével mindig leveszik, s helyébe illesztik ezt, hogy:

A DUNA
JÉGRE LÉPNI
TILOS.

De mit tesz a sors?

A sors rendelkezése szerint még nincs jég a Dunán, csak itt-ott uszálk rajta néhány jégtábla. Ellenben fürödni se lehet, de megőrülni lehet, még pedig abba a kérdésbe, hogy most már mi tilos? Fürödni se tilos, a jégre lépni se tilos. Tehát fürödni szabad, de nem lehet, s a jégre lépni is szabad, bololt ez is lehetetlen.

Ezek után mi marad hátra?

Nem marad más hátra, mint a főváros figyelmébe ajánlani egy-néhány új táblafelírást, a hely és idő megnevezésével. Például mostanában jó volna a muzeum-kertben a következő felírást alkalmazni:

VIRAGOT TÉPNI TILOS.

Vagy ezt:

NEM SZABAD A GYEPRE LÉPNI!

Lehetne a Pero-közben felírni, hogy

TILOS A SEBES HAJTÁS,

mivel ebbe a kis utcába még csak be se fér a koozi. Ajánlom még ezt is:

A MILLENNIUMI HÓDOLÓ
DISZFELVONULÁS IDEJÉN
KOGSÍKKAL E HELYRE JÖNNI TILOS.

Tegyük pedig ezt a fölírast a gellérthegy citadella nyugati ormára.

—o—

FŐVÁROS.

(*) **Bucsu Szabó Károly tanácsostól.** A fővárosi közszéki felső kereskedelmi iskolák tanártestülete, ma a közoktatásügyi osztályból távozó Szabó Károly tanácsossal, Lengyel Sándor igazgató vezetés mellett, tisztelgett, megköszönve a felső kereskedelmi iskolák ügyében eddig tanusított jóakaratait s kikérve a jövőre is a támogatását.

(*) **A fővárosi közgyűlése.** A napirend legfontosabb tárgya a kereskedelmi miniszternek az a leirata volt, amely az építési iparban beállott pangásra való tekintettel felhívja a fővárost, hogy nagyobb arányokban fogantossítsa a középítkezéseket. A vitában Havass Rezső volt az első felszólaló, aki azt indítványozta, hívja föl a főváros a miniszter figyelmét a kereskedelmi kikötő milőbbi megépítésére, utána Virava József pedig azt kívánta, hogy a főváros építtesse meg a régebben tervezett iskolákat és másrészt kérjék a kormánytól a magánépítkezési kedv fokozása céljából a 18 évi adómentességet minden új épületre. A polgármester csak Havass indítványát fogadta el, de annál sötétebben ítélte meg Virava indítványait, melyek szerinte nem repektálják az egészséges fejlődés határait. A közgyűlés erre csak Havass indítványával kiegészítve fogadta el a tanács javaslatát, mely azt izeni a miniszternek, hogy a főváros pénzügyi helyzetére való tekintettel a főváros nagyobb arányú építkezéseket nem végezhet, de felíratilag fordul a kormányhoz a végett, hogy a végeztesen a fővárosban nagyobb állami építkezéseket.

Érdekes vita volt Rüttgers Guidó gyáros telkei ügyében. Rüttgers ur annak idején 5310 négy-szögölnyi területet vett meg a fővárostól hazai ipar pártolása címén három forint kedvezményes áron. Később kérte a telekknvi korlátozás törlését, vagyis azt, hogy a telket eladhassa, vagy rajta bérházakat építhessen. A főváros természetesen ragaszkodott a szerződéshez. Rüttgers erre úgy vélte megpuhítani a tanácsot, hogy négy-szögölönként 10 forintot, esetleg többet is ráfizet a fővárosnak. A tanács a bákés egyezkedés mellett van és ma azt ajánlotta a közgyűlésnek, hogy adjon neki utasítást a tárgyalások folytatására. Szadovszky József, Polónyi Géza, Rónay Károly és mások igen hevesen ellenezték az úgy ily elintézését, kimutavva, hogy a főváros legalább is 250.000 forinttal megka-

rosodnék, ha Rüttgers ajánlatát elfogadná, mert a kérdések telek négyesülgőle ma legalább is 60 forintot megér. A közgyűlés 105 szóval 103 ellen Szadowszky indítványához képest mellőzte a további egyezkedést és utasította a tanácsot, hogy a gyárossal szemben a pür utjára lépjen.

A régi városháza lebontása és a környékének szabályozása tárgyában javasolja a tanács, hogy amennyiben a kormány az ígért ellenszolgáltatást megteszi, akkor a főváros a régi városházát az 1900. év folyamán kész lebontatni, valamint kész a belvárosi plébánia-templom eltávolítása végett a tárgyalásokat megindítani, gondoskodván az istentiszteletek megfelelő ellátásáról. A végrehajtás tekintetében azonban határidőt a főváros nem tűz ki, annál kevésbé, mert az ezekkel kapcsolatos és sürgősebb munkálatok már biztosítva vannak. A közgyűlés elfogadta a tanács javaslatát, kikötve, hogy a kormány viszont vállalja magára a 400.000 fortra rugó munkátbőleletet. Ez esetben a főváros a terjedéket is átengedi kártalanítás nélkül. A napirend során betöltötte a közgyűlés a bizottságokban megüresedett tagsági helyeket és megalakította az új bizottságokat, a 45-ös bizottság jelölése szerint. Volt még egyéb tárgy is napirenden, de azokat az idő előrehaladottsága miatt már csak holnap tárgyalja a közgyűlés.

SZÍNHÁZ, ZENE.

Az Operaházban holnap, csütörtökön Mozart *Figaro lakodálma* című operáját adják. A főbb szerepeket éneklék: Rotter Gizella, Szilágyiné B. Ilona, Ábrányiné, Valent Vilma, Payer Margit, Takáts, Ney Dávid, Hegedűs, Kornai. *Bianchi* legközelebbi fellépése szombaton, 23-án lesz Lucibán.

Britannikus. Racine *Britannikus* című 5 felvonásos verses tragédiáját pénteken e hó 23-án adják először *Iván* Jenő fordításában. A tragédia női főszerepét Agrippinát *Jászai Mari* játssza, akinek már évek óta nem nyílt alkalmja ilyen hatalmas alakításra. Neró császárt a darab fordítója *Iván* játssza, aki e szerepben már Kolozsvárott kiváló sikert aratott. A címszerepét *Beregi Oszkár* adja, akinek ez lesz első nagyobb új szerepe a Nemzeti Színházban. *Junia*, Britannikus jegyese — *Cs. Alszéghy* Irma lesz. Ezekén kívül játszanak még a darabban: *Saensvay* (Burbus), *Gyenes* (Narcis) és *Paulayné* (Albina.) A darabot szombaton 23-án megismétlik, a III-ik előadás pedig, a közbeszó ünnepekre való tekintettel, folyó hó 28-án csütörtökön lesz.

A Nemzeti Színház igazgatósága Britannikusból nyilvános főpróbát nem tartat.

A kis szökevény jubileuma. *Monkton és Carvill* angol operette, a *kis szökevény* holnap, csütörtökön, éri meg a Népszínházban huszonötödik előadásának a jubileumát. Az operett a jubilaris előadásban az eredeti szereposztásban, *Kéry Klára*val, *Hegyi Arankával* és *Blaha Sári*kával kerül színpadra.

A Sarah Bernhardt-színház megnyitása. Párisból táviratozzák, hogy Sarah Bernhardt megnyitotta színházát. A művésznő *Hamlet* szerepében lépett fel s színni nem akoró ovációknak volt a tárgya. A színház a zsúfolásig tömve volt s már két nappal az előadás előtt nem lehetett jegyeket kapni. Együttal megemlítjük, hogy *Fernand Gregh*, az ismert fiatal francia költő, látványos szindarabot írt a francia tragika színháza számára. A darab címe: *Csipkerózsza* (Belle au Bois Dormant) s a kiállítás alatt fog színpadra kerülni.

A szabadkai színház. A szabadkai színügyi bizottság, mint nekünk írják, a napokban megtartott ülésében, pályázat mellőzésével, a jövő évről ismét *Pesti-Ház* Lajos igazgatónak adta a színházát.

Egyen terem a népdal. Az *Urania* mai estejé rendkívül érdekes volt és nagy közönséget vonzott az előadásra. Ott volt *Wlassics* Gyula kultusz-miniszter is családijával. Dr. *Erődi Béla* a Szentföldet ismertető érdekes előadása vezette be az estét. Utána *Vikár Béla* tartotta meg előadását e címen: *Illyen terem a népdal*.

Vikár bejárta utjában az ország számos megyéjét, a különböző tájszólásokat követve tömördek régi dallamot és szöveget mentett meg a végpusztulástól. Gyűjtéseit az elmúlt évben nagyobb mértékben folytathatta, mert *Wlassics* és a párisi kiállítás kormánybiztos *Lukács Béla* támogatja gyűjtéseit, amelyeknek eredményeképp, mintegy 500 fonográf-henger a párisi kiállításon is bemutatásra kerül. A mai előadás mindenkit meggyőzött arról, hogy *Vikár* valóságos nemzeti missziót teljesít, midőn ez ügynek szenteli idejének java részét. A bemutatott ó régi dallamok merőben ismeretlenek voltak a közönség előtt, amely zajos tapsokban fejezte ki elismerését *Vikár* iránt.

Karácsonyi gyermekkoncert. A *Telefon-Hirmondó* ó neti gyermekversenye a közelgő karácsonvi ünnepek alkalmából a rendesen is érdekesebb, változatosabb lesz. *Zörgő* bácsi rendezi, aki többek között *Lichtenstein* Dorát, a kintülő hangverseny énekesnőit is felkérte arra, hogy énekeljen a gyerekeknek egy pár szép karácsonyi énekét. A művésznőn kívül *Léa* Olga, *Fadgyas Kálmán*é, *Sándor* Ilka és *Bjós Kálmán*é kádalokat énekelnek.

Remsey Gizella szaval, *König* Renő, *Odry* Zsúrd és *Rédei* István szólót énekelnek, *Hartmann* Jenő orgonán, *Oláh* Lajos tárogatón, *Zérai* József harsonán játszik a kisikók szórakoztatására. *Zörgő* bácsi maga szebbnél-szebb meséket mond és *Mérő* Pistike is elmond egy érdekes mesét kis pajtásainak. A hangverseny délután 5 órakor kezdődik. Este a felnőttek szórakoztatására az Operaházból a *Figaro* lakodálma előadását s utána a rendes előadást közvetíti a *Hirmondó*.

Dvorzsák a filharmonikusok közt.

Budapest, december 20.

A csehek dominálnak ma Budapesten. Az abszolutizmus szomorú korában is ők voltak az urak nálunk, de akkor gunyoltuk vagy megvetettük őket, a mindenható Bach miniszter szolgálatkés lakáj-beamerit. Ez a mostani cseh-invázió egészen másképp fest. Most a művészet nagy nimbuszával, a zseni helyegével jönnek közénk és mi tapsolunk nekik lelkesedéssel, igaz elragadtatással. Egyszerre időztek falaink közt *Kubelík* Jan, a tüneményes hegedűs, a hódító cseh vonósnégyes-társaság és a csehek kiváló zeneköltője, *Dvorzsák* Antal.

A filharmonikusok mai hangversenyén *Dvorzsák* és a cseh vonósnégyes gondolkása, *Wihan* János szerepelt. *Dvorzsák* Antal alipótvárosi kaszinó keddi estélyén egyszerű fekete szalóruhában jelent meg. Ma fölírta összes rendjeleit. Az egyik — különösen díszes példány — hosszú veres szalagon lógott a nyakában. Érthetetlen húság egy művésztől, egy póttától, akinek nem volna szabad másra is büszkének lenni, mint a saját tehetségére és a közönség tapsaira. Akit az Isten maga tüntetett ki ragyogó zsenivel, minek annak más kitüntetés? Minek annak olyan dekaráció, amit akármelyik szorgalmas bürokrata megkaphat harminc évi akta-pizmogás után? — Am mutagossá rendjeleit a királyi tanácsos, a diplomata, a büszke nyárspolgár, a hű stréber. Póttának nem áll jól. A helyett, hogy fölemelné, közönségessé teszi.

A derék *Wihan* Jánosnak nem volt semmiféle rendjele, de hogy meglegyen a harmónia közte és illusztris honfitársa közt: piros zsebkendőt dugott a fekete mellénye fölé. Messziről ez is úgy festett, mint egy ismeretlen ordó piros szalaga.

Dvorzsák Antal sokkal idősebbnek látszik, mint amennyi éves. Mindössze ötvennyolc esztendő (1841-ben született), de ősz haja, szakáll és öregos külseje hetvenet mutat. Arca sem mondható kiválóan szellemesnek. A *Liszt*, *Wagner* Rikárd, *Rubinstein* szép, erős tekintete és érdekes, sokatmondó arcjátéka itt hiányzik. Sokan úgy találták, hogy nagyon hasonlít báró *Nikolits* Fedorhoz, különösen fekete frakkban és rendjelekkel díszítve.

A külső tehát nem felelt meg a közönség ideális várakozásának. De a bemutatott művek annál jobban. Ezeket elsőrangú, igazi poéta írta, akiben gazdagon buzog az invenció, akinek szép és nemes gondolatai vannak s aki ezeket a gondolatokat a legváltozatosabb és legművészebb formákban tudja kifejezni. *Dvorzsák*ot különben régen ismerik és becsülik nálunk. A filharmonikusok műsorán évek óta állandóan szerepel egy-egy szimfóniájával, uvertúrájával és vannak műbarátok, akik rajonganak friss, szingazdag és népies muzsikáért. Mint minden kiválóbb szláv zeneköltő, *Dvorzsák* Antal is a népies-nemzeti elemet kultiválja, a nagy zenekari formákban éppen úgy, mint a dalokban, a tánc-darabokban és a miniatűr-zeneképekben. A ma bemutatott művek: *Heldenlied* (szimfóniai költemény) és *Gordonka-verseny* (Opus 104) szintén szaturálva vannak ezzel a lokális tónussal.

A gordonka-verseny tulságig hosszú szerzemény, de nem hosszadalmas, sőt legnagyobb részében érdekes. *Wihan* János kitünően adta elő, különösen a második részt. (Adagio ma non troppo.) *Wihan*, mint szólójátékos, nem olyan brilliáns, mint például *Popper* Dávid. Igazában a kvartettben van helyén, ahol a többi hangszert csodálatos biztonsággal támogatja. Ha egyedül játszik, exponált helye mintha zavarná és elfoglaltá tenné. A nehezebb figurákban ma némi ingadozás volt észrevehető.

Dvorzsák a saját szerzeményeit maga dirigálta élénk gesztusokkal, erős lendülettel. De mint dirigens nem éppen első rangú. Az újdonságokon kívül a nálunk már ismert *Carnevál-nyitány* is hallottuk, *Dvorzsák*nak egyik szingazdag zenekari darabját. A közönség zajosn tapsolta minden szám után és a filharmonikusok átnyújtották neki a szokásos babékoszorút.

A hangverseny első felében a mi kintülő *Erkel* Sándorunk szerepelt a karnagyi állványon. Mesteri finomsággal mutatta be *Mendelssohn* *Meluzina* uvertúráját és *Haydn* huszonhatodik szimfóniáját. (La chasse.) Ennek a roccco-muzsikának minden bája és derült szépsége klasszikus tisztasággal emelkedett ki a remekül vezetett zenekarból.

A. E.

TUDOMÁNY, IRODALOM.

A Magyar Néprajzi Társaság ma délután 3 órakor ülést tartott az Akadémia kis termében *Munkácsy* Bernát emlékelete alatt. Első előadó *Vikár Béla* volt, aki beható jelentést tett újabb dalgyűjtéseiről. *Vikár* eddig a hétfalusi csángókra, a székelység egy részére, Kalotaszegre, a matyókra és palócokra, továbbá Szabolcs, Csongrád, Tolna-és Fehérmegyékre terjesztette ki dalgyűjtését és a legfontosabb dalokat bemutatta a mai ülésen. Utána dr. *Szabó* Gyula föltitkár *Haláltalan Detre* címen olvasott fel s mindenekelőtt azt bizonyította be, hogy a népvándorlaskori gazdag mondanéköltészet főhőse, *Berni*, vagy *Veronai Detre*, Magyarországon, a Balaton nyugati sarkán, valahol Keszthely tájékán született. *Szabó* azt is megállapította, hogy *Detre*nek a magyar mondanékaiban a *Haláltalan Detre* és nem mint eddig írták *Halhatatlan Detre*, vagy ahogy *Arany* énekelte, *Vashomloku Detre* volt a neve.

Az Ollenburg dinasztia. (És egyéb történetek. Elbeszélések. Írta: Szöllősi Zsigmond. Athenaeum kiadása.)

Ez a szépen kiállított kötet tulajdonképpen első könyv, a Szöllősi Zsigmond első könyve. Írója nem új ember a litteratúraban, csupán a könyvesboltok kirakataiban homo novus. A *Hétnek* régi tárcáirója (ami már magában véve is kvalifikáció) s nagyobb napilapok ismert novellistája. Hosszu évek gondos munkájából válogatta össze első könyve darabjait s ez megis látszik a kötetben. Kezdődik három elbeszéléssel, amely egy kis német fejedelemségnek, az Ollenburg-dinasztiának életéből van merítve. Ezután vegyes novellák következnek, mindenik kész írói munka, előkelő színvonal. A meséi mindig érdekesek. Szereti megrajzolni, szinte végigélvezni a finom átmeneteket, gyönyörködve készíti elő a csatánót — ott, ahol szüksége van rá, mindvégig folyamatos, elmés és elbeszélő. Ezt az aláhuzott tulajdonságát becsülik a legtöbbre ma, amikor annyit liri-zálnak a magyar írók a novellákban. Az elbeszélés elbeszélés, ezt már régen megmutatta Maupassant. Szöllősi könyve szép, érdekes olvasmány. Aki belekezd, nem fog csalódni benne. Semmi kapkodás, semmi arrogancia a hangban (ez is ritka) — kész írói munka, komoly könyv. S miután manapság már vesznek könyvet Magyarországon, azt is hozzátehetjük, hogy érdemes megvenni.

A Petőfi-társaság e hó 23-án, szombaton este 6 órakor az Akadémia termében közgyűlést tart. Tárgyak: a január 6-iki ünnepes ülés tárgysorozatainak végleges megállapítása és az üresedésben lévő két rendes tagsági hely betöltése.

VIDÉK.

— (Görög-katolikus egyház Debrecenben.) A debreceni görög-katolikusok vasárnap hitközségre szervezkedtek. *Firczak* Gyula püspök már kinevezte az új hitközség első papját, *Papp* János kinevezésében. akit *Varga* László esperes délelőtt 9 órakor iktatott be, szép beszéd kíséretében. Miso után alakuló közgyűlés volt, amelyen az egyházi és iskolászeki tagokat választották meg. Egyházi főgondnok: *Kerekes* Géza nagybírók. Iskolászeki elnök: *Jaszencsák* Sándor főreáliskolai tanár. Pénztárnok: *Czuli* Mihály. Jegyző: *Adam* János lett.

— (A kolozsvári szabadelvű párt) intéző bizottsága ma délután ülést tartott, melyen *Csikó* Viktor helybe dr. *Szamosi* Jánost választotta meg pártelnöknek. Az új pártelnök nagyhatalú beszédet tartott, melyben kifejezte a liberális eszmékhez való ragaszkodását.

TÖRVÉNYSZÉK.

A felsőbb bíróságok karácsonya. A királyi Kuria és a királyi Ítéltábla segédhivatalának főigazgatói értesítik a jogkereső közönséget, hogy a Kuria és az Ítéltábla a karácsonyi ünnepek után az ítélek kivételesen csütörtökön, azaz december 28-án kezdődnek. A jövő év első hetében az ítélek január 3-án, azaz szerdán, azontul pedig ismét az eddigi szokáshoz képest: minden hét keddi napján, délelőtt tíz órakor kezdődnek.

Az ügyészi kar értekezlete. A budapesti ügyészi kar tagjai ma délután *Geguss* Gusztáv királyi főügyész helyettes elnöke alatt értekezletet tartottak, amelyen az új eljárás részleteit vitatták meg az egyöntetű gyakorlati eljárás szempontjából. A budapesti ügyészség e hó 18-ika óta különben már az új eljárás szerint működik. A törvényszékek csak e hó 20-ig, vagyis a mai napig fogadott el olyan ügyeket a királyi ügyészségtől, melyek a régi eljárás keretében vannak feldolgozva. A holnap napal már a törvényszéknél is beköszönt az új éra.

Cuckovics kifakadása. *Cuckovics* István kataszteri főmérnök volt Eszéken. Harmincnyévi lelkiismeretesen szolgált az államtól s tán még ma is szorgalmá, ha egy névtelen feljelentés következtében a pénzügyminisztérium el nem rendeli ellene a fegyelmi vizsgálatot, melynek az lett a következménye, hogy a mérnököt ideiglenes nyugdíjba küldték. Az elkeseredett ember négyezer is folyamodott a pénzügyminisztériumhoz a nem ésszerű bírálgatás

don nyilatkozott ügyének referenséről, akiről azt írta, hogy ez az érelen tacsó lépre ment néhány gazember üzelmének. Másik kérvényében egy pénzügyminiszteri leiratot bírálta, s többek közt azt írta, hogy ez a leirat a könnyelműség, a nagyzás és gonoszság megnyilatkozása. Lukács László pénzügyminiszter végre is megszokta a dolgot s felhatalmazást adott az ügyészségnek arra, hogy a főmérnököt rágalmasz vétségéért pörbe fogja. A mai tárgyaláson a törvényszék négy rendbeli rágalmasz vétségét látta beigazolvva s ezért a vádlott mérnököt nyolcvan forint fő és husz forint mellékpénzbüntetésre ítélte.

Nyiltér.

A városi tanácsos veszedelme.

Gyakran elhanyagolja az ember a könnyű kis rosszultét, a mely pedig komoly betegség előjele lehet. Ez volt egy városi tanácsos esete, a ki emésztési zavarban szenvedett. Ez a rosszultét rendszeren csak rövid ideig tart s ezért nem igen gondolunk arra, hogy bélgyulladásnak lehet kezdete, a mely, jellelhet a rosszultét szünetet tart, azért nem kevésbé folytatja pusztítását. A bélgyulladás mindig emésztési zavart okoz és jele a rosszul működő gyomornak. Ily esetben végtelen a betegségek sorozata. Főfájás, szivdobogás, fülzúgás, csipőfájdalmak, oldalszúrás sorba gyengíti a betegot. Ha az emésztési zavar elmúlt, a gyengeség, a csekély táplálkozás miatt csak nagyobb lesz. Oly fokú vérszegénység áll be, hogy rendszer életmód már nem segít s ha nem vigyázunk, többé-kevésbé gyorsan halál lehet a vége. Ily körülmények között az egyetlen segítő eszköz az, hogy a vérnek régi erejét és ellentálló képességét visszaadjuk. Mothes Hélius ur Asques városi tanácsos (Lavit Tarn-et Garonne) a következő levélben írja meg nekünk, mily sajnálatos állapotból mentette ki a Pink-pilula, a melyet neki, mint a vér legjobb helyreállítóját ajánlottak.

— A múlt évben — írja — muló emésztési zavarban szenvedtem. Nagyon elcsúsztam azonban, a midőn ennek elmúltja után magamat egészen egészségesnek tartottam, mert alig szageltem meg a kellemetlenséget, oly komolyan megbetegedtem, hogy egy pár nap múlva a halál fenyegetett. Heves lázam volt és szörnyű főfájást okozott, étvágyam eltűnt és minden a mi gyomromba került, rettenetes fájdalmat okozott. Beleim szintén igen szomorú állapotban voltak. — Minden, testrészem fájt s időnkint erős görcsösgyulladás állt be oly erős és mindinkább gyakori köhögési rohammal, hogy 26 éves koromban elvesztem az életem magamat. — Akkor történt, hogy egy nekem nyújtott szalmazsákba kapaszkodtam. A Pink-pilulát kezdtem szedni s mily nagy lett erőm, midőn hatást éreztem. Étvágyam, álomom megjelent, erőm lassankint visszatért, fájdalom megszűnt s minthogy gyomrom rendszeren kezdett működni, a bélgyulladás eltűnt és ma teljesen meg vagyok gyógyulva és mondhatom, hogy a Pink-pilula mentette meg életem.

Minden általános gyengeségnél, gyomor- és bélbetegségeknek, vérszegénységnek, influenza és következményeinek a Pink-pilula feltétlen biztos szer.

A Pink-pilula kapható Magyarországon a legközelebbi gyógyszerkereskedésben. Egy doboz ára 1 ft 75 kr. és hat doboz 9 ft. Központi főraktár: Gablin & Cie, 3 cite, Trévise, Páris.

Alulírott kijelentem szemben azon hírekkel, melyek fiam BASCH ADOLF ügynök b.almási lakosról különböző vidéki lapokban megjelentek, miszerint azok a valóságnak meg nem felelnek, mert a kérdéses ügy az ő részéről teljesen tisztázva van.

Baján, 1899. dec. 16.

BASCH IGNÁC.

Nyilatkozat.

A „Köztelek” múlt heti száma a gazdasági egyesületek országos szövetségének közgyűléséről hozott jelentésében az „Országos magyar kölcsönös biztosító szövetkezet” szövetkezeti tagságáról történt lemondására vonatkozólag olyképpen tüntet fel a közgyűlés határozatát, mintha mi az 1000 korona tagságdíj elengedését kértük volna.

Minthogy a valóságnak meg nem felel, amennyiben mi nem az 1000 korona elengedését kértük, hanem egyszerűen bejelentettük, hogy az a jövőre nem fizetjük; kénytelenek vagyunk a tényállást ezzel helyreigazítani. A tagsági díj beszedésére vonatkozó bejelentésünket azért tettük minden indoklás nélkül, mert fel kellett tételeznünk, hogy az „O. M. G. E.” illetőleg a szövetség természetesen fogja találni, hogy nem tarthatjuk helyén valónak oly egyesületet anyagilag támogatni, melynek köréből indult ki azon mozgalom, melynek kifejezett intenciója nekünk indoklatlan versenyt és testvérharcot a szövetkezeti oszmo covására támasztani.

Budapest, 1899. december 18.

Országos Magyar Kölcsönös Biztosító Szövetkezet.

(Az e rovat alatt közlőtteknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

Legujabb.

Az osztrák helyzet.

Bécs, december 20.

Hír szerint a jobboldal végrehajtó bizottsága foglalkozott a lengyel klub által felvetett kérdéssel, vajjon tekintettel a kabinetváltozásra nem volnának-e az állami szükségletek még

december 31-ike előtt elintézhettek. A csehek hozzájárultak a javaslatához avval a feltétellel, ha a baloldal garanciákat nyújt az iránt, hogy nevezetesen az átutalás és a kvóta a baloldali pártok által is elfogadjatik, hogy ne egyedül a jobboldal viselje ezért az odiumot. Elhatározták, hogy a baloldallal érintkezésbe lépnek. A baloldal pártelnök-értekezletén azonban konstátálták, hogy ily garanciákat nem nyújthatnak. A baloldal pártelnök-értekezlete permanenciában marad.

Bécs, december 20.

Az urakházának költségvetési bizottsága ma este folytatta az újság- és naptárbélyeg eltérőléseiről szóló javaslat tárgyalását, miután gróf Clary, a minisztertanács elnöke, már a delutáni ülésen közbenjárt a javaslat sürgős elintézésé érdekében és Kniazolucki, a pénzügyminisztérium vezetője, a fedezet kérdésében megadta a szükséges felvilágosítást. A legtöbb szónok a mellett nyilatkozott, hogy a hírlapbélyeg megszüntetésével egyidejűleg vegyék ki az esküdtbíróságok hatásköréből a sajtó utján elkövetett becsületértékelést. Kindinger és Körber miniszterek e junktim ellen nyilatkoztak. A javaslatot végül elfogadták. A sürgős tárgyalás iránt még nem határoztak. Ez csak a holnapi teljes ülésen fog történni.

TÁVIRATOK.

A háború.

London, december 20.

A kormány a délafrikai szolgálatra lovasított gyalogságot szervez, amelynek neve Imperial Yeomanry s amely százhusz főnyi századokból fog állani. Ezen a csapaton kívül fölvesznek alkalmas önkénteseket és polgári személyeket is. A legénység maga gondoskodik lóról és felszerelésről. Jelentkezhetnek husz-harminc éves emberek. Azonkívül száztízennégy főnyi gyalogsági önkéntes századokat toboroznak és pedig egy-egyét minden Dél-Afrikában szolgáló sorászálalhoz. Ezek az önkéntes századok pótolni fogják a sorászálaljakban szolgáló lovasított gyalogszázadokat.

Aberdeen, december 20.

Campbell-Dannermann tegnap beszédet mondott, amelyben a háborúról beszélt s azt mondta: A helyzet komoly, de kétségtelen, hogy a siker bizonyos. Elítélte a harcban álló vitéz tábornokok fölött gyakorolt kritikát s azt mondta, hogy a háborút erőlylyel és bizalommal kell folytatni.

New York, december 20.

A michigani szenátus elvetett egy határozati javaslatot, melyben a boerok iránt rokonszenvet fejezett ki és Mac Kinley elnöknek a háboruban való közvetítését kérte.

London, december 20.

A Cityben a községtanács ma rendkívüli ülést tartott. A lordmayor indítványára elhatározták, hogy a city költségén egy 200 főből álló önkéntes csapatot szerelnek föl. Ebbe a csapatba csak kitűnő lövőket vesznek föl. A csapat minden tagját a city polgárává nevezik ki. Az ülés alatt 30.000 font sterlinget írtak alá. Rothschild báró egymaga 5000 fontot. Wolseley lord a city ajánlatát elfogadta.

Erüsszel, december 20.

Gurko ezredes ide érkezett, hogy a transvaali követtségnek bemutatkozzék. Gurko Transvaalba megy, mint orosz katonai meghatalmazott.

Berlin, december 20.

A Localanzeiger pétérvári távirata szerint felűnést kelt, hogy az angol nagykövet audiencián volt a cárnál Carszkojaszalóban. Az audienciát, melyet négyszerezes táviratváltás előzött meg a nagykövet és a carszkojaszalói udvar közt, a transvaali eseményekkel hozzák összeköttetésbe.

Brüsszel, december 20.

A fokföldi hollandi felkelők vasárnap megtámadták French tábornokot és visszavonulásra kényszerítették Arundel mögé. French több ágyút vesztett el és 200 halottat és sebesültet hagyott a csatatéren. Az Oranje állam belső területén már 13.000-re rug a lázadó hollandusok száma.

Marseille, december 20. Mahmud basa, a szultán megsejőkött sógora, két fiával a Georgie gőzösön ma ide érkezett.

A francia képviselőházból.

Páris, december 20. A képviselőház mai ülésén Jacques, tábornok kérdést intéz Gallifet hadügyminiszterhez Negrier tábornok megrendszabályozása dolgában és szemére veti a miniszternek, hogy a hadsereget nem védi meg bizonyos lapok támadásai ellen.

Gallifet azt felelte, hogy ő csak jogával élt és csak kötelességét teljesít. Ezzel az az incidens befejeződött.

A képviselőház azután 329 szavazattal 195 ellenében elvetette Castelin indítványát, hogy Habert Marcel ideiglenesen szabadlábra helyeztessék.

A képviselőház tengerészeti bizottsága elvben egyhangulag elfogadta Lockroy indítványát, mely 500 millió franknyi hitelt követel a partok védelmére és hajóépítkezésekre.

Dérouléde elitélése.

Páris, december 20. Az állami törvényszék mai tárgyalásán Dérouléde is megjelent, noha még beteg.

A védők azt indítványozták, hogy Habert ügyét (aki jelentkezett s már fogságban van) egyesítsék ezzel a pörrel.

A főügyész ellenzi az indítványt, mint törvényellenest.

Dérouléde heves hangon szemére veti a szenátoroknak és a főügyésznek, hogy a kormány parancsainak engedelmeskednek. (Nagy zaj.) Azután hozzáteszi:

— Engem nemokára elítélnék, tehát megmondom most, mit tartok ezekről a nyomorultakról. Ez a gyűlekezet beestelen, megbecsteleníti Franciaországot és a köztársaságot. (Élénk tiltakozás.) Sértéseim a szenátusnak és a köztársaság elnökének szólnak. (Leirhatatlan zaj.)

A főügyész indítványozza, hogy Déroulédet a perbeszédéig zárják ki és a sértések miatt alkalmazzák rá a törvényt.

Ezalatt Dérouléde tovább szidalmazza az állami törvényszéket és azt mondja, hogy nem fél büntetésétől.

A törvényszék tanácskozára vonult vissza, mialatt a többi vádlottak Dérouléde mellett tündettek.

Az ülés újból való megnyitása után Fallières elnök közölte, hogy Dérouléde vonakodott az ülésen megjelenni és azután felolvasta a törvényszék ítéletét, melylyel Dérouléde az általa felhozott sértések miatt két évi fogságra és az ülésekről a vádbeszédig való kizárásra ítélték. Továbbá felolvasta az elnök a törvényszék határozatát, mely szerint a Habert-ügynek a most tárgyalt perbe való belevonása meg nem engedtetik. Ezután az ülés véget ért.

Kölgazdasági táviratok.

Berlin, dec. 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Esti forgalom. Négy százalékos magyar aranyjárdék —. Magyar koronajárdék —. Osztrák hitelrészvény 231.40. Osztrák-magyar államvasut 135.75. Déli vasut 30.—. Északnyugati vasut —. Elbavölgyi vasut 216.05. Orosz bankjegy készpénz —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegy —. (Ultimo.) Lombard —.

Frankfurt, december 20. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata.) Arfolyamok decemberre. Esti forgalom. Osztrák hitelrészvény 231.50. Osztrák-magyar államvasut 125.90. Déli vasut 30.10. Osztrák aranyjárdék —. Olasz járdék 92.60. Laura-kohó 250.50. Harpeni 200.50. Discont —. Alpisi —. Bécsi bankgyesület —.

New York, december 20. (Kábelürgöny.) (Gabonatözsde.) (Megnyitás.) Buza decemberre 75.%. Buza tavaszi 78.%. Buza téli 73.%. Buza decemberre 72.—. Buza májusra 74.%. Tengeri decemberre 38.%. Tengeri májusra 39.—. Zab 29.—. Rozs 59.%. Liszt 2.85.

New York, december 20. (Kábelürgöny.) (Zárlat.) Kávé fair Rio No. 7. 7.—. Kávé folyó hora 5.60. Kávé májusra 5.90. Petroleum raffined in cases 10.—. Petroleum New Yorkban 9.90. Petroleum Filadelfiában 9.85. Szállítási díj Liverpoolba 3.—. Irányzat nyugodt.

Chicago, december 20. (Kábelürgöny.) (Gabonatözsde.) (Megnyitás.) Buza decemberre 70.%. Buza májusra 76.%. Buza februárra —. Tengeri decemberre 32.7%.

Chicago, december 20. (Kábelürgöny.) (Zárlat.) Buza májusra 69.%. Buza júliusra 69.%. Tengeri decemberre 31.%. Tengeri májusra 32.%. Zab decemberre 22.%. Zab májusra 23.%. Rozs decemberre 50.—.

Liverpool, december 20. (Kábelürgöny.) (Gabonatözsde.) (Zárlat.) Buza decemberre 51.%. Buza májusra 51%. Tengeri decemberre 36.—. Tengeri februárra 35%.

Baltimore, december 20. (Kábelürgöny.) (Zárlat.) Buza decemberre 70.%. St. Louis, december 20. (Kábelürgöny.) (Zárlat.) Buza decemberre 67.—.

Filadelfia, december 20. (Kábelürgöny.) (Zárlat.) Buza Cash 68.—.

San-Francisko, december 20. (Kábelürgöny.) (Zárlat.) Buza decemberre 102.7%.

A nagy század.

— Száz esztendő története. —

II.

A tekintély, amelyen egész világ fölépült, veszedelmes kopni kezdett, a tényleg dolgozó emberek kezdtek be nem látni, hogy miért igazdjanak továbbra is egy-egy courisane vagy egy-egy vékonydongájú, kiélt márkí perrverz vágyainak ki-elégítésére. A régi rend tökéletesen elrothadt, fáradt csontjait már akkor veszedelmesen, bár dugva fenyegette az izmos, munkától cserzett öklöl. Franciaországban, a világ vezetőjében, a XVIII. század két utolsó évtizedében homályosan vágya kelt a legtöbb embernek, hogy véget vessen ennek az aljas állapotnak. Az elnyomott milliók táviródó és izgató hírlapiradalom nélkül is megéreztek a szolidaritást, amely milliókat összekapcsolja. A nagy robbanás azonban csak akkor következett be, amidőn a kitűnő elméknek egész sora leplezetlenül elmondta gondolatait a szomorú jelenről és egy megálmodott, várható szebb jövőről. A XVIII. század végén a filozófáló írók nagyszerű falanxa kezdte meg zárt sorban a hadjáratot a mindenható rendek törvénye, erkölése és vallása ellen. A stratégia magától kínálkozott: voltak köztük romboló és voltak építő talentumok, amazok ecetes gunnyal rántották le a cifra leplet a hatalom bírlalóiról, emezek ragyogó színben, néha páthoszsza, néha kacérkodva mutogattak be egy szebb, jobb, emberibb világot, amelybe egyszerűen csak be kell lépni. És felszólították az embereket, a tönkrejuttatott, agyon-sanyargatott embereket, hogy tessék csak bátran belépni.

Jean Jacques Rousseau kápráztatta el leginkább a világot. Ő éppen ellenkezőjét ígerte annak, amit a jelen ad. Gyökeres, tökéletes elváltozást, amelyben nincs helye a jelen egy por-szemének sem. Ha minden természetellenes, formulakön épült, mesterkelt vala: nos kínálta ő helyette természetet quantum satis. Mi több, egyenest az ősemleri állapotra hivatkozott, ahol az erők igazi egyensulya ad bizonyos formát a világnak. Szabadság, az egyén feltétlen szabadsága az új jelszó, még az állam is szabad emberek önként kötött szerződésének eredménye, mondotta. Le tehát a régivel, helyezzük jövőnknek ezekre a csábító, igazságos, emberies, természetes alapokra!

Minő lehetett az emberek hangulata akkor, amikor ilyesmire beszélt nekik a geni filozófus? A következők megmutatták: tűz pirjában, vér biborában, a guillotine nyikorgása között kitört a forradalmak legnagyobbika. Odukból, vac-kaikból előmászta a heloták és duhaj fejsze-csapással izé-porrá tördösték a rokokó aranyos csecebecsét. A régi legitím gyilkolás helyébe az új, illegitím gyilkolás jött: az emberek legnagyobb része fölruházza érezte magát ezzel a joggal, amelyet az arisztokrácia egykoron bitorolt. Szertelen volt a reakció, minden mértéken tudagadó. Merészen kiadott, fantasztikus jelszokat sohasem követtek oly dacos hévvel, mint a nagy francia forradalom idején. A favágó frigiai sípkát húzott a fejére és szabad, egyenlő testvérek szólította a költöt és tudóst, akivel együtt építette a barrikádot és együtt áztatta petróleumban a csóvát. A börtönből kiszabadult tömeg megrészegett ettől a féktelen, határt nem ismerő hirtelen szabadságtól s a *contrat social*ra senki sem gondolt többé. A régi elnyomókat megölték vagy széjjelrebbentették. Ők maguk álltak ott, mint megannyi felséges ura a megtisztított országnak. Mi történnék most?

Akkor kezdődött a történelem egyik legfinomabban stilizált színjátéka: a nagy páthosz kora.

A győztesek, akik szabad és egyenlő testvéreknek vallották magukat, tökéletesen szakítani akartak a múlttal s mindennel, ami őket arra emlékeztette. Nemcsak, hogy széjjelrebbenték a régi államformát s a régi társadalmat, hanem a mindennapi élet apróbb kérdéseit is egy késővágyúval intézték el. Példa rá a kalendáriumuk új időszámítása. A tizedesrendszer alkalmazása mindenütt.

még olyan téren is, ahol aztán nem boldogultak vele, a vallás eltörlése és a többi. De a legnagyobb kérdésnek, az új államformának és az új társadalmi rendnek kérdése volt a legégetőbb. Nem lehetett tovább rombolni, mert nem volt mit, de nem lehetett örökre romok közt sem tanyázni. Építeni kellett tehát új hajlékokat és rendszeresíteni kellett társadalmi intézményeket, hogy biztosítva legyen a vagyon és az élet s e kettő révén a munka. Az óriás lázból azonban nem született meg egyetlen egészen új gondolat sem: az emberek visszasétáltak a múltba jó mértékig s megtámaszkodtak az antik köztársaságban. Őh, azok a régi római társadalmi és államformák mint izgatták ezeket az embereket régtől fogva! Valamely idealizáló köntösben látták csak a római világot, a történetírók akkor még sokkal vakabban írták át klasszikus forrásait, semhogy igazi kritikai képét adhatták volna ama régi íróknak. A múlt századvégi francia forradalmár tökéletes félistennek nézte a köztársasági római, mintáembernek, akit követni kell, mint esalhatatlanul kiváló előképet. Az irodalom és művészet klasszicista hajlandósága megelőzte a forradalmat, s már akkor tőgában járt, amikor a forradalom későbbi katonáinak apái még kezét csókolgattak a napkirályi udvarhölgyeinek. Az antik világot régóta dícsőítve mutogatta az irodalom az embereknek: a forradalom idején már nemcsak szépségeit élvezték, hasznát vették. És az egész francia világ egyszerre klasszikusra stilizálódott. Átvették amattól a köztársaság formáját, átvették a polgár szót. Az új rend emberei büszkén vallották magukat civiseknek s a *polgártárs* címet kérvén és dacosan használták oly fordulatokban, amilyenekben Titus Livius és Tacitus használta. Divatba jön a frigiai sípka, a litorok vesszényalójába — megannyi klasszikus köztársasági jelvény — sőt ha egy pillantást vetnek annak a kornak női ruhájára, egy pere alatt átértik, hogy a gyengébb nem mennyire majmolta a cipőtől a kontyig a régi római formákat és mint iparkodott azokat a pillanatnyi életviszonyokkal összeegyeztetni. Ezek külsőségek, de a belső ember jeladásai kifelé. Még érdekesebb az a páthosz, amely ebben a forradalmi időben a nagy szereplőket s a kis utcai emberkét, tehát a szabad, egyenlő és testvéries polgártársakat jellemezte. Félelmetesen öblös mondatokban érintkeznek egymással az emberek. Az ótszázak tanácsában egy félbenmaradt ügyvéd úgy szónokol, mint egy római szenátor a legnagyobb önteltség idejében. Hanghordás, mozdulat, arckifejezés, minden, minden ceupa julius cesar-i allűr, akár csak félistennek döntenének egymás közt a világ sorsa felett messzihangzó öblös frázisokkal. Az egyéni mindenhatóság érzése hatotta át a forradalom megalapítót, minden tettük, minden mozdulatuk, sőt talán még álmaik is színeszi, antikizáló páthoszból folytak le. Később ebből egy új irodalmi, művészeti és társadalmi stílus fejlődött: az empire. Egyelőre a század hajnalán csak legdurvább és legpatétikusabb formái jelentek, amelyek az idők folyamán aztán szépen összesimultak, kerekékké váltak. A bourgeoisie születésekor azonban még nyezetlenek, szertele- nek valának. A fiatal bourgeoisie, amely még csak nemrég két kézzel dolgozott a műhelyekben, most két kézzel dolgozott az antik köztársaság új életre ébresztésén. Óriás feladat volt, bámulatra keltő munka: szakítani mindennel, ami a tegnapi s elejétől végéig új alapokra fektetni mindent. Nem csoda, hogy az ifjú, tetterős, izmóktól duzzadó bourgeoisie megrészegett a saját talentumától s egy kicsit narkotizálta magát, mint ahogy a lovakat pezsgővel itatják a verseny előtt.

Ebből a nagy páthoszvillágából pattant ki Napoleon Európába s pejlóvan végignyargalta azt a szánalmas világrészt. Vér serked ki minden patkónvomból s nem maradt kő kövön. Ugy jött, mint a Dürer apokaliptikus lovazjai. S éles kardjával levágta Európa hosszú, rizsperes copfját.

Napoleon.

Az utolsó francia császár így jellemezte I. Napoleont: Ő volt a francia forradalom végrendeletének végrehajtója. Ez az állítás kétsé-

telenül tulzott, de fogalmat ad arról, hogy minők szerették volna sok ideig a hatalmas korszakait feltüntetni. Utolag olyan missziót tulajdonított neki, amelyet ő maga sohasem érzett át. A gondolatszabadság, a nagy forradalom e legnagyobb és legmaradandóbb vívmánya, Napoleonban veszedelmes ellenséget birt.

A forradalomnak volt fia, az ifjú erőttől duzzadó bourgeoisie szülöttje, ritka géniusza az erőnek. Mintha a hatalomra került, dacos, mindenható polgárság ő benne halmozta volna fel egész energia-készletét. Tizenhat éves korában 1785-ben hadnagy, 1794-ben tábornok, 1796-ban hadvezér, 1804-ben császár . . . nem is uralkodója egy világhatalomnak, hanem világhatalom ő maga. Párját ritkító katonai lángelme az igazi katonai könyörtelenségével, erőmádásával, fantasztikus vakmerőségével.

Stratégiai nagyságát vérrel irta Európa porára Madridtól az orosz határig. Nem hadseregeket, hanem a népek szövetkezett tömegeit verte le hibázhatatlan kardjával. Szuggesztív ereje beleáradt a forradalomból kikerült rongyos, de tagbaszakadt és öblös jelszoktól mámoros katonákba, akik biztos kézzel bántak el a régi módi európai hadseregekkel. A bourgeoisie felszabadult tehetségének és erejének diadala volt ez az ódon, copfos doktrínákra épített régi arisztokrata világ felett. Napoleon ennek a felszabadult s forradalomtól mámoros bourgeoisie erejének a legfélelmesebb képviselője. Életpályája csodás módon, szinte tömör foglalat a egész bourgeoisie haszura nyult élettörténetének. Hódítva jött, magához ragadta friss és üde genialitásával a hatalmat, amelyet sokszor a parvenü módjára kezelt. Sőt tetszelgett magának mindenható erejében. Amit a nagy forradalom szabadra jutott romboló emberei kicsinyben végeztek Páris utcáin, ugyanazt megeselekedte ő nagyban: cselekvésének színtere az egész ó-világ vala. Ha a guillotine legszebb virágkorában sorra lelőkték az arisztokratákat bárzaony szőlőleiből, — Napoleon királyokat döntögetett le. Ha amazok a lebujoikkól előszedett polgártársakat ültettek az elfoglalt palotákba, — ő fejedelmeket nevezett ki Európa trónjaira az atyafiságából. Ha amazok megtárgadták az egyházat, — ő egyenesen kiszolgáló vazallusává rendelte maga mellé az egyház fejét, a pápát. A forradalom utcai népe a hirtelen kivívott korlátlan szabadságtól nem fért a bőrébe: Napoleonnak szűk lett az egész világ.

Bámulatos akaratereje a fantázia szárnyain járta be Keletet és Nyugatot: először el akarta foglalni Angliát s fantasztikus uszó katonavárosokat építtetett, hogy azokkal megostromolja az angol tengerpartot. Melyik teknikus követhette utasításait? A tervet Napoleon-eszü mérnökök híjján fel kellett adni. 1798-ban már lerohant egy hadsereggel Egyiptomba, hogy ott a maga hatalmába verje a földközi tengert s mint Nagy Sándor, ura legyen egész Ázsiának. Otthon zavarokba jött a tehetetlen kormányzat: Napoleon mint a villám Párisban terem, széjjelrebbenti a tehetégtelen kormányzókat, konzul és diktátor lesz. A század első évében az első kínálkozó alkalommal, megismétli Hannibal mesterművét: az Alpeseiken való átkelést és tönkreveri Maren-gónál az osztrákokat. Európa hatalmi súlypontját most már markában tartotta. A diésőséges hadjáratok sorozata megrészegette hiveit, 1802-ben már életfogytiglan konzullá választják, 1804-ben pedig koronás császárrá Franciaországnak.

Ez a páratlan siker csak egy oly erőttől duzzadó géniusznak juthatott ki, mint amilyen Napoleon volt. De csak olyan időben s olyan körülmények közt, mint amilyenek összejártak ennek az egy lángelmének javára. A megvert Európa akkor, amidőn az ifjú bourgeoisie Párisban a leghatalmasabb erőmutatványokhoz gyűrte föl ingujját, csöndesen szendergett rizsperes copfján. Mindenütt az a világ élt még, amelynek a forradalom Franciaországban rég lenyiszálta a fejét. A monarkiai ügyeit tehetégtelen emberek intézték ősrégi közigazgatási mechanizmussal. Még nem röpött egy ajakra sem egy szabad, új gondolat.

(Folytatjuk.)

KÜLÖNFÉLÉK.

Csak irok, irok...

Csak irok, irok, egyre irok
Hozzád szerelmes verseket.
Hiszem, hogy a szivedig érnek
S talán kikacsasz engemet.

Királynak érzi, míg nem éhes,
Magát az ábrándos bolond.
Kacagj, kacagj ki, hogyha tetszik,
De soha, soha meg ne mondd.

Palotai Hugó.

+ Az ifju pap leányruhában. Lady Broome-tól a Cornhillben egy szakácsnő memoárjai cím alatt érdekes dolgok jelentek meg. Sőt közleményei között több vidám apróság is szerepel az angol főzőiskolák érdemeinek komoly méltatása mellett. Lady Broome alapította meg különben ezeket a főzőiskolákat, amelyeket sokáig maga vezetett. Egy napon levelet kapott egy fiatal paptól, aki Angolország északi részében működött. Abban a levélben az ifju pap nem kevesebbet kért, mint azt, hogy részt vehessen a főzőiskola előadásában. És meg is okolta alaposan furcsa kérelmét. Hogy az a leány, aki a háztartását vezeti, tönkre teszi őt, annyira nem érti a dolgát. De hát az iskola csak leányokat vehetett fel, Lady Broome ezt meg is írta. De a pap csak nem tágitott s egymásután küldözgette a leveleket, de persze hiába.

Már rég elfelejtettem a dolgot — folytatja tovább lady Broome — amikor egy napon jön hozzám a helyettesem.

— Ma reggel egy érdekes új lány jött — mondotta.

— Ugyan? — feleltem. — És ugyan mért olyan érdekes?

— Szinte azt lehet mondani, hogy most visel először női ruhát. Azonkívül roppant nagy a keze és a lába, a haja pedig kurtá. És micsoda hang!... De dolgozni, azt tud.

— Hogy hívják? — kérdeztem ekkor s hirtelen valami sejtésem támadt, hogy ki legyen az a különös leány.

A helyettesemnek azonban nem szóltam, ellenben a legelső alkalommal lementem a konyhába. Nem is kellett kérdezősködnöm, rögtön feltűnt nekem egy leány, aki valósággal „lázasan” dolgozott. A szakácsnő, aki előadást tartott, elmondotta később, hogy a „leány” kétségbe volt esve, amikor eleinte a takaréktűzhelyet és az asztalokat mosatták vele. Mély basszus hangon rimázkodott, hogy tanítsák meg arra, hogyan kell sütni az úrkötletet. Az új „növénydek” aztán a hét végén eltűnt, amikor sejtették vele, hogy ismerik a

títkát... Elképzelhető mindebből, milyen szakácsnője lehetett annak a szegény fiatal papnak.

+ Bolondos fogadalmak. A szerelem ezáltal is megmutatja az ő nagy hatalmát. Mert a bolondos fogadalmak, amelyekről szó lesz, a szerelem következtében történtek meg. Néhány héttel ezelőtt egy fiatal mérnök Londonban villásreggeli közben azt a kijelentést tette, hogy még ebben az esztendőben, vagyis ebben a században meg fog házasodni.

— De hát hogyan? — kiáltották a jó barátok.

— Nem is tudtuk, hogy vőlegény vagy!

— Még nem vagyok az, de hogy az leszek, mielőtt lefekszem, arra esküszöm.

A fiatal mérnök néhány órával később elment imádottjához, hogy megkérje a kezét. Akkor megtudja, hogy szerelme több napra elutazott és nem sejtí senki, hogy hova.

— Hát mégis csak le kell feküdnöd, mielőtt vőlegény lennél! — ingerkedtek vele a barátai.

— Akaszszanak föl, ha lefekszem addig!

És nem feküdt le öt nap, öt éjjel. Akkor végre megérkezett az imádottja. A mérnök már alig tartotta nyitva a szemét, Miss Ellen sietett hozzá és menyasszonya lón.

— Mindaddig a nyomában leszek, amíg meg nem ígéri, hogy a feleségem lesz! — mondotta egy ügyvéd egy párisi fiatal hölgynek, akit alig ismert néhány óra óta.

— Ha megteszi ezt! — felelte a szép párisi hölgy hamis mosolylyal — akkor bizony az Öné leszek.

Az ügyvéd el volt ragadtatva és követni kezdte a francia hölgyet. Követte, követte, hát egyszer csak egy oroszánkretehez értek. Mert a szép francia hölgy oroszánkrete volt annál a menaszériánál, amely akkor éppen Londonban vendégszerepelt. Az ügyvéd egy pillanatra habozott csak, aztán belépett a kettebe.

Mlle B. még az nap menyasszonya lett az ügyvédnek.

Egy nagyon gazdag skót leányka, aki azonkívül rendkívül romantikus hajlandósággal volt megáldva, igen megtetszett egy gyárosnak, aki szintén gazdag volt, de már kissé koros. A szép skót leány azonban vonakodott, makacsul vonakodott attól, hogy a gyáros felesége legyen. Végre, hogy lerázza magáról, kijelentette, hogy meghallgatja, ha egy álló esztendeig nem vágatja le sem a haját, sem a körmeit. Eleinte persze berzenkedett a gyáros, de végül megadta magát. Aztán következt egy esztendő visszavonult élet. Az esztendő elmúltával a skót leányka megnézte a gyárost. Elkacsagta magát és a menyasszonya lett.

— Hali! — felelt egy másik hang és e pillanatban a mellékesatornából egy gondola fordult ki, mely csaknem nekiment a bárkának. A bárkás és a gondolás most gorbáskodni kezdtek egymással és azután tovább ment mindegyik a maga útján.

Prandino és Eliza között egész nap makacsan tartotta magát a rossz hangulat. Amikor ebéd alatt Céciliával társalgott, a másikkal egész világosan megértette, hogy olyan kellemetlenül érzi magát Velencében, hogy legjobban szeretne már másnap visszazökní. De a hölgyek közül egyik sem válaszolt neki, hanem folytatták beszélgetéseiket, e közben folyton kacagtak, mosolyogtak és ez a jó hangulatuk olyan tárgyra vonatkozhatott, melyet csak ők ketten ismertek, melyről azonban Prandinonak fogalma sem volt.

Mindamellett anya és leánya kitűnő étvágyuknak örvendtek. Eliza lassan, nyugodtan, szinte buskomoran régieselt, olyan kifejezéssel, mint aki nehéz áldozatot hoz. Cécilia azonban mohón nyelt le mindent egymásután, mintha félne, hogy nem kap mindenből. Eliza grófné e közben, miután más médium nem esett a keze ügyébe, a szállodás által bámulattalta magát, egy tiszta, elegáns külsejű ur által, aki néha-néha bejött az étterembe és szigorú diplomata-arcával adta ki rendeleteit.

Cécilia ezalatt kenyeret, gyümölcsöt és sajtot, szóval mindent, amit csak elérhetett, nagy titokban zsebre vágott, ezzel a készséggel akartván megtakarítani a maga és a fia számára a reggelit.

A két asszony viselkedése, végtelennek tetsző titkolódásuk, a közömbösség, melyet Eliza tanusított, leirhatatlan dühvel, féltékenységgel és nyugtalansággal töltötték el Prandinót.

Biztosan, gondolta, biztosan az őrnagyról beszélnek, szavaik biztosan rá vonatkoznak. Atkozott véletlen! — De hogy is került az őrnagy Pádnába? — Vajjon csakugyan véletlenség volt-e vagy megbeszéltek-e egymás közt ezt a találkát? Az a gondolat, hogy az őrnagy egy

+ Az etikett. A Nizzában lévő Promenade des Anglais hetedik számú házában, amelyben sok éven át C. gróf, római nagykövet neje lakott, a napokban megvette egy gazdag amerikai hölgy, aki Angolország és Franciaország előkelő köreiből nagy szerepet játszik. A palota új tulajdonosnője az első és második emeletet óriás díszteremmé alakíttatja át a meglehet, hogy vendégül fogja talán látni az abban rendezendő ünnepségek valamelyikén azt a kiváló férfit is, aki állítólag a palota volt uradójának a halálát okozta. C. grófné rendkívül bizalmasan természetű hölgy volt s etikett dolgában valóságos fanatikus. Nizzában az volt a szokása, hogy ebéd előtt egy óráskát a gyógyterem teraszán töltött el. Egy napon szokása szerint ismét a teraszon ült egy kényelmes székben, fölében a kutyájával, háta mögött egy lívrés lakájjal, aki úgy leste minden pillanatát szolgálatkészen. Egyszer csak egy kifogástalan szürke ruhás ur jön feléje, megáll előtte s kalapját levéve, a legkifogástalanabb franciassággal így szól meg:

— Szerencsésnek érzem magamat, hogy üdvözölhetem, asszonyom.

A grófné megbámulta a neki ismeretlen urat és gőgösen kérdezte:

— Kicsoda ön, uram?

— Attól tartok, hogy nagyon megváltoztam, azóta, hogy legutóljára látott, grófné — felelte a szürke ruhás ur kissé kedvetlenül. — Nem ismer meg?

Ridegen szólott erre a grófné:

— Nem, uram és nem is óhajtom önt ismerni.

Azzal fölkelte és királynői tartással távozni akart, de az az úr visszatartotta ezekkel a szavakkal, miközben fölünyesen mosolygott:

— Asszonyom, egyszer ugyan be voltam már önnek mutatva, de engedje meg, hogy ezt a formáságot újra megismételjem. A walesi herceg vagyok.

Abban a pillanatban a lakáj karjai közé omlott a selyemruhás grófné. És csak nagysokára tért magához, azután pedig hat hét múlva meghalt. Mondják, hogy nem tudott magához térni az ijedelemtől.

+ Milifomos, aki nem adózik. A napokban érdekes ember halt meg egy koppenhágai fogadóban. Ibsen András volt a neve. Közlebről alig ismerte valaki, csak azt tudták róla, hogy telekspekulációval foglalkozik és minden adóösszeírásakor más-más fogadóba költözik, hogy bele ne kerüljön az adószedek listájába. A hagyatéka hivatalos fővételkor 12 millió márká vagyonot találtak s így évi jövedelme legalább négyszáz ezer márkára rughatótt, a mi után tizenkét ezer márká évi adót kellett volna fizetnie. Most igazán kisült, hogy hiába takarította meg az adót.

REGÉNY.

Öreg asszony nem vén asszony.

— REGÉNY. —

Írta: GEROLAMO ROVETTA.

Egész esőndben közeledtek a parthoz — de mily mély volt a Cécilia megvetése, mily ironikus és hüvös a kifejezés Eliza arcán, amikor meglátták, hogy Prandino gondola helyett egy kis vitorlást bérelt. A bárka igazán tágas volt! Kényelmes és tiszta volt, kedves vörös-fehér esikosz párnáival. De a Navarodói arisztokrata vére fellázadt e demokráta alkalmatosság láttára. Cécilia kiabált, Eliza haragosan és megvetően vonogatta a vállait, Gegio pedig sirni kezdett, mert félt, hogy most majd el talál maradni az egész esőnkázás. De akárhogy is volt, már hiábavaló volt minden, a bórondók és táskák már el voltak helyezve, Prandino a bárkát kibérelte, bele kellett hát a dologba törődni.

A beszállásnál hárman segítettek Céciliának, aki folyton azt hajtogatta, hogy bizony az ő férje, ha most itt lett volna, ilyen csalást nem tűrt volna. Nem is hagyta abba a szitkozódást, amíg csak az utjuk a Canal Grande-n tartott.

A bárkás, aki ravasz ember volt, egy darabig csak hallgatta a grófné kitérőseit, de később egész komolyan, a fejét sem mozdítva, a jelenlévőkre rá sem nézve, hanem az égre tekintve, olyan hangon, mintha csak a telefondróhoz szólna, rákezdte:

— A bárka sokkal biztosabb, mint a gondola — egyetlen evezősapásra elkerüli a gőzhajót. A gondolákat nagyon könnyen felborítják, éppen tegnap két gondola is összeütközött a gőzhajóval és a beennülőikkel együtt alámerült. — Hahó! Hé! — szólát azután, és megfordította a hajót, hogy egy oldalára fordulhasson.

szép napon csak Velencében terem és a korzón vagy a Lídón Eliza mellett mutathatja magát, mód felett kínozza őt. Ezen aggodalmához féltékenység és sértett hiúság is járult, és félt is, hogy elveszithetné Eliza szerelmét és az a gondolat is bántotta, hogy az emberek, ha az őrnagyot a grófné mellett látják, nem Prandinót fogják tartani az egyetlen kitüntetett imádónak.

Nem tudták jobb kedvre deríteni a tréfás szeretetreméltóságok sem, amelyekkel Gegio elhalmozta, aki jóllakva, mint a dudu, ott ült szemközt vele és cseresznyemagokat dobált reá.

A fekete kávé után Cécilia megkérdezte az anyját, nem volna-e jó, ha most átöltözködnének, és be sem várva a feleletet, asztalt bontott.

— Ha úgy tetszik, mehetünk.

Eliza sokat evett; melege volt, izzadt és arcán a vörös foltok, melyeket eddig a rizspor eltakart, láthatókká lettek.

— Egy pillanatra elmegyek, szólott Ariberti, aki mindkettőjükkel haragban akart lenni.

— Ön elme — egyedül? — Nem vár meg bennünket? kérdezte Eliza, akit a harag ilyenén kifejezése mégis csak megijesztett.

— Rokonomat, Badoerót akarom meglátogatni. Megeshetik, hogy Velencét hamarosan, talán már holnap itt hagyom, mindenesetre üdvözölni szeretném előbb.

— Cselekedjék egészen tetszése szerint.

— Félóra, legfeljebb egy óra múlva ismét a szállodában leszek.

— Csak menjen egész nyugodtan. Azaz, ha nem volnánk itthon, csak találkozhatunk a Márktéren vagy a kávéházban.

— Melyik kávéházban? Ugy sejtem, hogy Velencében egyenlő több kávéház van.

— A Flórián-ban. Tudhatná, hogy az igazi társaság csakis a Flórián-kávéházba jár.

— Hogy is kívánhatod tőle, hogy ezt tudja, — szakitotta félbe Cécilia, — amikor a bárkát gondolatnak tartja!

(Folytatás következik.)

150 mm. 77.5 k. 7 frt 85 kr, 150 mm. 72.5 k. 7 frt
85 kr, 100 mm. 78 k. 7 frt 85 kr, 100 mm. 78 k. 7

frt 80 kr, 150 mm. 77-9 k. 7 frt 80 kr, 250 mm. 77-5 k. 7 frt 80 kr, 200 mm. 77 k. 7 frt 70 kr, 100 mm. 77 k. 7 frt 80 kr, 200 mm. 76-5 k. 7 frt 80 kr, 100 mm. 76-5 k. 7 frt 60 kr, 100 mm. 75 k. 7 frt 55 krajcár.

Felsőmagyarországi: 170 mm. 78 k. 7 frt 85 kr, 170 mm. 75 k. 7 frt 50 kr, 150 mm. 75 k. 7 frt 50 kr, 500 mm. 70 k. 6 frt 40 krajcár.

Bácskai: 300 mm. 74 k. 7 frt 57 1/2 krajcár. Szerbiai: 3000 mm. 76-5 k. 6 frt 75 kr, 6000 mm. 76-3 k. 6 frt 75 kr, 800 mm. 75-8 k. 6 frt 70 kr, 2600 mm. 75 k. 6 frt 40 krajcár.

Mind 8 hónapra.

Tengeri: 100 mm. 4 frt 25 kr, 100 mm. 4 frt 27 1/2 krajcár.

I. éspénzfizetés mellett.

A készru hivatalos jegyzése a budapesti árú- és értéktőzsde szokásai szerint, késpénzben 100 kilogrammonként. A minőség hektoliterenként és kilogrammonként.

Buza	klós	100 kilogramm ár.		klós	100 kilogramm ár.	
		frtől	frtíg		frtől	frtíg
iszavidéki	ó	76	7,60	79	8,06	8,16
"	"	76	7,65	80	8,21	8,30
"	"	77	7,75	81	8,30	8,40
"	"	78	7,85	82	8,40	8,50
fehértőgyei	ó	76	7,60	79	8,06	8,16
"	"	76	7,65	80	8,21	8,30
"	"	77	7,75	81	8,30	8,40
"	"	78	7,85	82	8,40	8,50
posztvidéki	ó	76	7,60	79	8,06	8,16
"	"	76	7,65	80	8,21	8,30
"	"	77	7,75	81	8,30	8,40
"	"	78	7,85	82	8,40	8,50
bánási	ó	76	7,60	79	8,06	8,16
"	"	76	7,65	80	8,21	8,30
"	"	77	7,75	81	8,30	8,40
"	"	78	7,85	82	8,40	8,50
bácskai	ó	76	7,60	79	8,06	8,16
"	"	76	7,65	80	8,21	8,30
"	"	77	7,75	81	8,30	8,40
"	"	78	7,85	82	8,40	8,50

Egyéb gabonafélék		klós	100 kilogramm ár.	
			frtől	frtíg
Rozs	uj	elsőrendű	6,20	6,30
"	"	másodrendű	6,10	6,20
Arpa	"	elsőrendű	5,70	5,80
"	"	másodrendű	5,60	5,70
Zab	"	elsőrendű	5,20	5,30
"	"	másodrendű	5,10	5,20
Tengeri	ó	bánási	11,50	11,60
"	"	másodrendű	11,40	11,50
Repece	uj	káposzta	11,50	11,60
"	"	bánási	11,40	11,50

A határőrséglet folyamán a következő köte-
sek történtek:

Buza (1900.) áprilisra	7,95—7,94—7,93
Buza (1900.) okt.-re	8,02—8,01—8,—
Rozs áprilisra	6,46—6,47
Zab áprilisra (1900.)	5,06—5,07
Tengeri 1900. májusra	4,98—4,99
Repece augusztusra	11,75—11,85

Déli egy órák a következő záróárakat állapí-
tották meg hivatalosan a tőzsdén:

Buza (1900.) áprilisra	7,88 pénz	7,89 árú
Buza októberre (1900.)	7,94	7,95
Rozs áprilisra (1900.)	6,44	6,45
Tengeri (1900.) máj-ra	4,99	5,—
Zab (1900.) áprilisra	5,05	5,06
Repece augusztusra	11,75	11,85

Délután fél 5 órák zárul:

Buza áprilisra (1900.)	7,94—7,95
Buza októberre (1900.)	8,01—8,02
Buza szeptemberre (1900.)	0,—0,—
Rozs áprilisra (1900.)	6,46—6,47
Tengeri májusra 1900.	4,99—5,—
Zab áprilisra	5,07—5,08
Repece augusztusra	11,70—11,80

A budapesti értéktőzsde.

A mai tőzsle négy nyugodt lefolyású volt. Az üsz-
tőzsde a higgadtabb felfogásra a nyugati tőzsdék
kedvező zárlatai szolgáltattak, minek folytán a kontre-
m jónak látta némi fedezéseket eszközölni. Ez a
tény nagyban hozzájárult az árfolyamok állandósú-
lására. A zárlat csendes volt. A piac értékei előzős-
zdekén, ugyancsak a bányapapírok forgalom híján
változást nem szenvedtek.

A déli tőzsde némi hullámlás után csaknem
változatlan volt, bár eleinte gyengébb árfolyamok
bukkantak fel; mégis zárlatkor némi javulás állott be.
A helyi forgalom eltérést nem mutatott. Valuták
merevebbek.

Az előzősdek:

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 370.—370,50.
Osztrák hitelrészvény 369,20—369,70. Osztrák-magyar
államvasut 319,50—319,90. Jelzálogbank 231,50. Les-
számítóbánk 252.—. Rimamurányi vasmű 328,50
Közúti vasut 331,50 forint.

A déli tőzsde:

Jegyzetek: Magyar hitelrészvény 370,75—371,25.
Osztrák hitelrészvény 369,60—370,70. Osztrák-magyar
államvasut 319,25—320,25. Jelzálogbank 231,50—231,75.
Leszámítóbánk 251,50—252.—. Rimamurányi vasmű 329,50—331,50.
Közúti vasut részvény 331,50—332,75. Városi villamos vasut 178.—178,50
forint.

Utolsó sdek. A 4 órai zárlatok maradt:

Osztrák hitelrészvény 370,30. Magyar hitelrész-
vény 371,50. Leszámítóbánk részvény 252.—. Ri-
mamurányi vasmű részvény 330,25. Osztrák-magyar
államvasut 318,25. Közúti vasut 332,25. Villamos vasut
177.— forint.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonserű hangulatnak
megfelelően alakultak az árak és végül a termény-
üzleti árjegyzőbizottság hivatalosan a következő ár-
folyamokat állapította meg:

Jegyzetek: Heremag: lucerna 38.—46.— forint,
vörös tiszai, alföldi és felvidéki 52.—60.— forint.
Vörös erdélyi ——— Vörös bánási ———
Középszemű 64.—68.—. Nagyszemű 70.—73.— frt.
Disznósér: budapesti 49.—49.— forint, vidéki
——— frt. Táblaszalonna: légszáritott vidéki
——— városi 4 darabos 40.—40,50 forint, 3
darabos 40,50—41.— forint, füstölt 46.—46,50 forint.
Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14,50—15.—
forint, 120 darabos ——— forint, 100 darabos
19,75—20.— forint, 85 darabos 28.—28,50 forint
azonnali szállítással. Szerbiai szokás szerinti minőség
12,50—12,75 forint, 100 darabos 18,50—18,75 forint,
85 darabos ——— forint. Szilvaiz: szlavóniai
18,50—19.— forint, szerbiai 16,75—17.— forint az on-
nali való szállítással.

A bécsi gabonátőzsde.

Eés, december 20. (A Budapesti Napló tudósító-
jának telefonjelentése.)

Jegyzetek: Tavasz buza 8,13—0.—. Tavasz roz 6,70—0.—. Tavasz zab 5,39—0.—. Tengeri 5,28. Repece
augusztus—szeptemberre 11,85—11,95. forint.

A bécsi értéktőzsde.

Az utolsó-ellátás ma ismét szilárdult tételek
mellett indult. Kulisszban 7—8 volt a jegyzés.

Az előzősdek üzletelen.

A déli tőzsdén azonban több berlini és londoni
jelentésre szilárdult az irányzat.

Zárlat üzletelenség következtében gyengült.
Londonra szilárd.

Eés, december 20. (Magyar értékek zárlata.) 4% arany-
járdék 115,35. Tiszai és szegedi kölesön sorsjeg 137,75.
Magyar vasut kölesön ezüstben 99,40. Magyar keleti vasut
állami kötvény 118,25. Magyar leszámítóbánk és pénzügytőzsde
253.—. Rimamurányi vasmű részvény 330.—. Magyar ko-
ronajárdék 94,55. 4% Magyar földterem. kötvény 93,10.
Magyar hitelbank részvény 372,95. Magyar nveremény köl-
csön sorsjeg 159,60. Kassa-oderbergi vasut részvény 181.—.
Magyar kereskedelmi bank 1388.

Bécs, december 20. (Osztrák értékek zárlata.) 4% papír-
járdék 98,70. 4% osztrák aranyjárdék 115,80. 1860-iki
sorsjeg 136.—. Osztrák hitelrészvény 202,50. Angol-osztrák
bank 149.—. Bécsi bankjegyzőlet 270.—. Osztrák-magyar
bank 910.—. Déli vasut 66,75. Dunagőzhajózási részvény
343.—. Dohányrészvény 132.—. Császári és királyi arany
5,73.—. Német bankjárdék 59,07. 4% osztrák járdék 68,30
Osztrák koronajárdék 98,85. 1884-iki sorsjeg 109,75.
Osztrák hitelbank részvény 370.—. Unionbank 305,50.
Osztrák Lánderbánk 229,50. Osztrák-magyar államvasut
218,50. Elbavölgyi vasut 245,75. Alpiai bányarészvény 202,75.
20 frankes arany 9,63. Londoni váltóár 121,30. Bécsi
Tramway ——. Az irányzat csendes.

Bécs, december 20. (A Budapesti Napló tudósítójának
telefonjelentése. A délutáni magánforgalomban a zárlatok a
következők voltak: Osztrák hitelrészvény 270,25 Magyar
hitelrészvény 372.—. Angol-Osztrák bank 149.—. Union bank
269,75. Lánderbánk 306,50. bankjegyzőlet 230.—. osztrák-
magyar államvasut részvény 318,75. északnyugati vasut
részv. 245.—. elbavölgyi vasut 236.—. dunagőzhajózási részv.
—, alpiai bányarészvény 131,50. májusi járdék 230,75.
osztrák koronajárdék 262,50. magyar arany. 98,70. magyar
koronajárdék 94,55. német birodalmi márka késpénz
62,20. ultimóra 59,08. török sorsjegyek ——. rimamurányi
vasmü ——. déli vasut ——. dohányrészvény ——. napoleon d'or 9,63. Lombard ——.

Külföldi értéktőzsdek.

Berlin, december 20. (Tőzsdei tudósítás.) A new-
yorki értéktőzsdén beállott magánygás és a mai jobb lon-
doni bányakurzusok lehetővé tették, hogy az itteni tőzsde
meglehetősen szilárd maradjon, noha a nemzetközi pénzpiac
feszült viszonyai miatt az üzlet nem élénkülhetett meg.
Arra a jelentésre, hogy a vasutügyi miniszter a közsz-
szindikátus árának 1900. július 1-től másfél márkával tonná-
ként való fölemelést jóváhagyta, a közszerszervevények és
velük kapcsolatoson a vásárlások emelkedtek. Magán-
leszámítási kamatláb 6 3/8%.

Berlin, december 20. (Zárlat.) 4% osztrák papírjárdék
—, 4% osztrák aranyjárdék 97,75. Elbavölgyi vasut
—, Magyar koronajárdék 93,80. Osztrák-magyar állam-
vasut 136,25. Kassa-oderbergi vasut —, Bécsi váltóár
168,90. Magyar vasut beruházási kölcsön 100,75. Alpiai
bányarészvény 97,75. Disconto-Commandit 195,25. Altalános
villamosági Edison 252,75. Gelsenkirchener 190,25. Laura-
kohó 250,40. 4% osztrák járdék 97,60. 4% magyar arany-
járdék 96,80. Osztrák hitelrészvény 231,10. Déli vasut
29,90. Károly Lajos vasut —, Gross bankjegyzőlet 218,05.
4% új orosz kölcsön 99.—. Török dohányrészvény —, Olasz
járdék 92,40. Magyar hitelbank —, Dynamit
Trust 167.—. Harpen 199,75. Az irányzat változatlan.

Hamburg, december 20. (Zárlat.) 4% osztrák járdék
97,50. 1860. sorsjeg 141.—. Déli vasut 30,25. 4% osztrák
aranyjárdék 98,25. Osztrák hitelrészvény 231,10. Osztrák-
magyar államvasut 136.—. Olasz járdék 92,25. 4% magyar
aranyjárdék 97,20. Az irányzat javult.

Frankfurt, december 20. (Zárlat.) 4% papírjárdék
—, 4% osztrák aranyjárdék 97,80. Magyar korona-
járdék 93,90. Osztrák-magyar bank 151.—. Déli vasut
29,90. Elbavölgyi vasut —, Londoni váltóár 205,2.—.
Bécsi bankjegyzőlet 134,60. Villamos részvény 145.—. 8% osz-
magyar aranykölcsön 90,60. 4% osztrák járdék 97,70. 4%
magyar aranyjárdék 96,75. Osztrák hitelrészvény 231,10.
Osztrák-magyar államvasut 136,20. Elbavölgyi vasut —, Bécsi
váltóár 169.—. Párisi váltóár 809,20. Unionbank —, Alpiai
bányarészvény 262.—. Az irányzat csendes.

Páris, december 20. (Zárlat.) 3% francia járdék 90,50.
Olasz járdék 93,35. Osztrák-magyar államvasut 691.—.
Francia törleszt. járdék 99,75. 4% magyar aranyjárdék
99,30. Török dohányrészvény 282.—. Osztrák Lánderbánk
—, 3 1/2% francia járdék 99,42. Osztrák földhitelek-
zeti részvény —, Déli vasut —, 4% osztrák arany-

járdék 97,20. Ottománbank 558.—. Párisi bankrés-
vény 10,80. Alpiai bányarészvény —. Az irányzat
szilárd.

Budapest-kőbányai sertés-kereskedelmi csarnok jelentése.

December 20. A sertésüzlet irányzata változatlan,
A) Húsolt sertések ára: I. A) Magyar elsőrendű:
Oreg nehéz (párónként 400 kilogramm felüli suly-
ban) 41—41 1/2 krajcár. Oreg közép (párónként 300—340
kilogramm terjedő sulyban) — krajcár. Fialat ne-
héz (párónként 320 kilogramm felüli sulyban) 43—43 1/2
krajcár. Fialat közép (párónként 251—320 kilogramm
való sulyban) 42—42 1/2 krajcár. Fialat könnyű (párónként
250 kilogramm terjedő sulyban) 41—42 krajcár. —
II. Magyar szedett: Nehéz (párónként 280 kilogram-
mon felüli sulyban) — krajcár. Közép (párónként
220—280 kilogramm sulyban) — krajcár. — Könnyű
(párónként 220 kilogramm terjedő sulyban) — kraj-
cár. — III. Romániai: Nehéz (párónként 320 kilo-
grammon felüli sulyban) — krajcár. — Közép
(párónként 250—320 kilogramm terjedő sulyban) —
krajcár. — Könnyű (párónként 250 kilogramm terjedő
sulyban) — krajcár. — IV. Romániai ere-
dett (Stachl): Nehéz (párónként 240 kilogramm terjedő
sulyban) — krajcár. — Könnyű (párónként 250 kilo-
gramm terjedő sulyban) — krajcár. V. Szerbiai:
Nehéz (párónként 280 kilogramm felüli sulyban) 42 1/2—43
krajcár. — Közép (párónként 240—280 kilogramm ter-
jedő sulyban) 42—42 1/2 krajcár. Könnyű (párónként 240
kilogramm terjedő sulyban) 41—42 krajcár.

Sertésletés szám: 1899. dec. hó 18. napján volt
készlet 22,413 darab, 1899. december hó 19. napján felhal-
tott 767 darab, 1899. évi december 19. napján elszállított
315 darab, 1899. december hó 20. napjára maradt készletben
22,865 darab.

Kivonat a hivatalos lapból.

— December 20. —

Kinevezések. A vallás- és közoktatásügyi miniszter
dr. Dobos Károly aradi kir. főgimnáziumi helyettes tanár
ugyannehez a tanítóegylet rendezés tanár, Pavetti Manó
okleveles rajztanár a körmeneti állami polgári iskolához
segédtanítvá, Gellért Ferenc okleveles tanítót a mező-bátori
állami elemi népiskolához rendes tanítvá, Dravetzky Jó-
zsef és Uhringy Mariska okleveles tanítót, illetve tanítónőt
a daróc állami elemi népiskolához rendes tanítónő, Cse-
resnyes Margit okleveles tanítónőt a nagy-bocskói állami
elemi népiskolához rendes tanítónő kinevezte. — A nagy-
enyedi pénzügyigazgatóság Molnár László nagy-enyedi
lakost a nagy-enyedi m. kir. adóhivatalhoz díjtalan gyakor-
nokká, — a nagy-szebeni törvényszék elnöke Homner
Grörgy volt m. kir. honvéd-örörmester III-ad osztályu hiva-
talszolgálatra nevezte ki.

Általános. A vallás- és közoktatásügyi miniszter
Bíró Sándor és Pelczér Bertá bányász-váraljai állami
elemi iskolai tanítót, illetve tanítónőt a körmeneti állami
elemi iskolához, Nádas Sándor és neje Nádasné Ugró Mária
állami elemi iskolai tanítót, illetve tanítónőt a bányász-
váraljai állami iskolához, Jakab József mező-szilvási állami
elemi iskolai tanítót a szibói állami elemi iskolához át-
helyezte.

Feladat. Egy vízmérő ellenőri, egy laboráns, egy
vásárlóbiztos, öt adóbiztos, egy iskolaszolgálat, két kórházi
hírszolgálat, egy hivataloszló, két háziszolgálat, négy mező-
őri, egy segédgépész és egy kórházi kapusi állásra a szé-
kesfővárosnál január 20-ig; aljegyzői állásra a tekei járás-
bírósnál 2 hét alatt; aljegyzői állásra a soproni járás-
bírósnál 2 hét alatt; ellenőri állásra az erzsébetvárosi kir.
adóhivatalnál 14 nap alatt; gyakornoki állásra a csepregi
kir. adóhivatalnál 2 hét alatt; telekkönyvi átalakítói díjnyel
állásra a trencséni törvényszéknél 2 hét alatt; végreháti
állásra a temesvári pénzügyigazgatóságnál 2 hét alatt; gy-
akornoki állásra a kőhalmai kir. adóhivatalnál 14 nap alatt.

Időjelzés.

— A m. kir. országos meteorológiai intézet jelentése. —

Budapest, december 20.

A magas nyomás, amelynek Oroszországban kulmi-
náló centruma közel 800 milliméter, egész Európát el-
borította.

Az idő ehhez képest az egész kontinensen szárazra
vált s a hőmérséklet tovább süllyedt, úgy, hogy a kemény
fagy Oroszország fölött egészen Franciaországig terjeszke-
dett ki.

Házunkban a havazás és ködcsapadék teljesen meg-
szűnt s a felhőzet keletről fogyóban van. A hőmérséklet
reggel az ország nyugati felében átlag 5 fokkal, Erdélyben
pedig 8—10 fokkal van a fagypontról alatt.

Budapesten az elmúlt 24 órában csapadék nem volt,
a felhőzet fogy, s a hőmérséklet délelben is csak — 3 C-ig
emelkedett.

Küldés: Száraz fagy várható.

Vizállás.

	dec. 20. méter	dec. 20. méter
Alsó-Duna		
Székesfehérvár	1,90 1,85	M. Sziget 0,60 0,48
Budaörs	1,82 1,82	Tokoldna 0,60 1,40
László	1,65 1,9	V. Székely 4,28 4,41
Bécs	1,48 1,64	Tokai 4,46 5,85
Pozsony	2,40 3,65	Tisza-Füred 3,46 5,88
Komárom	0,91 1,06	Szolnok 0,66 1,60
Budapest	0,45 0,55	Csongrád 0,36 1,19
Páris	1,90 1,95	Órduházi 0,76 0,74
Mohács	2,22 2,11	Török-Becse 0,66 0,62
Gömbös	1,77 1,77	Titell 0,18 3,4
Újvidék	0,10 0,25	Bartfa 0,10 0,60
Panicsva	0,84 0,85	Hód 0,37 6,15
Orsova	1,04 1,32	Zemplén 0,44 0,—
Magyarfalva	0,98 1,09	Zsolca 3,10 3,13
Zala	1,30 1,09	Hernád H.-Németi 1,44 0,61
Trencsén	0,78 0,93	Margita 0,— 0,98
Sárvár	1,20 1,25	Székely 1,15 1,31
Rába	0,48 0,41	Causca 0,— 0,—
Sárvár	0,84 0,88	N.-Vár 0,39 0,16
Győr	2,05 2,12	Belényes 0,64 0,84
Pottau	0,80 0,84	Tenke 0,86 0,84
Zákány	0,70 0,62	Gurahon 0,70 0,71
Bács	0,28 0,40	Borosjenő 1,52 0,16
Eszék	0,28 0,62	Békés 4,28 5,76
M.-Szerhad	1,20 1,40	Gyoma 4,36 4,27
Zágráb	0,56 0,21	Gy.-Fehérvár 1,32 0,62
Sisak	0,— 0,80	Brany

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi december hó 21-én.

Figaro lakodalmak.

Vig opera 4 felvonásban. Zenéjét szerzette Mozart

Személyek:
Gróf Almaviva Takáts Cherubin Ábrányiné
A grófné M. Rotter Figaro Ney D.
Susanne Szilágyiné Marcellina Valént
Kezdet 7 órakor.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi december hó 21-én.

Folt, a mely tisztít.

Dráma 4 felvonásban. Írta: Eötvös J. A. spanyol eredetiből fordította Pathy Károly.

Személyek:
Mathilde Márkus Dolores Meszlényi
Enriqueta Maróthy Fernando Mihályfi
Concepcion Helvey Don Justo Beresényi
Kezdet 7 órakor.

VÁR-SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi december hó 21-én.

A három testőr.

Boház 3 felvonásban. Írta: Herczeg Ferenc.

Személyek:
Polacsek Vizvári Hortovay Latabár
Róza Paulayné Kosniczky Zilahi
Liza Csillag Latorka Gabányi
Rátky Nádai Bálint Nádai B.
Floris báró Dező Csernay Abonyi
Kezdet 7 órakor.

NÉPSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi december hó 21-én.

A kis szökevény.

Operett 3 felv. Írták Hicks és Nich lls. Fordították Kacziány Géza és Makai Emil. Zenéjét szerzték Monkton és Caryl.

Személyek:
Lord Coodle Szerdahelyi Gray Kürö Kl.
Lady Coodle Krescsányi Plipper Kovács M.
Stanley Ed. Szirmai Carmenita Hegyi A.
Dorothy Radányi Alice Blaha S.
Kezdet 7 órakor.

VIGSZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi december hó 21-én.

Harmadszor:

Többszines királyfi.

Magyar népmese 3 felvonásban, 6 képben. Írta: Benedek Elek.

Személyek:
Mirkó Balassa Királyné Hunyadi M.
Többszines Tapolcazi Habakuk Gyöngyi
Bakarsznyi Szerényi Ráki Haraszthy
Miklós Penyosi Gyöngyvirág Nógrádi
Kezdet 7 1/2 órakor.

Országos Magyar Képzőművészeti Társulat

Téli Kiállítása

a városligeti új műcsarnokban

1899. december 18-tól 1900. február 1-ig, nyitva reggel 9-től d. u. 4-ig.

Csütörtökön 6-tól 11-ig sétahangverseny villamos világítás mellett.

Buffet. ... Belépődíj egy korona; vasárnap d. u. 1 órától 20 kr.

Megnyitló.

Mély tisztelettel értesitem a n. é. közönséget, hogy a székesfővárosi

Budai Vigadó vendéglő-hely iségeinek

bérletét megnyertem és azok ma f. hó 21-én megnyitvatnak. Valódi jó borok, frissen csapolt udvari sör (a részvény-szerűddéből) és kiváló jó ételek jutányos áron való kiszolgálásáról gondoskodva van.

Kiváló tisztelettel
WILD JÓZSEF
a Budai Vigadó vendéglőse.

Ritter Testvérek

ezüst-árnyári-
raktára

Budapesten, V., Marokkai-utca 4.
(Telefon 16—11.) (Telefon 16—11.)

ajánlják a nagyérdemű közönségnek

arany-, ezüst-, óra- és
ékszer-ujdonságait

a legolcsóbb gyári áron.

Szolid kiszolgálás!
Képes árjegyzéket vidéké bérmen-
tesen ingyen küldünk.

Keleti kávéház

Dankó Gábor és kitűnő zenekara
TÖRÖK PISTA hírneves cimbalom
művész által.

VANEK kávéháza.

Csömör-ut 14. szám.
Villamos megállóhely.
Ma és minden este
hangverseny
Ködfátyolkép-esték
és ünnepnapon. Ma, csütörtök dec. 21-én
nagy passzáz-játék.
Részletek Jézus életéből, születéséről mennybemeneteléről. Ezt követi gyönyörű
mekanikai világképlet és komikus képek sorozata.
Kezdet 9 órakor. Szabad bemenet.

Budapest kávéház

Átalakítás végett a helyiség zárva marad és a megnyitást ezen
helyen közlésezem. Tisztelettel Rosenberg kávé.

Pege Károly

kitűnő zenekará-
val esténként az
EMKE-kávéházban hangversenyez.

„Stefánia“ kávéház

Kerepesi-ut 73. szám.
Ma és mindennap
nagy Varieté
előadást tart Weisz Sándor és Hunyadi Emil
vezetése alatt. Szinre kerül: „AZ ELŐBÁR.”
Kacagtató bohózat. Számos látogatást kér
Szabad bemenet. Kősch Sándor kávé.

Az Andrássy-ut 32. szám alatti

Français-kávéház ma f. hó 21-én csütörtökön
délben megnyitlik.
Belleray Antal Kegyes pártfogásért esedezik
(Tóni bácsi) Bronner Miska
kávé.

PETÁNOVITS Metropole-szállója.

Ma KISS BELA híres debreceni zenekara játszik. Színház után teljesen
este KISS BELA friss vacsora. Az ujjonnan berendezett gyönyörű teli
kertben kívül a mulatságok, lakodalmak, bankettek megtartására igen alkalmas
díszes főterem és elegáns különszobák állanak a vendégek rendelkezésére.

Elite-szálló

Budapest,
VII., Király-utca 39.
Az ujjor igényeinek megfelelően elegánsan berendezve. Mérsékelt szobák, villamos világítás, fürdők a házban. Telefon. Mandl Albert, igazgató.

Budapest legolcsóbb garni szállodája

Stefánia szálloda

VII. ker., Murányi-utca 53. szám.
Kényelmes tiszta szobák 50 krtól feljebb.
Villamos megálló Damjanics és Murányi-utca felől. Telefon.

Ehm János éttermei

Ma és min- Balassa-Gyarmati hangversenyez.
dennap Dombi Rudi hírneves zenekara
(azelőtt Szikszay Ferenc).
Színház után friss étlap.

Dobránszky-féle étterem és söresarnokában

Budapest, Teréz-körút 4. Kemény-utca sarkán. Naponta friss reggeli és pedig
Törökös hús, Hortobágyi gulyás. Emenhetti sajt 5, 7 és 9 krtól.
Kitűnő arauhegyaljai borok, gazdag étlap. Mérsékelt árak. Pontos kiszolgálást.
DREHER-féle sörök.

Angol Bar

Nappal és éjjel nyitva. A Nemzeti Kaszinóval szemben.
Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca 14—16.
• • • • • NAPPAI ÉS ÉJJELE NYITVA • • • • •

Alkalmas

karácsonyi és újévi
ajándékok.

Angol óriási
gyertyatartók
sárga, vörös-
rőzből és
nickelből ele-
gáns kiállítás-
ban, továbbá
valódi bronz-
árak, keztyű-
dobozok, zseb-
kendő-
kassettek,
dohányzó-
készletek,
bronz-
írókész-
letek, do-
hányzó
készletek
asztalal,
számova-
rok, tőze-
lőstök kávé-
pék és más bronz-
árak.
Tisztelettel meghívom a
t. közönséget áruaktáram
megtekintésére.

Sternberg Ármín és Testv

cs. és kir. udvari

hangszergyárosok Kerepesi-ut 35.

Külön zongoratermek Kossuth Lajos-u. 22. (Károly-
körút sarkán) Zenepalota. Képes árjegyzék (mind-
u cikkről külön) ingyen küldetik, de megnevezendő,
hogy miféle hangszerrel kívánjuk az árjegyzék.

Ércáruzsarnok

Budapest,
Gránátos- és Kossuth-
Lajos-utca 2. sarok.

Somossy Mulató

(Nagymező-utca).
Albrecht Ferenc, igazgató.

Egészen új műsor

The 3 Wortley
a legszenzációsabb ujdonság, a feno-
menális légtornászok.

Esko a híres amerikai

kigyóutánzó
és az ujjonnan szerződött speciál-
tások.

Pénztárnnyítás 7 órakor.
Kezdet 8 órakor.

Pénteken, dec. 22-én és

szombaton 23-án

a Hof-Burgtheater tag-
jainak vendégjátéka

Lewinsky József

főrendező vezetése alatt.
December 22-én

„Nathan der Weise“

December 23-án

„Der Dornenweg“

Jegyek előreváltási díj nélkül váltha-
tók a nappali pénztárnál és Weiss A.
nagy szívatörzsde IV., Károly-körút 26. sz.
A mulató villanyos világítása saját gépei által sz-
köztetik; a gépek Wüste és Ruppertat gőggyá-
rok által készítették.

FOLIES CAPRICE

Ma

Les Risots

a felülmúlhatatlan francia duettista-pár fellépte.

Továbbá

Eine Pfandung im Dampfbade

ezt megelőzik:

„Ein Chamer“

„Vigyázz! Törékeny!“

és

Mora Hedvig

Erkély incognito páholyok.

Kitűnő konyha és italok. — Mérsé-
kelt árak.

Meinl Gyula

kávéraktára

— BÉCS. —

Központ és iroda:

BÉCS,

I., Fleischmarkt 7.,

saját házában.

Fiókok: IV., Wiedener Hauptstrasse 16,
VII., Neustiftgasse 28,
VII., Mariahilferstrasse 112.

XII., Meidling, Schönbrunnerstrasse 261,
XVII., Hernauer Linie, Stadthahn-
Viaduct 86,
XVIII., Währinger Linie, Stadth-
Viaduct 118.

Depot: X., Himbergerstrasse 17.
Depot: Hietzing, Wattmann-gasse 15.

Göz-kávépörkölő és fűgékávé gyár

BÉCS, VII., Neustiftgasse 28.

Telefon 3720. Telefon 3720.

5 kgr. küldeménydíjmentesen.

Vásárlásoknál tessék a címre ügyelni.

Színházak, szórakozó helyek.

MAGYAR SZÍNHÁZ.

Csütörtök, 1899. évi december hó 21-én.

Szulamit.

Zsidó daljáték 4 felvonásban. Kövessy Albert átdolgozásából írták: Beöthy László és Makai Emil, zenéjét szerzerzte: Davidsohn Emánuel.

Személyek:

Monaóh Szilágyi Szulamit Szegeheő V.
Aron Sarlai Abigail Ledofsky
Absolon Rédey Cingitang Rózsahegy

Kézde 7 1/2 órákor.

URÁNIA SZÍNHÁZ

Kerepesi-ut 21.

Csütörtök, december 21-én.

Utazás a Szentföldre.

Irtá Erődi Béla, 100 vet. képpel és

Transvaal.

Irtá György Aladár.

Kézde 7 1/2 órákor.

Francia babák

választékos raktárát tartja

Hubenthal L.

női kalap-üzlet 9357

IV., Koronaherceg-utca 5. sz.,

szemben a „Párisi házszal”.

Legujabb verseny árak.

BABA-KLINIKA.

Nagy karácsonyi könyvvásár.

SZILÁGYI BÉLA antiquar-könyvkereskedésben Budapest, Károly-körút 26. szám.

Ajándéknak alkalmas díszművek mindkét nembeli ifjúság és felnőttek számára. Képes- és mesekönyvek gyermekeinknek. Imakönyvek minden hitelekhez. Örösi nagy választék korrekt (nem gyári) kiadások. Leszállított alkalmi csele árak. Könyvjegyzékek kivátrára ingyen és bérmentve.

Sneidig egyenruhákat

készít

BLUM SÁNDOR

Budapest,

Váci-utca 12. szám.

!Karácsonyi és ujévi ajándékok!

GRANICHSTÄDTEN TESTVÉREK

ékszerészek

Budapest IV. ker., Kristóf-tér 2. szám

tisztelettel jelentik, hogy

ékszerek, arany- és ezüst-árak, valamint zsebórákból

álló nagy raktáraknak az üzlet teljes felosztása miatt hatóságilag engedélyezett végkieljárása folyamatban van és a t. közönségnek ritkán kínálkozó alkalmi van, hogy karácsonyi, ujévi és alkalmi ajándékokat, valamint realis árakban való szükségleteit jutányos árak mellett beszerezhesse.

Kiváló tisztelettel

Granichstäden Testvérek.

Az üzlethelyiség és annak berendezése 1900. május hó 1-jével átadó.

Utolsó hét

Huzás már 1899. december hó 30-án

Magy. kir. jótékonycélu államsorsjáték

főnyeremény 150,000 korona.

Az összes nyeremények összege 365.000 korona.

Sorsjegyek a 2 forint kaphatók a lottójövedéki igazgatóságnál Budapest (IX., Csopelrakpart, felelelt), a hová a megrendelt sorsjegyek ára postautalvány mellett előre beküldendő, valamennyi adó- és sőtutalvánál, a legtöbb postahivatalnál és minden városban és nevezetesebb helységben felállított egyéb sorsjegyáruló közegnél.

Budapestben, 1899. augusztus hó 1-én.

Magy. kir. lottójövedéki igazgatóság.

Utolsó hónap.

Nagy Tárgy-

SORSJÁTÉK

a budapesti poliklinikai egyesület (kórház) javára.

Főnyeremény

100,000 korona értékű tárgy

5 nyeremény á 20.000 korona értékű tárgy stb.

a melyek kívánatra 20% levonással készpénzben is kifizettetnek.

Kétségtől a legolcsóbb és legegyszerűbb

karácsonyi ajándék

nyerhető egy sorsjeggyel

1 koronáért.

Minden sorsjegy mind a hat huzáson utánfizetés nélkül játszik s így egyetlen egy sorsjeggyel 6 főnyereményt is meg lehet útni.

Első huzás visszavonhatatlanul már 1900. jan. 4-én lesz.

Sorsjegyek kaphatók a nagy

JÓTÉKONYSÁGI SORSJÁTÉK

kezelőségénél, a Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház)

javára, Budapest, Kossuth Lajos-utca 1., továbbá az

összes bankok, váltóházak, postahivatalokban,

a m. kir. államvasutak személypénztárai-

nál és minden dohánytözsében.

ÜNNEPI és ALKALMI

AJÁNDÉK

LEÁNYOKNAK

A fiatal leányoknak való könyvek megválasztása sok gondot okoz a vásárló közönségnek. Ettől akarjuk megkímélni a közönséget azért, hogy felsoroljuk a leányoknak föltétlenül alkalmas több könyv címét. Így legfőbb az okoz majd gondot a vásárlónak, hogy melyiket válassza a sok szép és jó közül.

Dr. AMICIS: Szív.

Elbeszélések az ifjúság számára. Alig jelent meg az első teljes magyar kiadása ennek a világszerte ismert és kedvelt ifjúsági könyvnek, és már is szükségessé vált egy második kiadás. Radó Antal fordította a „Szív”-et, melynek ára színes képpel ellátott vászontáblában . 2.50 frt.

FAYLNE HENTALLER MARISKA: Fekete Kató.

A leányok kedvelt írójének legújabb munkája, melyhez Kriesch Laura a talentumos fiatal festőnő készített illusztrációkat. Igen díszes kiállításban . 2.50 frt.

TÓTH SÁNDOR: Erdély nagyszonyja.

Kronika történetek Erdély hírdőriájából. Pataky László festőművész rajzaival, díszkötésben . 2.40 frt.

YONGE-HAMPELNÉ PULSKY POLYXENA: Elbeszélések a római világból.

Történeti képek az ókori római életből, leányok számára kiadva. Az akkori műalkotások, hadi események és szereplő személyek képeivel. — Vászondíszkötésben . 2.40 frt.

YONGE-HAMPELNÉ PULSKY POLYXENA: Elbeszélések a görög világból.

Rajzok az ókori görögök politikai és hitéletéből, az argonautákról, Trója ostromáról, a marathoni, thermopyli és persza háborúkról, Solonról, Sokratesről, Nagy Sándorról, stb. Sok képpel . 1.60 frt.

JAKAB ÖDÖN: Árgirus.

A legszebb és legnépszerűbb magyar népmondák egyikének, Árgirus királyi és Tündér Ilona históriájának poétikus földolgozása. Magyarosan és mesélő formában van megírva, nyolcz szép fénynyomatú meg sok szövegképpel díszítve. Díszkötésben . 5.- frt.

JAKAB ÖDÖN: Szilágyi és Hajmási.

Két derék magyar vitéznek, török rabságban levőnek, szomorú története, a szultán leányának irántuk való jóindulata és a két vitéznek erőte vívott párviadala van megénekelve e négy fénynyomatú és sok szövegképpel díszített könyvben . 1.80 frt.

Dr. LÁZAR GYULA: Szent Erzsébet magyar királyi hercegnő élete.

Thüringiai Szent Erzsébetnek, II. Endre magyar király és Gertrud leányának jellemrajza és szomorú élet-története. Ez a tárgya Liszt Ferencz hatalmas oratorijának, a Szent Erzsébet Legendájának. Egész vászondíszkötésben, több képpel . 1.20 frt.

Magyar nemzet története, miniatűr alakban. IRTA SZALAY JÓSEF és DR. BARÓTI LAJOS

Unikum a magyar irodalomban. Négy és fél centiméter széles, hat centiméter magas. A magyar nemzet története van benne megírva, részletesen, sok képpel. A betűk olyan aprók, hogy a könyvhöz mellékelt nagyító-üveg nélkül alig olvashatók. — Domborművű selyemkötésben . 1.20 frt.

Ezeregy éjszaka regéi.

Napkelet bűbájos, csodás szárnyalású fantáziával megírt regéi; a legszebbek a világirodalomban. A könyv Radó Antal átdolgozásában, négy finom színes képpel jelent meg . 3.- frt.

ZSILINSZKY MIHÁLY: A széptan előcsarnoka.

Bevezető az esztétikába és a műtörténetbe, sok, különböző korból való műemlék másával. Díszköt. 2.50 frt.

Művelődéstörténet.

Az emberiség művelődésének rövidre szabott, de kevés szóval is sokat mondó története, különös tekintettel a képzőművészetek fejlődésére: Az ifjúság számára irta: Czige Ignác. Nyolczvan művészettörténeti illusztráció magyarázza az előadást. Díszkötésben . 2.40 frt.

Megjelentek és kaphatók:

LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Flai)

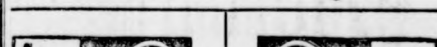
csász. és kir. udvari könyvkereskedés kiadóhivatalában

BUDAPEST, ANDRÁSSY-ÚT 21.

Továbbá megrendelhető

a Budapesti Napló kiadóhivatalában

József-körút 18. szám.

Fiumei

TEÁK

Specialitás
Manilla
4 1/2 kgr.
6 frt 40 kr.
Elvételre s bérmentre.

Kávébehozatali

Specialitás
Modjokertő
Java 4 1/2 kgr.
7 frt 78 kr.
Elvételre s bérmentre.

Társaság

FIUMBAN.

Árjegyzék ingyen.

Titkos betegségek ellen

25 évi, részben katonasorvisi (a bécsi és budapesti katonakórházakban), részben magánorvos tapasztalatai után legméltóbban ajánlható

DR. KAJDACSY,

v. cs. és k. ezredorvos.

Electrotherapial rendelő intézete

Budapest, Váci-körút 4. sz. I. em.

A legelhanyagoltabb húgycsőfolyásokat, bujakóros sebeket, syphilist, az önfertőztetés utóbjait

Elgyengült férfierőt

az orvosi világ által legújabbán olyannyira felkarolt és hatásában páratlan sikerű

Electro-Massage

vagy Psychrophor

Által, magömléseket, nőknél fehér-folyást befecskendezés nélkül, a legmakacsabb börtettségéket, valamint ifjúkori bűnök következtében beállott ideg és ennek utókövetkezményekké létező hátrahagyottakat gyógyít a legújabb gyógy-mód szerint alaposan és biztos, állandó sikerrel.

Rendel: délelőtt 9 órától 4 óráig; este 7—8 óráig. Nőknél úgy mint férfiaknál külön be és kijárat. Külön váróterem.

Levelekre díjtalanul azonnali választatunk; esetleg gyógyszerrekről is gondoskodva lesz.

Bródy Sándor:

Fehér Könyvére

elfogad előfizetéseket a „Budapesti Napló” kiadóhivatala. Egy hónapra 80 kr., negyedévre 2 frt 40. Diszkrétben egy hónapra 1 frt, negyedévre 3 frt.

GUMMI!

A legfinomabb francia és angol gummi-különlegességek, valódi totallás mellett. Roulé eredeti dobozban, tucatja 3, 4, 5 és 6 frt. Roulé egyenlőtlen csomagolva, tucatja 2, 4, 5 és 6 frt. Caspote americ. (rövid) fehér szálú, tucatja 3 és 4 frt. Na-anoszú 5 és 6 frt. Viktoria, tucatja 4, 5 és 6 frt. Hahólyag (hosszú) tucatja 3, 4, 5 és 6 frt. Hahólyag (rövid) tucatja 4 és 6 frt. Poly Porus Haase, drójs 2 frt. Poly Porus Meunier, drójs 2.50 frt. Párlós spongya, tucatja 4 és 6 frt. Nő-neglegjebb Diana-óv, Teufel-féle, 3-8 frt.ig.

Csakis

Pollitzer Mór és Fianál,
Bpest, Deák Ferenc-utca 10.
kaphatók.

„CARITAS”

önsegélyző és jótékonyági egyesület
Budapest.

Hirdetmény.

F. évi december hó 31-ével a szabályszerű 6 évet már kitöltött 80 egyesületi képviselő mandátuma lejár s így az alapszabályok értelmében a képviselő testület teljes számu kiegészítéséhez 80 egyesületi képviselő választása válik szükségessé.

E célból a választás határnapjánál a f. 6. december hó 28-ik napja, választási helyül pedig a „CARITAS” egyesületi helyisége (Váci-körút 48. szám) kitéve, miről a „Caritas” rendes tagjai az alapszabályok értelmében azzal értesítettek, hogy a szavazás a fent kitélt napon és helyen délelőtt 10—12-ig és délután 3—6-ig csakis személyesen beadott szavazatlapon által történhetik.

Az egyesületi képviselők választását vezető küldöttség.

DIETRICH ÉS FIA
UDVARI SZALLITÓK
BUDAPESTEN
RUM-LIKÖRGYÁR
KÖZPONTI IRODA ÉS
MEGRENDÉSI CZIM:
X. FÜZÉR UTCA 30.

ALAPITTATOTT
1865.

TEA, RUM ÉS COGNAC ELADÁSI RAKTÁRAK:
IV. KORONAHÉRCZEG UTCA 20
(SZERUTVA-TÉR MELLETT) TELEFON 959 SZ.
IV. KIGYÓ-TÉR 4. SZ. VI. ANDRÁSSY-ÚT 33.
(NAGYMEZŐ UTCA SARKÁN) UGYANITT
KINÁI ÉS JAPÁNIPÁNCZIKÉK ÁLLANDÓ KIÁLLITÁSA.
„ÁRJEJYZÉK INGYEN ÉS BÉRMENTVE.”

Kitüntetve az ezredéves orsz. kiállításon.

Donáth Sándor
tajtípa-metsző
BUDAPEST,
Kossuth-Lajos-utca 3.
Alánlla dus raktárát
anját készítményű
jtek- és borosyán-
arabban, ciner,
monogram, autogram
legfinomabb kivitelben

Változó angol papírok
és német, húgycsőfolyást, hólyagbetegségeket, bűn-
kóros sebeket, syphilist, ennek következményeit,
makacs börtettségéket és az önfertőztetésből származó
ideg-betegségeket.

Mindenütt kapható.

Kalodonta
Elismert legjobb
fogtisztítószer.

Titkos betegségek
gyógyítására és szociális legjobban ajánlható számos
éven át szerzett gasdag kórházi tapasztalatai alapján.

Dr. FABINYI J.
v. kórházi orvos, specialista

gyógyít legnépesebb idő alatt biztos sikerrel férfiaknál
és nőknél: húgycsőfolyást, hólyagbetegségeket, bűn-
kóros sebeket, syphilist, ennek következményeit,
makacs börtettségéket és az önfertőztetésből származó
ideg-betegségeket.

Meglepetés eredmény férfiak gyengeségénél (Impo-
tentia) egy fiatal, mint öregebb egyéneknek.
Biztos siker folytán a honorárium utólag is fizethető.
Levelekre díjtalanul válasz; kíváncsiakra gyógyszerek.

Lakas: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz.,
(Dohány-utca sarkán, I. emelet).
Befárat a leposónál. Külön váróterem.
Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

„Reuma-szesz”

orvosi tekinthetők által kit. ell. külső. Rémulatos gyors és
biztos hatás, a test bármely részénél (ajdalmak, u. m. reuma,
esusz, ischias, köszvény, szaggatás, szurdak, nyíltság,
sz. ellen. Fog- és fejtájtást 5 perc alatt megszüntet.
1 üveg ár 1 korona, erősöb 2 üveg ár 2 korona 40
dallér. Kapsz. 10 város és vidék összes gyógyszertárban, ap-
szintán a kószító

Widder Gyula gyógyszerésznel

S.-A.-Ujhely.

Főraktár: Török József gyógyszer. urnál Budapest,
Király-utca 12. sz. és dr. Egger-féle gyógyszerár a
„N. dor”-hoz.

Egyszer volt...

Ünnepi és alkalmi ajándékok az ifjúságnak

A MAGY. IFJÚSÁGI IRODALOM LEGJAVÁT SZOROLJUK ITT
FÖL ÉS AJÁNLJUK ÖKET AJÁNDÉKUL MINDEN ALKA-
LOMRA. KIADVÁNYAINK TARTALOM DOLGÁBAN A LEGSZI-
GORÚBB BÍRÁLATOT ÁLLJÁK KI MEGJELENÉSÜK ELŐTT,
KÜLSŐ KIÁLLÍTÁSUK A LEGELEGANSÁBB, LEGDÍSEBB,
S A KÖNYVEK MINDAZONÁLTAL A LEGOLCSÓBBÁK IS.

TÖNDÉREK KÖZÖTT. Szébbnél szébb töndérmesék és regék
fogalatai, sok színes és fekete képpel. Ára 1-40 frt

LEGSEBBS REGEFÜZÉR. A hírespatkányfogó, a vitós szabó,
Paprika Jancsi, Hóhéherke, a sze-
rencsüen fótás stb. szép historikák, sok gyönyörű színes és fekete
képpel. Ára 1-40 frt

MESÉK ÉS ELBESZÉLÉSEK. Benedek Elek meséinek leg-
jobb részletei, amit egyben a költő-
ben összegyűjtve kiadott. Képpel, diszkötésben. Ára 2-80 frt

EPZOPUS MESÉI. A görög klasszikus mesékől háromszáz
állított mesék, amelyekben igen
sok mélység és bölcsesség van, s amelyeket évezredekig fog-
nak még olvasni, ahogy olvasnak őket már évezredek óta. Szí-
zeneggy képpel, diszes vászonkötésben. Ára 2- frt

Ugyanez német nyelven is kapható. Ára 2- frt

MARCI ÉS MISKA. Busch Vilmos, az Európa-szerte ismert
írta és rajzolta meg a két lúrtó furfangos csejnyit. A rendkívül
mulattató könyvben 96 történet van. Ára 1-80 frt

UGRI MATYI. A Marci és Miska méltó párja. Nagy pompás
humoros történet, sok mulattató képpel. Ára 1-80 frt

MAGYAR MESEKÖNYV. Szébbnél szébb magyar népmesék,
Karlovsky Bertalan lejegyzésével és
pompás színes képpel. Diszes vászonkötésben. Ára 2-80 frt

LEGSEBBS MAGYAR MESEK. Móra bácsi, dr. Halász Ignác, kolozsvári egyetemi
tanár, a néphőltés legkiválóbb kutatója és művelője közé tartozik.
Művei történelmi, irodalmi és népművelési, a néphőltés
és vissza is mennek a néphe. Móra bácsi meséiből két kötet jelent
meg. Egy-egy kötet köve 2-80 frt, diszkötésben, sok színes és
fekete képpel Cserepy Árpádtól, Szendrői Mihálytól, Szilágyi,
Telgyóti és Tull Odóntól. Ára 3-60 frt

TÖNDÉR-MESÉK. Elemér bácsi, a Töndérmesék gyűjtője, sok
szép könyvet írt már az ifjúságnak. A Tün-
dérmesék című könyve a legszebbek közé tartozik. Tizenkét
nagy színes és fekete képpel, a nagy gyönyörű alkut meséket. Szép
színes képpel borított táblában. Ára 2- frt

KÉPES MESÉK. A Józsa bácsi gyűjtött mesék között ott van
Oberon varázskönyve, a német mesék legszebb
jelenek egyike hat képpel, Szászország meséje, Genyóva története
s még sok gyönyörű mese. Tizenkét szép színes kép is van a
nagyalkut könyvben. Ára 2- frt

KILENCZ-TIZENHÁROM ÉVESEKNEK.

ANDERSEN UJABB MESÉI. Andersen világos megírt
minden nemzeti meselrodalmi
magába fogadta. A kezdés szövegét meglehetősen igen sok tanulság
és keltő szöveg van. Sok színes és fekete képpel, színes
kötésben. Ára 1-40 frt

ANDERSEN MESÉI. Az újabb mesék megírtak, és amattól
teljesen független gyűjteménye Andersen
meséinek. Színes kötésben. Ára 1-40 frt

ANDERSEN ÖSSZES MESÉI. Az előbbi két könyvben fog-
lalt mesék összesége Színes
és szöveggel. Ára 2-80 frt

Bárdi Lajos: EZER ÉV. Rajok a magyar nemzet ezeréves
történetéről, nevezetesen alkutól.
Igen sok képpel, történelmi festményekkel, diszkrét. Ára 1-50 frt

Benedek Elek: MESÉK ÉS ELBESZÉLÉSEK. Benedek
Elek leg-
java meséinek és elbeszéléseinek gyűjteménye. Sok színes képpel,
diszkötésben. Ára 2-80 frt

KIS ALMANACH. Bródy Sándor, aki nemcsak a nagyoknak,
hanem a kicsinyeknek is barátja, öt kötet el-
beszélést gyűjtött össze a legjobb magyar íróktól. Husz-husza el-
szólas van minden kötetben és több képmellett. Az első és máso-
dik kötet ára vászonkötésben egyenként 1-20 frt, diszkötésben kiadás-
ban 1-80 frt, a harmadik, negyedik és ötödik kötetét egyszerűbb
vászonkötésben 1-50 frt, diszkötésben. Ára 1-80 frt

GULLIVER UTÁZÁSAI. A híres Gullivernek, akivel minden
gyermeknek meg kell ismerkedni, szép
színes képpel kísélt története sz. Igen tanulságos utazása van
itt leírva, melyet az óriások és török országában tett. Szép kö-
tésben. Ára 1-20 frt

Megjelentek és kaphatók

Lampel Róbert

(Wodianer F. és Fia) és
dr. kir. udvari könyvtára-
tőzedeinek kiadóhivatalában
BUDAPEST, Andrássy-út 21. sz.

Továbbá megrendelhető a Budapesti Napló
kiadóhivatalában József-körút 18. sz.

Az Üstökös

Szerkeszti: SZABÓ ENDRE. Tartalma: Szatírák, humorosok, krónikák, adomák, Mújos kalandok, politikai karikatúrák, illusztrált adomák, tréfás versek stb. Előfizetési ára negyedévre 32 frt. Kiadói hivatal: V., Kálmán-utca 2. sz., „Pallas”-nyomda.
A „BUDAPESTI NAPLÓ” magán-előfizetési (törölt ide nem érve a kaszinók, olvasók körök s hasonló egyleteket, valamint a kávéházakat és vendéglőket) az „ÜSTÖKÖS” kedvezményes áron rendelhetik meg, u. m. negyedévre 1 frt 30 kr., félévre 3 frt, egész évre 6 frton.

KÉPESKÖNYVEK VERSEKSEL

A LEGSZEBB MAGYAR KÉPESKÖNYVEK, MIKSZÁTH KÁLMÁN, PÓSA LAJOS ÉS RADÓ ANTAL VERSEIVEL, MESÉKKEL ÉS SZÖVEG NÉLKÜL

TÜNDÉRLIGET Rendkívül finom angol képekkel, Mikszáth Kálmán verseivel. Kedves színes táblában. 2:40 frt.
ARANY NAPSUGÁR Nagy alakú képeskönyv, minden oldalán egy-egy színes képkel, Pósa L. bájos apró verseivel. 3:60 frt.
CZINI-CZINI Sok, szebbnél szebb képkel, Tuli Odón festőtől, gyönyörű versekkel Pósa bácsitól. Színes vaszontáblában. 2:40 frt.
A B C A kis és a nagy a b c, minden oldalán két szép színes képkel, Pósa Lajos négyverses verseivel. 1:80 frt.
KIS EMBEREK PAJTÁSAI A híres Leutemann-féle képeskönyv állatokkal, Radó Antal kevéssé verseivel. Szép, nagy színes képek. 1:20 frt.
MINDENFÉLE ÁLLATKÉPEK JÓRAVALÓ
APRÓ NÉPNEK A kis emberek pajtásai-nak párja, gyönyörű egészoldalas színes állatképekkel, Radó Antal verseivel. 1:20 frt.
ÁLLATVILÁG Hat vadállat nagy, színes képével. Magyarországi mesékkel, kedves versekkel. Örökös tartó képeskönyv. 1:80 frt.
HÁZI ÁLLATOK Háziállataink nagy alakú, természetesen színezett képével, hozzávaló mesékkel, s apró versekkel. Örökös tartó képeskönyv. 1:80 frt.

UTAZÁS A VILÁG KÖRÜL Nyolcz szép színes, bőz tájairól. Örökös tartó, kartonra bűszk, színezett képeskönyv. 1:20 frt.
KÉPES SZINHÁZKÖNYV Nagy alakú, fölállítható képeskönyv, mely a Gízmas kandúr, Robinson, Csipkerózsika és Piroshabítas kis leány című mesék egy-egy jelenetét mutatja. Igaz ügyes szerkesztés és meglepően szép könyv. 4:50 frt.
MENAZSÉRIA Finom színes és fekete nyomású képekkel, tíznegyven lapon. 1:20 frt.
JÓ GYERMEKEK MULATSÁGA Hét külön-állatos képeskönyv, Radó Antal verseivel és ábrákkal. Egy-egy füzet — 20 frt, a hét egybekötve 1:— frt.
SZEMLELTETŐ OKTATÁS KÉPEKBEN Nagy alakú színes képeskönyv hazai eszközök, állatok, növények és minden egyéb elképzelhető tárgyak képével. Szemleltető oktatási célra igen alkalmas. 0:66 frt.
A SOKFEJŰEK Négyezernél több változatot adó, igen mulatságos képeskönyv. Meggondorított. 1:50 frt.
A CSUDA NÉNI Az előbbihez hasonlóan szintén négyezerféle-képen változtatható képekkel, Meggondorított. 1:50 frt.

Megjelentek és kaphatók: * * * * *
LAMPEL RÓBERT (Wodianer F. és Fiai) CS. ÉS KIR. UDVARI KÖNYVKERESKEDESI KIADÓHIVATALÁBAN BUDAPEST, Andrassy-út 21.
Továbbá megrendelhető a Budapesti Napló kiadóhivatalában VIII. ker., József-körút 18.

Az egyetlen érdekes színházi ujság.
Ha színházba megy, vegye meg a
MÁRKUS JÓZSEF
színházi lapját, a
Magyar Színpad-ot.
Egyes szám ára 5 krajcár.
Kapható a füzetekben és minden színház előtt.

M. kir. Államvasutak igazg. 79012/89. sz.
Hírdetmény.
Ezennel közzétett tétetik, hogy a vasúti kocsikban és az állomás-helyiségekben elhagyott tárgyak u. m. bőröndök, táskák, kalapok, ruha és fémtermékek, botok, napernyők és ernyők stb. az alább felsorolt állomásokon átvétel alkalmával azonnali közzététel mellett el fognak adatni.
Miskolc állomásán f. ó. dec. hó 14-én d. e. 9 órakor
Kölcsház p. u. 22-én . . . 9
Bpest ny. 23-án d. u. 3
Budapest, 1899. dec. hó. Az igazgatóság.

Kérje Ön
ingyen és bérmentve a
tartalmu mintakollekciót a
világhírű, valódi tirol
LODEN-
szövetekből. — Gyártmányok uraknak és hölgyeknek: szállítja a post. út árú kivétel
Karl Kasper
Innsbruck,
I., Karlstrasse 11/a.
Porózus vízhatlan havelock.

Első magyar üvegyár részvénytársaság
Budapest, V., Ferencz József-tér 8., Béla-utca sarkán
ajánl alkalmas
karácsonyi ajándékokat.
Asztali üveg-készletek
12 személyre 52 db.
frt 6.50-tól 100 frtig.
Legszebb üveg dísz tárgyak jutányos áron.
Első magyar üvegyár részv.-t.
Budapest, V., Ferencz József-tér 8. (Béla-utca sarkán) 9788

Pénzkölcsön
sorsjegyekre-értékpapírokra majdnem a teljes árfolyamig.
Zálogban levő sorsjegyek általán kiváltanak és azokra nagyobb és olcsóbb előleget adok, vagy átveszem a sorsjegyeket a mai napon — mint a hírlapokban jegyezve annak — és a tulajdonos úriapozan sorsjegyeket visszavehetik tőlem apró részlettelés mellett.
Ifj. SCHÖN ARMIN bankháza
(Alapították 1884-ben.)
BUDAPEST, Erzsébet-körút 48. sz. a.
(A Royal nagyszállóval szemben).
Fideli megbízásokra különös gond fordítatik.

1 bélyegző „Korona-érték”-jelzéssel 80 kr.
Magyar gyártmány.
Diadal
BIENENSTOK LIPÓT és FIA
magyar rugyanta-kezdnyomda.
72 kezdőbetű . . . 1.12 235 kez. s folyóbetű 3.—
130 „ . . . 2.— 325 „ „ 3.75
196 „ . . . 2.70 412 „ „ 4.50
Minden kézzelvez egy betűtartó, fogó és állandó festékpárna ingyen jár. Rugyanta-bélyegzők bármely alakban. Számos gépek, dobonyvó-szálók, sablonok, hímzőmunkák, monogramok stb. stb.
1 rugyanta bélyegző . . . 1 frt 50 kr.
1 részecsényimó (név és hely) 1 frt 60 kr.
Egy állandó festékpárna bármely színben 70 kr.
Szállít egyedül csak
Bienenstok Lipót és Fia
Budapestben csak Deák Ferenc-utca 17. sz.
Figyelemztetés! Rendeljük csak magyar gyártmányokat, miután a külföldiek az ékezetes betűk hiányának.

Pénz-előleget
sorsjegyekre, értékpapírokra és vidéki lakarek-pénztári részvényekre (visszaülthetős tesztés szerinti kisebb részletekben is) bármely ösz-szeget igen olcsón ad
Kormos Gyula és Tsa bank- és váltó-üzlet, osztályosrészletek felár-sítók. Budapest, V., Dorottya-utca 5. sz.
Közpénz kölcsön birtokokra és házakra
valódi becsértékárnyomozás részlete. II. helyre is 20-30 évi ösztörsz. Birtokos felmondhat bármikor, pénzintézet ellenben nem.
Lebonyolítás 14 nap alatt. Konvertálás bélyeg- és illetékmentesen. Sommi előlegez. költés. Beküldendő csak a teleknyvi kivonat, valamint kataszteri birtoknyv másolat.
Ingatlan- és Jelzálog-Porgalmi-Intézet,
Budapest, VI., Váci-körút 39
Az Athenaeum kézi lexikona
a tudományok enoklopaedája, különös tekintettel Magyarországra, 96 tékép műmellettel, számos szín-yomatu képpel és egy-néhány száz illusztrációval, két vaskos 1904 előányi-ötetbe kötve.
Bolti ára 16 frt.
Ezen mindenkire nélkülözhetlen kézi lexikont ezen hirdetés beklüldés-nél csakis olvasóinknak szállítjuk
6 forintért.
Megrendelésekintézendők a
Budapesti Napló kiadóhivatalába.
Zálogházi
cédulákat veszek a legmag-sabb áron,
cladok 13 latos
e z u s t-éveszközöket
6 1/2 krért, gyartartárokat, girandóla-kat, tálcá-kat, 6 kr. barokk és görög-ai stílusban 8 kr-ért grammokót, 6 pár 13 latos ezüst evőeszköz 80 frt, teljes étkezőszervíz 12 személyre 140 frt. Nagy választék brilliánsokban 14 karátos férfi aranyláncok, kőfogóval, 55 kr-ért grammokint,
Alkalmas
karácsonyi és újévi ajándékok.
FUCHS DÁVID
Váci-utca 10. I. em. 5.

Legszebb Legjobb Legolcsóbb PAP-an PAP-an PAP-an
1 ösz-szeváltó vasgép 8
1 maszócsal 10.—
1 drb rouge paplan 1.20
1 „ csomórú paplan 2.30
1 „ szett csomórú paplan 3.60
1 „ aliszor csomórú paplan 4.80
1 „ aliszor csomórú paplan 7.50
1 „ fodrozó stb. szoty. paplan 12.—
1 „ 16 vázánú agylepedő vasas n-alkit 13.50
1 drb 16 vázánú csillag pap-lan lepedő 1.80
1 drb 16 vázánú pokróc 1.50
1 drb 16 vázánú 1.50
1 női sodrony egybetű 5.—
1 tengerifü fejvankor 1.—
1 lerarott szalmazak 2.50
1 mártó 1.50
1 Crinde Afrigue mártó 12.—
1 lócsér 1.—
1 párnázott ruganyos m-rtó 18.—
1 nagy szoba szőnyeg 200/300 15.—
1 ablak tülk (flúrty) 1.50
1 bouret egybetű 1.50
Futószőnyeg méterenként 20 kr-ért 4 frt.
GICHNER JÁNOS és TÁRSA
paplan, mártó és szalmazak, gyarok, szőnyeg, flúrtyap-ágy- és ággyalmozó stb. nagy val. árú áruval.
Budapest, VII. ker., Tizsádegyház-körút 20. szám.
Árnyasított szőnyeg ingyen és bérmentve küldünk.
Nem leendő árak! Kiszámláz, vagy a pécsi vasútiállás

